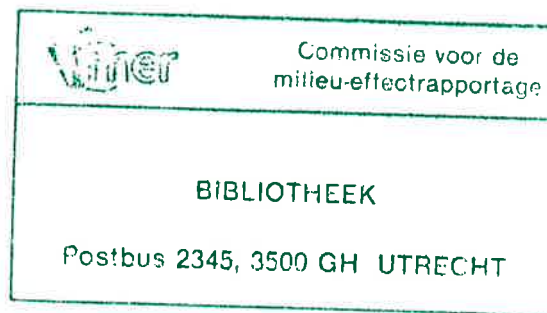

Sq1-25-05 (2F)

MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE

34

JAARVERSLAG VAN DE COMMISSIE VOOR DE MILIEU- EFFECTRAPPORTAGE

OVER HET JAAR 1987

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Ministerie van Landbouw en Visserij

Publikatie van het Ministerie van
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening
en Milieubeheer.

Copyright: © 1988, Staatsdrukkerij- en
Uitgeverijbedrijf / Distributiecentrum
Overheidspublikaties, 's-Gravenhage.
Verkoopprijs f 22,50.
ISBN 90 346 1657 6

DOP-uitgaven zijn schriftelijk te bestellen bij

Staatsuitgeverij / DOP
Postbus 20014
2500 EA 's-GRAVENHAGE

onder vermelding van bestelnummer of ISBN en
een duidelijk afleveringsadres.

Een volledig overzicht van bij het DOP verkrijgbare
titels kunt u schriftelijk aanvragen.

Een lijst van eerder in deze reeks verschenen
uitgaven treft u aan op het omslag van deze
publikatie.

JAARVERSLAG VAN DE COMMISSIE VOOR DE
MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE
OVER HET JAAR 1987

Utrecht, 31 mei 1988

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan de Minister van Landbouw
en Visserij,
ir. G.J.M. Braks,
Postbus 20401
2500 EK 's-GRAVENHAGE

Aan de Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
drs. E.H.T.M. Nijpels,
Postbus 20951
2500 EZ 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk

uw brief

ons kenmerk

U386-88/Sf/js/13.4

onderwerp

Jaarverslag van de Commissie m.e.r.

utrecht,

31 mei 1988

In overeenstemming met artikel 77 b van de Wet tot uitbreiding van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Regelen met betrekking tot milieu-effectrapportage) heeft het presidium van de Commissie voor de milieu-effectrapportage (Commissie m.e.r.) het genoegen U hierbij het jaarverslag over 1987 aan te bieden.

In het afgelopen jaar trad op 1 september het Besluit milieu-effectrapportage in werking. Daarmee is een einde gekomen aan het interimbeleid inzake milieu-effectrapportage (m.e.r.) en aan het vrijwillige karakter van de toepassing van m.e.r. Dit kwam tot uiting in het aantal uitgebrachte adviezen in 1987. Dit aantal bedroeg 35 tegenover 6 tot 7 in de voorafgaande jaren. Daarbij gingen in 1987 32 nieuwe m.e.r.'s van start. Dit aantal ligt aanzienlijk hoger dan het aantal van circa 12,5 (+ 5), genoemd in de Nota van Toelichting bij het Besluit milieu-effectrapportage.

Overeenkomstig de afspraak met Uw ambtenaren zal dit jaarverslag kunnen worden gepubliceerd in de MER-reeks als nr.34.

drs. J.J. Scholten,
secretaris.

dr. H. Cohen,
voorzitter.

INHOUDSOPGAVE

	<u>pagina</u>
1. SAMENVATTING	1
1.1 Summary	5
2. INLEIDING	8
3. OVERZICHT VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE COMMISSIE	8
3.1 Adviezen	8
3.2 Overige werkzaamheden en contacten	13
4. ERVARINGEN VAN DE COMMISSIE TIJDENS HET VERSLAGJAAR	14
4.1 Startnotitie en voorinformatie	14
4.2 Samenstelling van werkgroepen	15
4.3 Vooroverleg en inhoud van het MER	15
4.3.1 Algemeen	15
4.3.2 Doel en probleemstelling	16
4.3.3 Alternatieven en varianten	18
4.3.4 Afbakening van studiegebied	21
4.3.5 Genomen en te nemen besluiten	22
4.3.6 Bestaande milieu-toestand en te verwachten ontwikkelingen daarin	23
4.4 Vaststelling van de richtlijnen	23
4.5 Opstelling van het MER	25
4.6 Aanvaardbaarheid van het MER	26
4.7 Inspraak en toetsing	26
4.8 Besluitvorming	32
4.9 Belang van m.e.r. bij de besluitvorming	33
4.10 Evaluatie/nazorg	37
5. LEEMTEN IN KENNIS EN ONDERZOEK VOOR DE M.E.R.	39
6. TIJDLIMIETEN EN LOOPTIJDEN	39
7. TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN	41

REGISTER

1. Ledenlijst van de Commissie voor de milieu-effectrapportage en de samenstelling van het Presidium en Secretariaat.
2. Overzicht van procedures: stand van zaken per 31 december 1987.
3. Beschrijving van lopende projecten en samenstelling van werkgroepen.
4. Milieu-effectrapportage bij provinciale afvalstoffenplannen.
5. Adviezen en verslagen van de (Voorlopige) Commissie voor de milieu-effectrapportage.

1. SAMENVATTING

Aantallen adviezen; termijnen van advisering

De Commissie bracht in 1987 35 adviezen uit; bovendien startte ze met de opstelling van elf adviezen, die begin 1988 worden uitgebracht.

De 35 adviezen omvatten 28 adviezen voor richtlijnen, zes toetsingsadviezen en één advies over ontheffing van de m.e.r.-plicht.

Naar schatting zal de Commissie in 1988 60 tot 80 adviezen uitbrengen. De toename heeft te maken met:

- De invoering van de m.e.r.-plicht in 1987.
Op 1 september is het Besluit m.e.r. in werking getreden, dat regelt voor welke activiteiten en besluiten m.e.r. verplicht is.
- Een afname in de gemiddelde periode tussen de vaststelling van de richtlijnen en de toetsing van het MER.

Om in de toekomst overzicht te blijven houden, is de Commissie van plan een database te ontwikkelen over de gang van zaken bij de projecten waarover zij adviseert. Er is hiervoor een prototype ontwikkeld.

De Commissie heeft in 1987 vrijwel alle adviezen binnen de gestelde termijnen uitgebracht. In enkele gevallen werd de termijn - met redenen - met één à drie weken overschreden. In 1987 gebeurde het voor het eerst, dat m.e.r.'s startten tijdens de zomervakantie. De inspraakperiode en de adviestermijn voor de Commissie werden dan met enkele weken tot een maand verlengd. Soms werd daarbij de bekendmaking van de start van de procedure na enkele weken herhaald.

Overigens zijn in 1987 in een aantal gevallen de termijnen voor het vaststellen van de richtlijnen door het bevoegd gezag beduidend overschreden.

Behalve adviezen voor besluiten waarvoor m.e.r. wettelijk verplicht is, heeft de Commissie in het verslagjaar ook adviezen voorbereid ten behoeve van het *toetsingscriterium voor de ondergrondse opslag van radioactief afval* en over het *HELP-rapport voor de ruilverkaveling Melderslo*.

Bij het toetsingscriterium wordt een procedure gevolgd die lijkt op m.e.r. Enkele HELP-rapporten over landinrichtingsprojecten worden door de Commissie *"inhoudelijk bezien in het licht van de criteria die gelden in het kader van de m.e.r."* Bij volgende adviezen over HELP-rapporten zal worden getracht de m.e.r.-procedure sterker te benaderen dan bij Melderslo het geval was.

Vooroverleg

Op 28 juli 1987 werd het Besluit startnotitie gepubliceerd. Dit geeft in grote lijnen aan, welke gegevens een startnotitie in elk geval moet bevatten.

In 1987 stond bij enkele projecten ter discussie wat precies met de voorgenomen activiteit wordt beoogd of zou moeten worden beoogd. Bij

m.e.r. voor provinciale afvalstoffenplannen bijvoorbeeld vroeg de Commissie het bevoegd gezag na te gaan hoe concreet en hoe bindend de plannen in het PAP moeten zijn. Dit heeft consequenties voor de mate van detail in het MER. Over m.e.r. en provinciale beleidsplannen is een verkennende notitie bij het jaarverslag gevoegd (bijlage 4).

Alternatieven vormen het hart van m.e.r. De aard en het aantal alternatieven verschillen van geval tot geval. In dit jaarverslag krijgen het zogeheten nulalternatief en het meest milieu-vriendelijke alternatief speciale aandacht. In het spraakgebruik worden deze alternatieven soms met elkaar verward. In dit jaarverslag is getracht beide begrippen nader te omschrijven.

De bedoeling van het *nulalternatief* is in eerste instantie om een referentie te hebben voor de milieu-effecten van andere alternatieven. Soms is het nulalternatief een reële keuzemogelijkheid. Het omvat twee elementen: de huidige situatie van invloeden en effecten en de ontwikkelingen daarin, indien noch de voorgenomen activiteit, noch de (andere) alternatieven worden uitgevoerd. Dat niet-uitvoeren wil immers niet zeggen, dat de bestaande situatie ongewijzigd blijft; soms zullen er toch andere maatregelen worden getroffen om bepaalde knelpunten op te lossen of werken externe invloeden door.

Het *meest milieu-vriendelijke alternatief* is soms bij de start van een m.e.r. al duidelijk aan te wijzen. Vaker echter kan de Commissie wel een aantal bouwstenen voor dit alternatief aangeven maar dient het alternatief later in de procedure nog concreter vorm te krijgen.

Bij een concreet project vormen de precieze localisering, verdergaande milieubeschermdende en kwaliteitsbevorderende maatregelen (eventueel met de beste bestaande technieken) belangrijke bouwstenen voor dit alternatief. Bij m.e.r. op projectniveau kan het meest milieu-vriendelijk alternatief soms inhouden dat zuiveringsinstallaties, die bij nieuwe activiteiten worden aangebracht, ook bij de bestaande installaties worden gebruikt. Zo'n gecombineerde toepassing komt het milieurendement ten goede. Het opstellen van het meest milieuvriendelijk alternatief zal steeds "maatwerk" blijven.

Ook de *begrenzing van het studiegebied* kan een discussiepunt zijn. Dit hangt samen met de te beschouwen alternatieven (in welk gebied zijn lokatie-alternatieven redelijk) en met milieu-effecten (in welk gebied moeten de milieu-effecten worden aangegeven).

Naarmate het studiegebied meer natuurwaarde of natuurwetenschappelijke waarde heeft, vraagt de Commissie een nauwkeuriger inventarisatie van de bestaande milieutoestand in haar richtlijnenadvies. Soms zal het dan niet mogelijk zijn om alleen uit te gaan van al beschikbare gegevens en zal aanvullend veldonderzoek noodzakelijk blijken.

Richtlijnen

De door het bevoegd gezag gegeven richtlijnen voor het MER kwamen in essentie vrijwel overeen met de adviezen van de Commissie. Het blijft in deze fase van de procedure lastig om precies de gewenste mate van *detail en nauwkeurigheid* aan te geven voor de beschrijvingen van de alternatieven en milieu-effecten. De Commissie tracht prioriteiten aan

te geven in haar adviezen. Vaak wordt pas tijdens het opstellen van het MER precies duidelijk, wat de gewenste mate van detail is. De Commissie acht het nuttig om ervaringen op dit punt te evalueren voor het verbeteren van het geven van richtlijnen.

Aanvaardbaarheid en toetsing

Het bevoegd gezag kan de Commissie verzoeken om een voorlopig oordeel te geven over de aanvaardbaarheid van een MER. Deze mogelijkheid wordt weinig gebruikt.

Bij de toetsing van een MER baseert de Commissie zich op de regels van de Wabm en de richtlijnen. Waar de richtlijnen te vaag zijn op bepaalde punten grijpt de Commissie zonedig terug op haar advies voor richtlijnen.

Ook bij de toetsing poogt de Commissie een duidelijk onderscheid te maken tussen hoofd- en bijzaken. Over ieder MER werden opmerkingen gemaakt. Vaak kunnen tekortkomingen worden opgevangen door nadere voorwaarden of voorschriften te stellen bij het definitieve besluit. Soms is het nodig eerst **aanvullende informatie** te verzamelen; het bevoegd gezag dient daarover te besluiten. In enkele gevallen heeft het bevoegd gezag besloten deze aanvullende informatie ook ter visie te leggen en door de Commissie te laten toetsen; in andere gevallen is wel nadere informatie verzameld, maar is deze niet openbaar gemaakt.

Regelmatig blijken met name grondwaterhuishoudkundige aspecten in MER'en voor verbetering vatbaar. Ook de beschrijving van het meest milieu-vriendelijke alternatief is vaak niet optimaal.

Besluitvorming

Het jaarverslag gaat in op de vraag, in hoeverre m.e.r. tot nu toe slaagt haar doelstellingen te verwezenlijken. Hierbij worden als criteria gebruikt: 1) betere milieu-informatie; 2) minder ernstige milieu-effecten; 3) volwaardig meetellen milieu-belang; 4) serieus nemen inspraak; 5) verbetering nazorg; 6) beter acceptatie genomen besluit; 7) optimaal milieu-rendement.

De voorlopige balans over vijf projecten is, dat m.e.r. erin is geslaagd om het milieubelang een volwaardige plaats naast andere belangen te geven in de besluitvorming.

Daarnaast bleek m.e.r. ook zinvol:

- als voorbeeld voor de aanpak bij soortgelijke, niet-m.e.r.-plichtige projecten;
- doordat aanscherping van normen en criteria wordt gestimuleerd;
- omdat er in de besluitvorming dwarsverbanden worden gelegd tussen verschillende samenhangende besluiten.

Evaluatie achteraf

De wet voorziet in regels voor de nazorg bij m.e.r.-plichtige projecten. Nazorg omvat:

- controle op de uitvoering van de activiteit;
- controle op de emissies, fysieke ingrepen en veranderingen in het milieu;
- verificatie van voorspellingen, evaluatie van toegepaste milieu-beschermende maatregelen;
- treffen van corrigerende maatregelen indien nodig;
- opzetten van een goede managementstructuur voor de nazorg.

Uit de eerste ervaringen blijkt, dat de ontwikkeling van een evaluatieparagraaf en van een programma voor de nazorg veel tijd vergt. Er zou vroeg mee moeten worden begonnen.

Bovendien blijkt, dat steeds kritisch moet worden bekeken of er in de praktijk een (statistisch onderbouwde) eenduidige oorzaak-gevolg-relatie kan worden vastgesteld tussen de betrokken activiteit en de milieu-veranderingen.

1.1 Summary

In this annual report the Commission for Environmental Impact Assessment in the Netherlands presents an overview of its activities during 1987. It also gives observations on some practical issues in environmental impact assessment (EIA).

During 1987 the Commission issued 35 advisory reports. The 35 reports consisted of 28 advices on guidelines, 6 advices on the review of Environmental Impact Statements (EIS's) and 1 advice regarding a request for exemption of the duty to prepare an EIS.

It is estimated that in 1988 the Commission will issue about 60 advices. This increase is due to:

- . the legal obligation to carry out EIA, which came into force 1 september 1987;
- . a decrease in the average length of the period for drafting an EIS.

The Commission is developing a computerized database for facts and findings of individual EIA's to maintain an overview of the many ongoing EIA's and to detect general trends in procedures and in the impact of EIA on the decision-making process.

In 1987 the Commission was again able to produce its advices mostly within the tight time-limits which are legally prescribed. In a few instances there were slight delays of one to three weeks which were mostly due to the summer and Christmas holidays.

In certain cases the competent authorities exceeded the legal time-limits for establishment of the guidelines with periods of several months.

Besides advices on activities for which EIA is compulsory, the Commission also advised in an EIA-like procedure for the development of criteria to review the disposal of radioactive waste in geological formations. She also advised on an evaluation report about a land consolidation plan. EIA is not compulsory for land consolidation plans. However, the Commission has been asked to review certain evaluation reports about land consolidation plans which have special significance with regard to nature conservation.

Scoping

In July 1987 an Administrative Order came into force with general provisions on the content of the note in aid of the scoping. Such notes are prepared by the proponent, for publication at the start of an EIA.

In 1987 the precise objectives of some proposed activities were the subject of discussion. For instance, in the preparation of provincial waste management plans it is important to know how binding such a plan is intended to be for the subsequent implementation of projects such as landfills and waste incinerator plants. This influences the level of detail in the impact analysis.

In an annex to the annual report some specific information is presented (in dutch) on EIA for provincial waste management plans.

Alternatives are the core of EIA. This annual report pays special attention to the "no-go alternative" (the zero alternative) and to the alternative offering the best prospects of protecting the environment. The *no-go alternative* is primarily meant as reference level for the environmental impacts of the other alternatives. In some cases this "do-nothing alternative" can be a real option. The relevant existing state of the environment and the relevant agents (human actions, natural processes) exerting influence on it as well as the resulting autonomous developments make up this reference level. The existing state can be described with accuracy. It is far more difficult to indicate the impacts of the autonomous developments, occurring when the proposed activity would not be carried out. This can only be done with a considerable degree of uncertainty.

Sometimes *the alternative offering the best prospects of protecting the environment* can already be assigned at the beginning of the EIA procedure. More often the Commission can only propose a number of useful elements for this alternative. During the drafting of the EIS this alternative must assume a definitive shape, made to measure. In projects which are at the level of implementation elements for this alternative can be found in the best location, in mitigation measures (best technical means and clean technologies), in measures promoting (natural) quality etc.

Sometimes the *extent of the study area* comes up for discussion during the scoping. The extent of the study area can depend on the question which alternatives will have to be considered specifically. In proportion with the environmental values of the study area, the Commission asks for different degrees of accuracy in the inventory of the existing state of the environment. Sometimes, this requires the execution of additional baseline (field) studies.

Guidelines

The competent authorities concerned adopted the major and essential parts of the advices of the Commission in their guidelines for the EIS's.

In this stage of the process it still remains difficult to assign the desirable level of detail and accuracy of the predictions in the EIS of the environmental effects.

Acceptance and review

The Commission attempts to make a clear division in matters of primary or secondary importance in her review of an EIS. Until now every EIS under review received critical remarks. However, often shortcomings

can be compensated by integrating special conditions in the final decisions (i.e. licences).

In several cases the Commission indicated the necessity to gather *additional information*. In a few instances the authorities decided to adopt this advice and published the additional information for another review by the public and the Commission.

In 1987, major shortcomings in several EIS's were noted in the descriptions of geohydrological aspects, the prediction of impacts on ground and surface water and in the alternative offering the best prospects of protecting the environment.

Decision-making

This annual report presents some preliminary conclusions concerning the impact of EIA on the decision-making process in the Netherlands on the basis of those five EIA projects for which final decisions have been made. In the preliminary assessment, the following criteria were applied: quality of the environmental information, degree and extent of environmental impacts, full account of the environmental aspects and of public participation, acceptance of the decisions, programming of "monitoring" and environmental efficiency. The preliminary balance over 5 projects is *clearly positive* as they demonstrated a constructive influence by the EIA procedure on the decision-making process.

Monitoring

The legal regulations on EIA contain a section about the so-called monitoring or post project (development) analysis.

First experiences show that the development of a monitoring program requires much time. It is also essential that, before actually starting the monitoring of specific aspects of the environment, it must be determined that a statistically sound relationship can be established between the agents related to the relevant project and actual changes in the environment.

2. INLEIDING

Drie dagen nadat op 10 mei 1986 de m.e.r.-regeling als onderdeel van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) van kracht werd, werd de Commissie voor de Milieu-effectrapportage geïnstalleerd - verder met Commissie aangeduid. Daarmee werd een periode van 4½ jaar afgesloten, waarin nog sprake was van de Voorlopige Commissie voor de milieu-effectrapportage.

Het Besluit milieu-effectrapportage, een Algemene Maatregel van Bestuur, die aangeeft voor welke activiteiten en besluiten de m.e.r.-procedure verplicht is, is in het verslagjaar in mei 1987 in het Staatsblad (278) verschenen. Dit besluit is op 1 september 1987 in werking getreden. Daarmee is tevens de wettelijke m.e.r.-regeling volledig van kracht geworden. In de werklust van de Commissie was duidelijk merkbaar, dat al in de eerste helft van 1987 sterk werd geanticipeerd op deze inwerkingtreding. Tussen 1 januari 1987 en 1 september 1987 gingen 17 nieuwe m.e.r.'s van start. In de laatste vier maanden van 1987 gingen vervolgens 15 nieuwe m.e.r.'s van start.

Een beknopt overzicht van de uitgebrachte adviezen en andere werkzaamheden in het verslagjaar wordt in hoofdstuk 3 gegeven. Hoofdstuk 4 bevat een evaluatie van de ervaringen in 1987, waarbij zonnig wordt gerefereerd aan voorafgaande jaren. Speciale aandacht krijgt het onderwerp toetsing van milieu-effectrapporten en de rol van m.e.r. bij de besluitvorming. In de hoofdstukken 5, 6 en 7 wordt aandacht geschonken aan respectievelijk gebleken leemten in kennis, tijdlimieten en looptijden bij m.e.r. en toekomstige ontwikkelingen betreffende m.e.r. en de rol van de Commissie daarbij.

In de bijlagen zijn opgenomen: de samenstelling van de Commissie en de bezetting van het secretariaat (bijlage 1), een overzicht van de stand van zaken van lopende en afgeronde m.e.r.-projecten (bijlage 2), een korte typering van alle m.e.r.-projecten (bijlage 3), een notitie over m.e.r. en provinciale afvalstoffenplannen (bijlage 4) en een overzicht van de tot 1 januari 1988 verschenen publicaties van de (voorlopige) Commissie (bijlage 5).

3. OVERZICHT VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE COMMISSIE

3.1 Adviezen

Aan het einde van 1987 had de Commissie in totaal 58 adviezen uitgebracht: van 1982 tot en met 1984 elk jaar 3, zowel in 1985 als in 1986 7 adviezen en in 1987 35 adviezen. De adviezen zijn onder te verdelen in 43 adviezen voor richtlijnen, 14 toetsingsadviezen en 1 advies over een verzoek om ontheffing van de m.e.r.-plicht. Over 5 projecten is inmiddels de besluitvorming afgerond. Voor deze projecten is een beeld verkregen van de betekenis van de adviezen voor de besluitvorming. Het betreft:

- De grootschalige berging van baggerspecie uit het benedenrivierengebied bij de Maasvlakte (Slufterdam), die op 24 september 1987 officieel in gebruik is genomen.
- De keuze tussen een zout of zoet Grevelingenmeer.

TABEL 1. ADVIEZEN VOOR RICHTLIJNEN in 1987.

Aangegeven is waarvoor het MER wordt opgesteld en wanneer en aan wie het advies is uitgebracht.

Tussen haakjes is vermeld hoe de m.e.r. in dit jaarverslag verder wordt aangeduid en met welk nummer dit correspondeert in de Interne projectadministratie bij de Commissie (zie ook bijlage 3).

- A57 op Walcheren (Veerse Dam-Middelburg) : 12 januari 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (A57 Walcheren; 131)
- Compagniesoefenterrein Ginkelse Helde : 12 januari 1987 : Staatssecretaris van Defensie (COT Ginkelse helde; 107)
- Rijksweg 16 bij Rotterdam (Overschie - Krallingseplein) : 15 januari 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat; (A16 Rotterdam; 132)
- Eenheidsoefenterrein "De Haar" : 18 maart 1987 : Staatssecretaris van Defensie (EOT De Haar; 129)
- Kampeer- en watersportcentrum "Broekerhaven", op 23 april 1987: Gemeentebesturen van Stede Broec en Venhuizen (Broekerhaven; 118)
- Strandvlakte IJmuiden : 29 april 1987 : Burgemeester en Wethouders van Velsen (Strandvlakte IJmuiden; 105)
- Plan voor de verwijdering van zuiveringsslib Zuid-Holland : 10 juni 1987 : Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (Slibplan Zuid-Holland; 109)
- Integrale afvalverwerking stadsgewest 's-Hertogenbosch : 10 juni 1987 : Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (Afvalverwerking Den Bosch; 136)
- Amer-9 kolencentrale te Geertruidenberg : 1 juli 1987 : Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (Amer-9 centrale; 139)
- Stormvloedkering Nieuwe Waterweg : 30 juni 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (SVK Waterweg; 142)
- Centrale afvalstortplaats Nijehaske-Noord : 14 juli 1987 : Gedeputeerde Staten van Friesland (Afvalstort Nijehaske; 130)
- Hemweg-8 kolencentrale te Amsterdam op 21 augustus 1987 : Gedeputeerde Staten van Noord-Holland (Hemweg-8 centrale; 135)
- Partiele herziening afvalstoffenplan provincie Flevoland (lokatiekeuze kolenreststoffenberging Flevocentrale : 21 augustus 1987 : Gedeputeerde Staten van Flevoland (Kolenreststoffen Flevoland; 145)
- Hogesnelheidsspoorlijn Parijs-Brussel-Keulen/Amsterdam : 28 augustus 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (HSL; 141)
- Provinciaal afvalstoffenplan Noord-Brabant : 28 augustus 1987 : Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (PAP Brabant; 140)
- Verbranding zuiveringsslib Oost-Brabant op 29 september 1987 : Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (Slibverbranding Oost-Brabant; 148)
- Zoutwaterlozing in verband met de aanleg van cavernes voor de opslag van aardgas : 8 oktober 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (Zoutlozingen; 149)
- Provinciaal afvalstoffenplan Noord-Holland : 9 oktober 1987 : Gedeputeerde Staten van Noord-Holland (PAP Noord-Holland; 146)
- Nota oppervlaktedelstofwinning wateren IJsselmeergebied 1989-1998 : 16 oktober 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (Ontgrondingen IJsselmeer; 157)
- Berging op de Maasvlakte van afvalstoffen uit het chlorideproces bij TDF Tiofine B.V. : 22 oktober 1987: Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (afval Tiofine; 143)
- Grondwaterwinning Alblasserwaard en Vijfheerenlanden : 30 oktober 1987 : Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (Grondwaterwinning Alblasserwaard; 154)
- Integraal provinciaal afvalstoffenplan Drenthe : 30 oktober 1987 : Gedeputeerde Staten van Drenthe (PAP Drenthe; 113)
- Uitbreiding natuurpark "De Efteling": 6 november 1987 : Gemeenteraad van Loon op Zand (Efteling; 144)
- Afvalwerkingslokatie "De Marsen" : 4 december 1987 : Gedeputeerde Staten van Overijssel (Afvalverwerking Zwolle; 153)
- Waterbeheer Veerse Meer : 3 december 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (Waterbeheer Veerse Meer; 160)
- Regionaal ontgrondingenplan Noordzee : 3 december 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (Ontgrondingen Noordzee; 158)
- Uitbreiding stortplaats Meersteeg te Geldermalsen : 11 december 1987 : Gedeputeerde Staten van Gelderland (Afvalstort Geldermalsen; 155)
- Keersluis te Ramspol : 18 december 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (Keersluis Ramspol; 161)

- Een aardgasontzwavelingsinstallatie van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) bij Emmen (gasontzwaveling Emmen). Deze installatie zal in mei 1988 volledig in gebruik worden genomen.
 - Een luchtscheidingsinstallatie en compressie- en gasmengstation van de Gasunie bij Vilsteren (Ommen) (gasmengstation Ommen). Deze installaties zullen in 1988 operationeel zijn.
 - De deponie voor chemisch afval van de C₂-categorie op de Maasvlakte (C₂-deponie). De bouw van deze deponie start in begin 1988.
- Daarnaast wachten enkele projecten op een spoedige besluitvorming zoals: een tweede oeververbinding ten westen van Rotterdam (Tweede Beneluxtunnel of Blankenburgtunnel: Benelux-/Blankenburgtunnel) en een stormvloedkering in de Nieuwe Waterweg (SVK Waterweg).

Bij de 35 adviezen uitgebracht in 1987 gaat het om 28 adviezen voor richtlijnen (zie tabel 1), zes toetsingsadviezen en één advies omtrent verzoek om ontheffing van m.e.r.-plicht (zie tabel 2).

TABEL 2. Overige m.e.r.-adviezen in 1987.

Aangegeven is waarvoor het MER is opgesteld en wanneer en aan wie het advies is uitgebracht.

Tussen haakjes is vermeld hoe de m.e.r. in dit Jaarverslag verder wordt aangeduid en met welk nummer dit correspondeert in de Interne projectadministratie bij de Commissie (zie ook bijlage 3).

TOETSINGSADVIEZEN:

- Projectnota/MER oeververbinding ten westen van Rotterdam : 5 januari 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (Benelux-/Blankenburgtunnel; 101)
- MER afvalberging Midden-IJssel : 16 april 1987 : Raad van het Gewest Midden-IJssel (Afvalberging Midden-IJssel; 117)
- MER uitbreiding Luchthaven Zuid-Limburg : 1 september 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (Vliegveld Zuid-Limburg; 120)
- MER bevelling benedenrivierengebied tegen stormvloeden : 1 december 1987 : Minister van Verkeer en Waterstaat (SVK Waterweg; 142)
- MER Amer-9 kolencentrale te Geertruidenberg : 11 december 1987 : Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant (Amer 9 centrale; 139)
- MER kampeer- en watersportcentrum Broekerhaven : 18 december 1987 : gemeentebesturen van Stede Broec en Venhuizen (Broekerhaven; 118)

ADVIES OVER VERZOEK ONTHEFFING M.E.R. - P L I C H T :

- Advies over verzoek om ontheffing van de plicht tot uitvoering van milieu-effectrapportage voor de golfbaan Rulgoord (Gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude) : 4 december 1987 : Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en de Minister van Landbouw en Visserij (Ontheffing golfbaan Rulgoord; 164).

Naast deze uitgebrachte adviezen maakte de Commissie in 1987 een aanvang met:

de adviezen voor richtlijnen voor:

- het MER A30/Recreatieplas Maanderbroek (A30/Maanderbroek Ede; projectnr. 147)
- het MER golfbaan De Utrecht te Hilvarenbeek (golfbaan De Utrecht; projectnr. 166)
- het MER Groot recycling Heiloo (stortplaats Heiloo projectnr. 163)

- het MER Westerschelde oeververbinding (WOV; projectnr. 114)
 - het MER golfbaan Lochem (golfbaan Lochem projectnr. 168)
 - het MER afvalverwerkingsinstallatie Amsterdam-West (AVI-West Amsterdam; projectnr. 165)
- en de toetsingsadviezen:
- over het lokatiegebonden MER verwerking en opslag van radioactief afval (opslag radioactief afval II; projectnr. 123)
 - over het MER strandvlakte IJmuiden (strandvlakte IJmuiden; projectnr. 130)
 - over het MER baanverlenging luchthaven Eelde (vliegveld Eelde; projectnr. 125)

Deze adviezen zullen begin 1988 worden uitgebracht.

Eerder genoemde adviezen werden alle vastgesteld met algemene instemming van de leden van de betrokken werkgroepen en in het algemeen uitgebracht binnen de door de wet gestelde termijnen (zie ook 6).

Behalve bij de advisering voor projecten die de m.e.r.-procedure doorlopen, was de Commissie in het verslagjaar ook betrokken bij de opstelling van adviezen voor andere projecten zonder toepassing van m.e.r. Het gaat om het toetsingscriterium voor de ondergrondse opberging van radioactief afval (TOR) en het toetsingsrapport van het Herziening Evaluatie Landinrichtings-Projecten (HELP)-rapport van de ruilverkaveling Melderslo (HELP-Melderslo).

Bij het TOR werd een procedure gevolgd die gelijkenis vertoont met de procedure voor toepassing van m.e.r. De Commissie is verzocht eerst advies uit te brengen over het eventueel nog uit te voeren aanvullend onderzoek ter onderbouwing van het toetsingscriterium en naderhand het opgestelde toetsingscriterium te beoordelen op juistheid en volledigheid van de daarin aanwezige milieu-aspecten.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie kennis genomen van alle via het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen, die zowel schriftelijk als mondeling tijdens twee hoorzittingen te Utrecht en Groningen in oktober 1987 werden gemaakt op een zogeheten - *Basisnotitie*.

In december 1987 besloot de Minister van VROM naar aanleiding van kritiek geuit door insprekers de Basisnotitie bij te stellen en weer ter visie te leggen tijdens een nieuwe ingelaste fase.

Het advies van de Commissie dat waarschijnlijk eind januari 1988 wordt uitgebracht, zal in eerste aanleg worden gebruikt voor de bijstelling van de Basisnotitie.

De toetsing van HELP-rapporten vloeit voort uit de aanvaarding door de Tweede Kamer van de motie-Van Noord[1]. Deze behelst dat landinrichtingsprojecten buiten de werkingssfeer van de m.e.r. worden gebracht, omdat de HELP-rapportage de aangewezen methode is om de milieu-effecten bij landinrichtingsprojecten te beschrijven. In het kader van de evaluatie van de wettelijke m.e.r.-regeling is de Commissie verzocht de HELP-rapporten "inhoudelijk te bezien in het licht van de criteria die daarvoor in het kader van de m.e.r. gelden" [2]. De Evaluatiecommissie Wabm zal "de toepassing van de HELP-methode in het kader van de landinrichtingsprocedure bezien tegen de achtergrond van de doelstellingen van de m.e.r. zoals verwoord in de considerans van de wettelijke m.e.r.-regeling". De resultaten van beide onderzoeken kunnen een rol spelen bij de herziening van het Besluit milieu-effectrapportage in 1990.

De Commissie m.e.r. heeft het voornemen de HELP-rapporten te gaan toetsen van alle landinrichtingsprojecten die voldoen aan de volgende criteria:

- ze betreffen de meest belangrijke weidevogelgebieden, meest waardevolle beekdalen of maken deel uit van een grote landschapseenheid en
- ze bereiken vóór 1990 het stadium van voorontwerpplan.

In 1987 is als eerste het HELP-rapport van het voorontwerpplan ruilverkaveling Melderslo getoetst.

Er is allereerst een toetsingskader opgesteld dat qua vorm en inhoud vergelijkbaar is aan een advies voor richtlijnen in een wettelijke m.e.r.-procedure. Dit interne toetsingskader is gebruikt bij de beoordeling van het HELP-rapport Melderslo.

Bij de toetsing van het HELP-rapport bleek dat het rapport op een vrij groot aantal punten onvoldoende informatie bevatte.

Zo miste de Commissie een beschrijving van de alternatieven en een systematische beschrijving van het bestaande milieu van het gebied. Voor dit laatste was er, naar de mening van de Commissie, wel voldoende basismateriaal aanwezig. De beschrijving van de gevolgen van het milieu vertoonde op verschillende plaatsen lacunes en was over het geheel genomen te algemeen van karakter.

In een bijlage bij het toetsingsrapport zijn de algemene verschillen tussen HELP en m.e.r. weergegeven.

Voor het volgende landinrichtingsproject, de ruilverkaveling Rossum-Oost, is in overleg met de Landinrichtingsdienst tot een experiment besloten. De Commissie heeft in het najaar van 1987 een aantal aanbe-

[1] Tweede Kamer, vergaderjaar 1984-1985, 16814 nr. 32.

[2] Tweede Kamer 16814 nr. 37 en een Brief van de Minister van Landbouw en Visserij aan de Evaluatiecommissie Wabm van 28 juli 1986 (NMF/M-86-2360).

velingen opgesteld voor de inhoud van dit HELP-rapport. Deze aanbevelingen, die het karakter van een advies voor richtlijnen hebben, zullen door de Landinrichtingsdienst worden gebruikt bij het opstellen van het betreffende HELP-rapport. De HELP-toetsing zal hierdoor sterker de m.e.r.-procedure kunnen benaderen, waardoor de conclusies over de verschillen en overeenkomsten tussen HELP en m.e.r. wellicht scherper naar voren kunnen komen. De toetsing van het HELP-rapport Rossum-Oost door de Commissie wordt in het najaar 1988 verwacht. In de komende jaren zullen er nog enkele adviezen inzake HELP-rapporten volgen.

3.2 Overige werkzaamheden en contacten

Door leden van het presidium en het secretariaat zijn diverse bijdragen geleverd aan cursussen, voorlichtingsbijeenkomsten, seminars e.d., te weten:

- Cursus m.e.r. voor de inspecties milieuhygiëne op 11 maart 1987 in Utrecht.
- Voorlichtingsbijeenkomst voor medewerkers van de provincie Gelderland over m.e.r. op 19 maart 1987.
- Workshop over op te stellen Handleiding m.e.r. op 15 mei 1987 te Utrecht.
- Internationale Workshop on Impact Assessment van de International Association for Impact Assessment op Barbados van 31 mei tot en met 4 juni 1987.
- International Workshop on the Role of Environmental Impact Assessment in the Decision-making Process in Heidelberg van 19 tot 21 augustus 1987.
- Congres over m.e.r. in Rotterdam op 17 september 1987
- Task Force on Post Project Analysis (evaluatie/nazorg) van de United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) in Warschau van 17 - 18 september 1987.
- International UNECE seminar om Environmental Impact Assessment in Warschau van 21 tot en met 25 september 1987.
- Voorlichtingsbijeenkomst voor medewerkers van de provincie Overijssel op 30 september 1987.
- Cursus milieukunde van de Universitaire Beroepsopleiding Milieukunde te Amsterdam op 27 oktober 1987.
- Voorlichtingsbijeenkomst voor Provinciale Planologische Commissie Noord-Holland te Haarlem op 5 november 1987.
- Cursus m.e.r. van Geoplan op 9 november 1987.
- Studiedag MER/Provincies, discussie op werkniveau op 26 november 1987, georganiseerd door adviesbureau DHV.

Voorts werden inlichtingen verstrekt en het archief beschikbaar gesteld aan de Evaluatiecommissie Wabm met het oog op de evaluatie van de wettelijke m.e.r.-regeling.

Op 21 mei 1987 is informatie gegeven aan medewerkers van de UVP Sammelstelle an der Universität Dortmund over m.e.r. in Nederland en de

rol van onafhankelijke deskundigen daarbij. Over dezelfde onderwerpen is in oktober 1987 schriftelijke informatie verschaft aan de inspecteur-generaal van de Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap te Brussel.

Tenslotte is er met de Technische Commissie Grondwaterbeheer (TCGB) contact geweest over de advisering van beide Commissies bij m.e.r.-projecten met betrekking tot de vergunningverlening voor grondwater-onttrekkingen.

In de Grondwaterwet is een adviserende rol toebedeeld aan de TCGB bij deze vergunningverlening. De TCGB beweegt zich vooral op het terrein van de schade die het gevolg kan zijn van grondwaterwinning, waaronder ook schade aan natuur en landschap.

In de advisering door de TCGB en de Commissie m.e.r. kan daardoor inhoudelijk overlap ontstaan. Ook is er een praktijk gegroeid waarin de TCGB door bevoegd gezag (College van Gedeputeerde Staten) gevraagd wordt de inspraakresultaten op de vergunningaanvragen te bundelen en te toetsen. Het grote verschil tussen de advisering van de TCGB tot nu toe en de Commissie m.e.r. is terug te voeren op de mogelijkheden die de m.e.r.-procedure biedt om alternatieven voor de voorgenomen activiteit te doen uitwerken.

Bij de m.e.r. grondwaterwinning Alblasserwaard heeft de provincie Zuid-Holland zowel aan de Commissie m.e.r. als aan de TCGB een advies voor de richtlijnen gevraagd. De gang van zaken in de toetsingsfase is nog een open zaak.

4. ERVARINGEN VAN DE COMMISSIE TIJDENS HET VERSLAGJAAR

Dit hoofdstuk is ingedeeld aan de hand van de verschillende stappen van het m.e.r.-proces.

4.1 Startnotitie en voorinformatie

Bij het begin van de m.e.r.-procedure wordt een zogeheten startnotitie ter inzage gelegd. Met het *Besluit startnotitie milieu-effectrapportage* van 28 juli 1987 is uitvoering gegeven aan artikel 41b, zesde lid van de Wabm. Het besluit geeft in grote lijnen aan welke gegevens een startnotitie in elk geval dient te bevatten.

De startnotitie dient een goed begrip van het voornemen te verschaffen ten behoeve van het vooroverleg. Met de tot nu toe gepubliceerde startnotities is men daar vrij goed in geslaagd.

Regelmatig wordt het secretariaat van de Commissie gevraagd informeel commentaar te leveren op een concept-versie van de startnotitie. De indruk is, dat deze wijze van meedenken als nuttig wordt ervaren. In een aantal gevallen konden ook suggesties worden gegeven over onder

meer de wijze van bekendmaking van het voornemen. Deze vraagbaakfunctie kan sedert eind 1987 gedeeltelijk worden overgenomen door de Handleiding milieu-effectrapportage[3].

Bij de m.e.r. Amer-9 centrale ging de bekendmaking van de start van de m.e.r. niet vergezeld van het ter inzage leggen van informatie over het voornemen. Pas later, tijdens het vooroverleg in het kader van m.e.r. kwam van de initiatiefnemer informatie beschikbaar. Deze gang van zaken is niet bevorderlijk voor het (tijdig) verkrijgen van opmerkingen en adviezen voor de inhoud van het MER.

Nu het eerdergenoemde besluit startnotitie m.e.r. van kracht is, zal dit verschijnsel zich waarschijnlijk niet meer voor doen (zie ook 6).

4.2 Samenstelling van werkgroepen

Nu er ervaring is opgedaan met het opstellen van adviezen voor bepaalde typen projecten, is er een tendens om met kleinere werkgroepen te werken. Voor niet-ingewikkelde projecten worden werkgroepen geformeerd van één tot vier deskundigen naast de voorzitter. Alleen complexe projecten, zoals TOR, worden nog behandeld door grote werkgroepen van zes tot negen deskundigen.

4.3 Vooroverleg en inhoud van het MER

4.3.1. Algemeen

Steeds weer blijkt, dat bestuurlijke duidelijkheid bij de start van de procedure één van de belangrijkste elementen is voor het welslagen van de m.e.r. Als de bevoegdheden van de betrokken overheden, de status van het besluit en de bereidheid tot medewerking van andere overheden onvoldoende zijn verkend, dan blijven deze onduidelijkheden de procedure belasten.

Zo werd in het geval van de m.e.r. voor de deelprojecten rijksweg A30/recreatieplas Maanderbroek bij Ede na de start van de m.e.r. pas geheel duidelijk dat de Minister van Verkeer en Waterstaat als "mede bevoegd gezag" moest worden aangemerkt, naast de Colleges van B en W van Ede en Barneveld.

Bij de m.e.r. afval Tiofine was er in het begin onduidelijkheid over wie bij dit project de initiatiefnemer zou moeten zijn. Het gaat om afval dat vrijkomt bij een nieuw productieproces bij TDF Tiofine B.V. Het voornemen is dit afval te storten op de deponie van de Verwerking Bedrijfsafvalstoffen op de Maasvlakte (VBM). Aanvankelijk werd er van uitgegaan dat VBM als de vergunninghouder van de deponie en beoogd

[3] Deze handleiding wordt uitgegeven door Koninklijke Vermande B.V. in Lelystad (ISBN 90-6040-853-5).

vergunningaanvrager voor het storten van Tiofine-afval initiatiefnemer bij de m.e.r. moest zijn. Na de start van de m.e.r. is dit gecorrigeerd. De producent van het afval is de initiatiefnemer en maker van het MER.

Bij de m.e.r. kolenreststoffen Flevoland is voor het eerst artikel 41 i lid 1 van de Wabm[4] toegepast in die zin, dat een particuliere initiatiefnemer (N.V. EPON) het MER zal maken ten behoeve van de eventuele bijstelling van een provinciaal plan.

Een dergelijke constructie is later onder meer ook toegepast bij de m.e.r.'s Efteling en golfbaan De Utrecht. Daarbij maakten de initiatiefnemers het MER ten behoeve van de besluitvorming over een wijziging van een bestemmingsplan.

Een andere constructie is gevolgd voor de m.e.r.'s Broekerhaven en strandvlakte IJmuiden; daar hebben de colleges van B&W de rol van initiatiefnemer op zich genomen, terwijl het gaat om bestemmingsplanwijzigingen, waarvoor particulieren een initiatief hebben ingediend.

Ook het project WOV is bijzonder omdat er indirect particuliere initiatieven bij betrokken zijn. Omdat twee werkmaatschappijen voorstellen hebben gedaan voor de aanleg en exploitatie van een WOV, is de provincie Zeeland als initiatiefnemer op gaan treden bij deze m.e.r.

4.3.2 Doel en probleemstelling

Ook in dit verslagjaar deden zich bij een aantal m.e.r.'s discussies voor over wat met de voorgenomen activiteit wordt beoogd. Een duidelijk voorbeeld vormde de m.e.r. afvalverwerking Den Bosch. De start van deze m.e.r. ten behoeve van de vergunningverlening liep vooruit op een aantal andere keuzen op het niveau van het provinciaal plan. Zo was de keuze van de lokatie voor de installaties nog een open vraag en bestond er onduidelijkheid over de relatie van het voornemen tot het provinciale afvalstoffenplan. Dit plan wordt momenteel - ook met m.e.r. - voorbereid. Het PAP kan behoudens voor de plaatsbepaling ook nog een referentiekader scheppen voor de gewenste verwerkingscapaciteit van de installaties.

Volgens de Commissie dient er voor deze m.e.r. voor een vergunningverlening ook lokatiespecifieke informatie te komen. Indien de precieze plaats nog niet bekend is, dan moet het MER lokatiespecifieke milieu-informatie bevatten voor de verschillende lokaties die op het tijdstip van de vergunningaanvragen nog in beeld zijn. De definitieve keuze van

[4] Dit luidt: *In gevallen waarin een besluit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, wordt genomen op verzoek - al dan niet gedaan ingevolge een wettelijk voorschrift - van degene die de betrokken activiteit onderneemt, maakt deze het milieu-effectrapport.*"

de lokatie kan in dat geval mede op basis van deze milieu-informatie in het MER worden gedaan.

Inmiddels is duidelijk, dat dit voornemen in zijn oorspronkelijke vorm waarschijnlijk niet verder zal worden ontwikkeld. Dit komt ondermeer omdat het voornemen van een te geringe verwerkingscapaciteit van de installatie uitgaat. Hiermee wordt dan voor het eerst een m.e.r.-procedure niet afgerond, omdat er geen besluit over het oorspronkelijke initiatief zal worden genomen.

In de adviezen voor richtlijnen voor de MER'en voor het slibplan Zuid-Holland en de provinciale afvalstoffenplannen Noord-Brabant, Noord-Holland en Drenthe heeft de Commissie erop aangedrongen duidelijkheid te verschaffen over het karakter van de daarin te nemen beslissingen en de mate van bindendheid die deze beslissingen hebben voor alle betrokken partijen: de provincie zelf, de samenwerkingsgebieden, de gemeenten, de (particuliere) afvalbedrijven en de burgers.

De mate van concreetheid waarmee bijvoorbeeld methoden van en lokaties voor afvalverwerking in het plan zullen worden vastgelegd, zal mede de mate van detail in het bijbehorende MER beïnvloeden. Ook is in al deze gevallen aangedrongen op aandacht voor de relatie met de verwerking van andere afvalstoffencategorieën dan die in het betreffende plan worden behandeld en op aandacht voor afvalstromen naar en vanuit andere provincies. In bijlage 4 wordt nader ingegaan op de aanpak van m.e.r. bij provinciale afvalstoffenplannen.

Bij het project HSL is de m.e.r. bedoeld voor een combinatie van twee besluitvormingsprocedures op verschillend beleidsniveau. Enerzijds heeft de m.e.r. betrekking op de planologische kernbeslissing over een mogelijk aan te leggen hogesnelheidslijn, anderzijds gaat het om de procedure voor de vaststelling van het tracé. Op het eerste niveau is vooral de vraag aan de orde naar de wenselijkheid van een HSL, mede in relatie met andere vervoerswijzen. Op het tweede niveau komen vooral de milieugevolgen van mogelijke tracés aan de orde.

De Commissie heeft in haar advies voor richtlijnen in het bijzonder aandacht gevraagd voor het doel van de HSL; welke knelpunten worden opgelost en welke ontwikkeling van het openbaar vervoer wordt nagestreefd.

De beantwoording van deze vragen is van belang omdat het vigerende Structuurschema verkeer en vervoer niet voorziet in de spoedige aanleg van de HSL. Dat wil zeggen dat aanleg van de HSL nog niet is afgewogen ten opzichte van alternatieven en is beoordeeld op zijn consequenties voor de bestaande infrastructuur.

Ook bij de grondwaterwinning Alblasserwaard beweegt de m.e.r. zich op twee niveaus. Er is sprake van een MER in twee stappen en van een gefaseerde besluitvorming. Provinciale Staten van Zuid-Holland hebben er bij Gedeputeerde Staten op aangedrongen ook de lokatiekeuze (niet m.e.r.-plichtig), die aan de vergunningverlening (wel m.e.r.-plichtig) vooraf gaat, bij de m.e.r. te betrekken.

Tijdens de opstelling van het MER komt er nu een keuzemoment ten aanzien van de vraag voor welke lokaties daadwerkelijk een vergunning zal worden aangevraagd. De Commissie heeft in haar advies voor richtlijnen aanbevolen voor een aantal lokaties tegelijk een vergunning aan te vragen, opdat ook de lokatiekeuze onderhevig is aan inspraak en geschiedt (mede) op basis van het MER.

Bij de voorgenomen uitbreiding van het natuurpark de Efteling vallen delen van het park, zoals de golfbaan en het wandelbos, binnen een Grote Eenheid Natuurgebied (GEN) die is aangegeven in het Structuurschema natuur- en landschapsbehoud. De Commissie heeft voorgesteld in zo'n geval des te nadrukkelijker de maatschappelijke noodzaak van (deze delen van) het project aan te geven.

4.3.3 Alternatieven en varianten

Alternatieven vormen het hart van de m.e.r.-procedure, zo is herhaaldelijk gesteld. In het jaarverslag over 1986 is de tot nu toe gebruikelijke terminologie voor de verschillende typen alternatieven verduidelijkt.

De aard en omvang van de in aanmerking te nemen alternatieven verschillen van geval tot geval.

Ook in 1987 bleek weer, dat in het bijzonder het zogenoemde "*nulalternatief*" en het "*meest milieuvriendelijke alternatief*" tot verwarring en afbakenings(definitie)problemen aanleiding gaven. Het zogenoemde "nulalternatief" omvat de relevante ontwikkelingen die plaatsvinden als de voorgenomen activiteit noch de andere alternatieven zullen worden uitgevoerd. Het meest milieuvriendelijke alternatief is het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast (in de zin van artikel 41 j, derde lid van de Wabm). Ten onrechte worden beide begrippen in het spraakgebruik soms als identiek beschouwd.

De term "nulalternatief" is een in de praktijk tot nu toe vaak gebezigd begrip. In de wettelijke regels met betrekking tot m.e.r. komt deze term niet voor; wel bijvoorbeeld in de Memorie van Toelichting[5].

De bedoeling van het "nulalternatief" is in eerste instantie om een referentie (blanco) te hebben voor de milieu-effecten van de voorgenomen activiteit en de (andere) alternatieven. Voor zo'n referentie is een scherp beeld nodig van de huidige situatie alsook een beeld van de invloed van menselijke activiteiten en natuurlijke processen in het studiegebied als het project niet wordt uitgevoerd.

[5] Tweede Kamer, zitting 1980-1981, 16814, nr. 3 (p. 38, 42).

Dat niet-uitvoeren wil immers niet zeggen, dat de bestaande situatie ongewijzigd blijft; vaak zullen er toch andere maatregelen worden getroffen bijvoorbeeld om bepaalde knelpunten op te lossen.

In de praktijk van m.e.r. is de huidige situatie veelal goed te beschrijven, hoewel de gewenste mate van detail van deze beschrijvingen nog wel eens discussiepunt is (zie 4.4). Het is veel moeilijker om aan te geven wat de autonome ontwikkeling zal zijn. Een voorspelling daarvan bevat meestal veel onzekerheden. De invloeden van het project vervangende, indirecte maatregelen en van externe activiteiten, bestaande en kenbare toekomstige ontwikkelingen (nieuwe bronnen en fysieke ingrepen, saneringen e.d.) zijn gewoonweg moeilijk nauwkeurig te kwantificeren.

Het niet doorgaan van de voorgenomen activiteit of de (andere) alternatieven kan in bepaalde gevallen een reële keuzemogelijkheid zijn bij de besluitvorming.

Bij een (provinciaal) beleidsplan houdt dit bijvoorbeeld de voortzetting van het bestaande beleid in. Bij de keuze tussen een zout of zoet Grevelingenmeer, is bijvoorbeeld voor het handhaven van de bestaande situatie (een zout Grevelingenmeer) gekozen.

In andere gevallen is het niet doorgaan van de voorgenomen activiteit of de (andere) alternatieven geen reëel alternatief omdat de noodzaak van het project groot is of kan worden aangetoond dat het project voor het milieu aanvaardbaar dan wel ecologisch inpasbaar is.

De realiteitswaarde van het niet doorgaan van een project hangt ook af van de precieze doelstelling van het project.

Bij de m.e.r. A57 Walcheren is het bijvoorbeeld vooralsnog de vraag wat de rijksoverheid en de provincie Zeeland beogen met de weg in verband met de gewenste ontwikkelingsrichting voor Walcheren. Indien het gaat om een verdere openlegging van Walcheren met de mogelijkheid van een goede verbinding tussen het Rotterdamse havengebied en Middelburg, Vlissingen en het Sloegebied is het voortbestaan van de bestaande situatie geen reëel alternatief. Het alternatief niet aanleggen kan daarentegen wel als reëel worden beschouwd, als het gaat om de handhaving van de huidige bereikbaarheid van Walcheren, waarbij de Dammenweg (het deel van de A57 tussen Brielle en Vrouwenpolder) hoofdzakelijk voor recreatief verkeer is bedoeld.

Bij de m.e.r. COT Ginkelse Heide doet zich de volgende discussie voor. In het Structuurschema militaire terreinen (SMT) is een reservering voor het gebied Ginkelse Heide als compagniesoefenterrein opgenomen. Daarmee is volgens het Ministerie van Defensie de besluitvorming over de betreffende lokatiekeuze afgerond. In de startnotitie heeft de initiatiefnemer echter het voornemen uitgesproken het "terrein zo in te richten, te gebruiken en te beheren dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de aanwezige (milieu- en natuur-) waarden van het gebied". Dat deze waarden in grote mate aanwezig zijn, is op voorhand duidelijk.

In haar advies voor richtlijnen heeft de Commissie gesteld dat het MER zou kunnen aantonen dat strikte toepassing van een dergelijke milieu-beschermende aanpak en aanwijzing van een aantal deelgebieden die niet actief voor oefeningen gebruikt zouden mogen worden de praktische bruikbaarheid van het oefenterrein ernstig zou kunnen belemmeren. Tezijnertijd zal het MER duidelijkheid moeten verschaffen over dit spanningsveld tussen enerzijds militaire oefentechnische eisen, die gelden voor de inrichting en het gebruik van een oefenterrein, en anderzijds de wens natuur en milieu zo weinig mogelijk schade te berokkenen. Indien uit het MER blijkt, dat de inrichting en het gebruik van het COT de milieu-doelstellingen niet of slecht haalt, dan komt het niet doorgaan van de voorgenomen activiteit als een reël te beschouwen alternatief in beeld. Om deze duidelijkheid te helpen verkrijgen heeft de Commissie vrij gedetailleerde aanbevelingen gedaan voor de uitvoering van verschillende milieu- en natuurinventarisaties in het studiegebied. Die aanbevelingen zijn door Defensie in de vastgestelde richtlijnen overgenomen (zie ook par. 4.3.6).

Ook het *meest milieu-vriendelijke alternatief* geeft in de praktijk nogal eens interpretatieproblemen. Steeds zal moeten worden getracht in een MER dit alternatief als een duidelijk herkenbaar alternatief te presenteren, dat kan worden vergeleken met de andere alternatieven. Volgens artikel 41 j lid 3 van de Wabm moet dit alternatief in ieder geval volwaardig in het MER worden beschreven. In de tot nu toe getoetste MER'en blijkt dit regelmatig niet het geval te zijn (zie ook 4.7).

Soms is dit alternatief op voorhand, al bij de start van de m.e.r., als zodanig aan te wijzen. Bij de m.e.r. zoutlozingen bijvoorbeeld lijkt het meest milieu-vriendelijke alternatief te kunnen worden bereikt door bijvoorbeeld verwerking van het pekewater door AKZO Delfzijl.

Meestal echter zal het meest milieu-vriendelijke alternatief pas tijdens het opstellen van het MER nadere vorm krijgen. Het wordt dan een combinatie van doelstellings-, lokatie-, uitvoerings-, inrichtings- en beheersvarianten. Bij een concreet project vormen vooral de precieze localisering of terreinindeling, en waar nodig en mogelijk een aantal verdergaande milieu-beschermende en kwaliteitsbevorderende maatregelen voor bepaalde uitwerpen en fysieke ingrepen, belangrijke bouwstenen voor dit alternatief. Bij een beleidsplan-MER is het veel moeilijker aan te geven.

De Commissie streeft ernaar in haar adviezen voor richtlijnen reeds een aantal bouwstenen voor dit alternatief te benoemen, veelal in aanvulling op de plannen van de initiatiefnemer. Laatstgenoemde plannen zijn veelal gebaseerd op best uitvoerbare technieken ("best practicable means"). Elementen van het meest milieuvriendelijke alternatief zijn echter gebaseerd op beste bestaande technieken ("best technical means").

Deze best bestaande technieken dienen in het concrete geval wel redelijkerwijs in beschouwing te nemen te zijn. In de praktijk treedt hier

vaak een spanningsveld op tussen wat haalbaar is en wat wenselijk zou kunnen zijn.

Om beter te kunnen beoordelen hoever men met deze beste bestaande technieken in een specifiek geval zou moeten gaan en wat de realiteitswaarde van bepaalde alternatieven/varianten is, is het wenselijk in een MER meer aandacht te besteden aan de kosten en baten respectievelijk milieurendement van de beschouwde alternatieven/varianten, waaronder de aanvullende milieu-beschermende maatregelen.

In het kader van m.e.r. is het niet verplicht kostenaspecten in een MER te beschrijven. Reeds in vorige jaarverslagen is echter geconstateerd, dat het ontbreken van een globale maar duidelijke, liefst een gespecificeerde, kostenparagraaf bij de beoordeling van dit alternatief in een MER vaak als een ernstig gemis wordt ondervonden.

Bij de opstelling van het advies voor richtlijnen voor het MER Veerse Meer kwam de Commissie tot de algemeen geldende conclusie, dat als het meest milieuvriendelijke alternatief moet worden gezien het alternatief dat het meest milieuvriendelijk is van alle alternatieven, na toepassing van de beste daarvoor in aanmerking komende mogelijkheden ter bescherming van het milieu bij al deze alternatieven, m.a.w. het beste van de beste, opgebouwd uit de meest milieuvriendelijke (relevante) bouwstenen.

Over de interpretatie en de uitwerking van het meest milieu-vriendelijke alternatief is het laatste woord nog niet gesproken. Het zal bij iedere specifieke m.e.r. in elk geval om "maatwerk" gaan.

4.3.4 Afbakening van studiegebied

Naast de keuze van de redelijkerwijs te beschouwen alternatieven is in het vooroverleg (en later) soms ook de begrenzing van het studiegebied een discussiepunt.

In het jaarverslag 1986 is reeds ingegaan op de kwestie in hoeverre bij het vliegveld Zuid-Limburg het MER ook effecten dient te beschrijven van geluidsniveaus lager dan 35 Kosteneenheden (dus in een groter studiegebied). Dezelfde kwestie doet zich voor bij de m.e.r. vliegveld Eelde. In de paragrafen 4.7 en 4.8 zal hierop nog worden teruggekomen.

De keuze van het studiegebied houdt ook vaak verband met de redelijkerwijs te beschouwen alternatieven.

In het advies voor richtlijnen voor de inhoud van het MER keersluis Ramspol heeft de Commissie voorgesteld ook het gebied in en om Kampen tot het studiegebied te laten behoren, omdat ook dit gebied van de IJssel- en Vechtdelta onder invloed kan staan van het water uit het IJsselmeer, het Zwarte Water, de Vecht en de IJssel. Dit houdt verband met in hoeverre de lokatievariant Ketelbrug voor deze keersluis/stormvloedkering tot een zodanige reductie van de waterstanden en daarmee samenhangende dijkversterking kan leiden, dat deze lokatie ook als een reëel alternatief kan worden aangemerkt.

Bij de m.e.r. EOT De Haar doet zich een soortgelijke situatie voor. In het overleg over het SMT is door de Minister van Defensie aan de gemeente Beilen toegezegd dat een zo noordelijk mogelijke ligging van het militaire oefenterrein zal worden nagestreefd. Bij een noordelijke situering van het EOT (en van de voorgenomen zandwinning) bestaat er echter een groter risico, dat via geohydrologische relaties tussen het studiegebied en het hoogveenreservaat Witterveld en het stroomdallandschap "De Drentsche Aa" laatstgenoemde gebieden worden aangetast.

De Commissie heeft derhalve geadviseerd het studiegebied in zuidelijke richting uit te breiden. Ook heeft de Commissie gedetailleerde aanbevelingen gedaan over het te verrichten geohydrologische onderzoek om de effecten van de verschillende inrichtings- en lokatievarianten te kunnen bepalen. Op grond van inspraakreacties en het advies van de Commissie is in de vastgestelde richtlijnen het studiegebied zowel in noordelijke als in zuidelijke richting uitgebreid.

Bij de m.e.r. A57 Walcheren heeft de Commissie een tracé bundel voorgesteld in de lijn Vrouwenpolder-Zanddijk-Veerseweg-Arnhem Zuid-West, die niet in de startnotitie werd vermeld. De Commissie is van mening, dat binnen deze tracé bundel een tracé gevonden zou kunnen worden dat doorsnijding van uitgestrekte poelgronden en aantasting van karakteristieke dorpsgezichten zou kunnen vermijden. In de richtlijnen is deze suggestie overgenomen. Hierdoor wordt ook het studiegebied in oostelijke richting uitgebreid.

4.3.5. Genomen en te nemen besluiten

Omdat m.e.r. nog maar sinds kort wettelijk verplicht is, kan het voorkomen, dat er met m.e.r. voor concrete projecten of plannen gestart wordt, terwijl in een eerder (beleids)stadium reeds bepaalde keuzen zonder m.e.r. zijn gemaakt die bepaalde soorten (doelstellings-, lokatie-)alternatieven uitsluiten of beperken. Dit probleem zal afnemen zodra beleidsplannen ook m.e.r. ondergaan hebben. Dit speelt bijvoorbeeld bij m.e.r.'s voor afvalverwerkingsinstallaties die in relatie staan met een provinciaal afvalstoffenplan.

Er zal echter een aantal categorieën van operationele besluiten blijven bestaan waarbij het beleidsplanniveau niet m.e.r.-plichtig is. In zulke gevallen zal het voorkomen dat vragen over het doel en de probleemstelling van een concreet m.e.r.-project worden gesteld waar de betreffende initiatiefnemer niet geheel de juiste instantie voor is. Het is dan de taak van bevoegd gezag die informatie te verschaffen. Deze problematiek speelde in het verslagjaar ondermeer bij de m.e.r.'s ontgroningen IJsselmeer en ontgroningen Noordzee.

In de (ontwerp) landelijke beleidsnota "Gegronde ontgronden" (mei 1987) is reeds de provinciale verdeelsleutel (met inbegrip van IJsselmeer en Noordzee) voor de winning van zand aan de orde geweest. Ook op de toepassing van alternatieve materialen en versterking van een zuinig gebruik of hergebruik is in deze nota ingegaan. Bij de betreffende m.e.r.'s valt nu te bezien in hoeverre deze doelstellingsalternatieven redelijkerwijs (nog) in beschouwing zijn te nemen.

De m.e.r.'s Amer-9 centrale en Hemweg-8 centrale hebben betrekking op het vergunningenniveau. Een aantal voor het milieu belangrijke beslissingen over vestigingsplaatsen, brandstofkeuze en tijdstip van vervanging of uitbreiding zijn al genomen in het Structuurschema electriciteitsvoorziening 1981 en in het Electriciteitsplan 1987-1996. In het advies voor richtlijnen voor beide kolencentrales heeft de Commissie gevraagd nog eens een schets te geven van deze eerdere besluitvorming zoals die in de loop der tijd heeft plaatsgevonden en van de rol die milieu-aspecten hebben gespeeld bij het besluit de betreffende lokaties aan te wijzen voor capaciteitsuitbreiding.

Bij het vooroverleg over de stortplaats Nijehaske richtte de inspraak zich vooral op de afwezigheid van lokatie-alternatieven in de m.e.r. De insprekenden trokken de waarde van m.e.r. in twijfel, omdat alleen inrichtingsalternatieven worden bestudeerd en beschreven. Het was hen niet duidelijk geworden uit de startnotitie en uit de voorlichting, dat de lokatiekeuze zich al had voltrokken zonder toepassing van m.e.r. Wel werd door de toepassing van m.e.r. duidelijk dat alsnog een andere lokatie zou moeten worden overwogen, als uit het MER mocht blijken dat realisering van de stortplaats op de voorgestelde lokatie op ernstige milieubezwaren zou stuiten.

4.3.6 Bestaande milieu-toestand en te verwachten ontwikkelingen daarin

Bij de m.e.r. COT Ginkelse heide heeft de Commissie veel nieuw onderzoek voorgesteld naar de milieu-aspecten van de bestaande toestand. Dit werd gedaan met het oog op het bijzondere karakter van het studiegebied en de vele natuur- en natuurwetenschappelijke waarden van het terrein in geomorfologisch, vegetatiekundig, faunistisch, archeologisch en cultuurhistorisch opzicht.

De suggestie tot het doen van onderzoek dat ver uit gaat boven de gemiddelde vraag naar onderzoek in adviezen voor richtlijnen, is overgenomen door bevoegd gezag in de vastgestelde richtlijnen. Dit onderzoek zal dit MER duurder maken dan gemiddeld het geval is.

4.4 Vaststelling van de richtlijnen

In het verslagjaar werden voor ruim twintig MER'en de richtlijnen vastgesteld door het bevoegde gezag.

De vastgestelde richtlijnen komen over het algemeen sterk overeen met het advies voor de inhoud van het MER door de Commissie. Dit geeft aan welk gewicht wordt toegekend aan de adviezen voor richtlijnen van de Commissie. Tevens houdt dit in dat de Commissie telkens de inhoud van haar adviezen zorgvuldig moet afwegen.

Bij de vaststelling van de richtlijnen is steeds één van de aandachtspunten welke alternatieven redelijkerwijs (nog) in beschouwing zijn te nemen. Bijna even belangrijk is de mate van detail waarin bepaalde milieu-effecten en milieu-beschermende maatregelen beschreven zullen moeten worden.

Ook in het verslagjaar bleek, dat de vastgestelde richtlijnen slechts hier en daar afwijken van wat de Commissie adviseerde als uit te werken alternatieven. Daarbij ging het niet om grote afwijkingen. Soms definieert het bevoegd gezag alternatieven/varianten wat enger in de richtlijnen. Een enkele maal is een voorgestelde variant met redenen omkleed weggelaten, omdat deze niet haalbaar wordt geacht. Bij dit laatste gaat het meestal om onderdelen van het zogeheten meest milieuvriendelijke alternatief.

In paragraaf 4.3.3 is reeds naar voren gekomen, dat bij het m.e.r. COT Ginkelse heide het bevoegd gezag de mogelijke interpretatie van het nulalternatief als een "redelijkerwijs te beschouwen alternatief" van de hand wees. Defensie stelde zich in de richtlijnen op het standpunt dat het mogelijk moet zijn het terrein zodanig in te richten volgens oefentechnische eisen dat milieu en natuur toch ontzien zullen worden.

Bij de m.e.r. Hemweg-8 centrale scherpte het bevoegd gezag in de vastgestelde richtlijnen een van de voorgestelde alternatieven aan. In haar advies heeft de Commissie gevraagd in het MER aan te geven in hoeverre kolenvergassing als een redelijk alternatief is te beschouwen en in hoeverre een gefaseerde bouw van een geïntegreerde kolenvergassing-STEG-installatie mogelijk is. In de vastgestelde richtlijnen wordt expliciet gevraagd de kolenvergassing-STEG- en de poederkoolcentrale als gelijkwaardige alternatieven te behandelen.

Ook bij de m.e.r. HSL zijn de richtlijnen vrijwel geheel conform het advies van de Commissie vastgesteld. Behoudens de HSL alternatieven die reeds waren vermeld in de startnotitie heeft de Commissie een alternatief voorgesteld waarin Rotterdam eindpunt van de HSL Parijs-Brussel-Nederland wordt. Dit alternatief is door bevoegd gezag overgenomen. Een aantal alternatieven uit de startnotitie is inmiddels afgevallen, omdat uit internationaal overleg over de HSL is voortgekomen dat bepaalde verbindingen in België niet meer tot de reële mogelijkheden behoren.

Bij de vaststelling van de richtlijnen voor het MER waterbeheer Veerse Meer trad een nieuw fenomeen op. De vastgestelde richtlijnen bestonden uit de samenvatting van het advies van de Commissie, zij het iets bijgesteld op een drietal punten. In een begeleidende brief wordt gesteld: *"Daar uw advies geheel kon worden overgenomen, maakt het deel uit van de richtlijnen. Alleen de samenvatting van uw advies is iets aangepast"*.

Indien dit betekent dat het MER getoetst moet worden aan het gehele advies voor richtlijnen van de Commissie, de aangepaste samenvatting en de hoofdtekst, dan is dit mogelijk een zeer efficiënte gang van zaken. Een voorbeeld dat navolging kan verdienen.

Het blijft moeilijk in het richtlijnenstadium precies de gewenste mate van detail aan te geven waarmee bepaalde gegevens over de activiteit en milieu-effecten in het MER zouden moeten worden uitgewerkt. De Com-

missie streeft ernaar, ook ten behoeve van de toetsing later, zo duidelijk mogelijk de mate van detail aan te geven in haar adviezen voor richtlijnen. Dit doet zij ondermeer door aan te geven welke milieu-aspecten prioriteit bij de uitwerking verdienen. Ook wordt bijvoorbeeld vaak aangegeven welke onderwerpen (bijzondere) aandacht verdienen of welke voorspellingsmethoden zouden moeten worden gebruikt. Getuige de betreffende teksten van de vastgestelde richtlijnen vindt bevoegd gezag het dikwijls voldoende als een aantal beschrijvingen in het MER minder gedetailleerd gaan worden. Het gaat daarbij vaak om de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu in relatie tot de te beschrijven milieu-effecten.

Omdat de aard en de reikwijdte van de diverse m.e.r.-plichtige activiteiten sterk verschillen, zal de gewenste mate van detail, het juiste niveau van nauwkeurigheid, steeds maatwerk moeten zijn.

Pas bij het opstellen van het MER wordt het juiste niveau van nauwkeurigheid en detail geheel duidelijk. De richtlijnen kunnen dit hoogstens zo goed mogelijk inschatten, maar zullen altijd tot op zekere hoogte het karakter van een "checklist" houden.

Het is echter wellicht aan te bevelen, dat voor een aantal (recent) afgeronde m.e.r.-projecten de ervaringen van betrokkenen bij m.e.r. (bevoegd gezag, initiatiefnemer, MER-opstellers, insprekers, Commissie, adviseurs) op het punt van mate van detail en nauwkeurigheid worden geëvalueerd.

Voor een verhandeling over de gewenste mate van detail bij m.e.r.'s voor provinciale afvalstoffenplannen wordt verwezen naar bijlage 4.

4.5 Opstelling van het MER

Ook al heeft de Commissie geen wettelijke rol bij de opstelling van het MER, toch wordt zij in deze fase van de procedure af en toe door bevoegd gezag en/of initiatiefnemer benaderd. Het betreft hier dan veelal een verzoek om een informeel commentaar van het secretariaat van de Commissie over de kwaliteit en volledigheid van een concept-MER. Het verzoek om commentaar wordt doorgaans ingewilligd. Wel is dan nodig dat, wanneer het verzoek van de initiatiefnemer komt, het bevoegd gezag daarin toestemt. Verder wordt uitdrukkelijk gesteld dat het een secretariaatsreactie betreft. De betrokken werkgroep is uiteraard, in de latere toetsingsfase, niet gebonden aan deze reactie. Ook is het commentaar van het secretariaat niet bedoeld voor publicatie of bekendmaking naar buiten.

Ten aanzien van de m.e.r. Amsterdam Nieuw-Oost heeft in het verslagjaar een gesprek met de gemeente plaatsgevonden over het concept-MER. Gesproken werd over de bereidheid van de Commissie een MER te toetsen dat geen informatie bevat over de bodemsanering bij de Diemerzeedijk. De gemeente Amsterdam werd er bij die gelegenheid op gewezen, dat een MER zonder of met weinig informatie over de verontreiniging van het gebied aan de Diemerzeedijk en de voorgenomen sanering daarvan een zeer kritische toetsing door de Commissie zou opleveren. Het ontbreken

van zulke belangrijke informatie zou wel eens kunnen leiden tot een onvoldoende basis voor de besluitvorming over het voornemen tot aanleg van een nieuwe stadswijk in het IJmeer. Ook kwam aan de orde hoe kan worden ingespeeld op het feit dat het MER zich nu toespitst op een project van 7.000 woningen (plan Zeeburg) in plaats van voor de oorspronkelijke 20.000 woningen waarvoor de m.e.r. in 1983 was gestart. Het MER is nog niet gepubliceerd.

In het verslagjaar bedroeg de periode tussen de vaststelling van de richtlijnen en de tervisielegging van het MER bij vier projecten drie tot zes maanden. In eerdere jaren bedroeg deze looptijd minimaal zes maanden en gemiddeld veertien maanden, indien bijzondere gevallen niet worden meegeteld. Dit kan betekenen, dat nu de wettelijke regels voor m.e.r. van kracht zijn en m.e.r. niet meer vrijwillig plaatsvindt, de opstelling van een MER wordt versneld omdat de besluitvorming zo spoedig mogelijk dient te worden afgerond.

4.6 Aanvaardbaarheid van het MER

Voor de goede orde zij hier vermeld, dat het bevoegd gezag de Commissie om een voorlopig oordeel kan verzoeken ten behoeve van de beoordeling van de aanvaardbaarheid van het ingediende MER[6]. In het verslagjaar is de Commissie slechts om zo'n eerste indruk gevraagd over het (lokatiegebonden) MER opslag radioactief afval (II). Deze indruk was het resultaat van één vergadering van de betreffende werkgroep. Er werd na afloop van de vergadering telefonisch aan medewerkers van bevoegd gezag doorgegeven, dat de Commissie na een eerste vluchtige beschouwing van het MER geen aanleiding zag te adviseren het MER voor aanvulling terug te sturen naar de initiatiefnemer.

4.7 Inspraak en toetsing

Na de bekendmaking van een MER bestaat gelegenheid tot schriftelijke en mondelinge inspraak. Tijdens de daarvoor vastgestelde termijn kunnen de bij de procedure betrokken ambtelijke adviseurs ook adviezen uitbrengen. Na afsluiting van de schriftelijke en mondelinge inspraakmogelijkheden heeft de Commissie één maand extra tijd voor het afronden van haar advies, waarbij de inspraakreacties en de adviezen van de ambtelijke adviseurs betrokken moeten worden.

De Commissie heeft in de periode begin 1982 tot 1 januari 1988 inmiddels veertien toetsingsadviezen uitgebracht, waarvan zes tijdens het verslagjaar 1987. Aan het einde van 1987 waren verder vier toetsingsadviezen in bewerking. Deze vier adviezen werden begin 1988 uitgebracht.

[6] Memorie van Toelichting (Tweede Kamer 16814, nr. 3 blz. 73).

Een evaluatie van de opgedane ervaringen moet dus uitspraken over de toetsingsfase en de bijbehorende inspraak kunnen opleveren.

Een MER wordt door de Commissie getoetst aan de hand van de volgende criteria:

- het al dan niet voldoen aan de in de Wabm gestelde regels voor de inhoud van het MER [7] mede gelet op:
- de door het bevoegde gezag gegeven richtlijnen voor het MER;
- de eis dat het rapport geen onjuistheden bevat [8].

Anders gezegd: de inhoud van het MER wordt inhoudelijk primair getoetst aan de vastgestelde richtlijnen en beoordeeld op wetenschappelijke kwaliteit en volledigheid. Daarbij wordt tevens gekeken naar de inhoudelijke bruikbaarheid van de gepresenteerde informatie voor de desbetreffende besluitvorming.

Waar nodig betreft de Commissie ook haar advies voor de richtlijnen in de beschouwing. Dat kan het geval zijn als de vastgestelde richtlijnen globaler zijn dan het advies van de Commissie of als bepaalde aanbevelingen van insprekers of de Commissie niet zijn overgenomen, zonder dat dit voldoende bevredigend is gemotiveerd. Ook kan het gebeuren als voorgestelde voorspellingsmethoden niet blijken te zijn toegepast zonder dat hiervoor een goede reden wordt gegeven.

De wettelijke regels zijn uiteraard als toetsingskader belangrijker dan de vastgestelde richtlijnen. Voor minder zorgvuldig vastgestelde richtlijnen blijft er zo een toetsingsmogelijkheid, ook al zijn er geen beroepsmogelijkheden ten aanzien van de vastgestelde richtlijnen.

Met de toetsing vindt een kwaliteitscontrole plaats met een onafhankelijke inbreng door de insprekers en de Commissie. Zogeheten "sweetheart statements" vallen zo ongetwijfeld door de mand.

In het algemeen is er op de inhoud van ieder tot nu toe gepubliceerd MER meer of minder af te dingen. Het is daarbij wel van belang, gelet op de betreffende besluitvorming, hoofdzaken van bijzaken te onderscheiden.

De volgende mogelijkheden doen zich voor:

1. Het MER voldoet op hoofd- en bijzaken volledig aan de toetsingscriteria ("volmondig ja"-categorie).
2. Het MER voldoet op hoofdzaken; een aantal bijzaken zijn onvoldoende of niet geheel bevredigend beschreven. Deze tekortkomingen kunnen echter op een of andere wijze, behoudens dan door "formele" aanvullingen op het MER, worden opgelost ("ja, maar"-categorie).

[7] Artikel 41 j en 41 k van de Wabm.

[8] Artikel 41 w, tweede lid.

3. Het MER voldoet op één of meer hoofdzaken (en eventueel bijzaken) niet ("nee, tenzij"-categorie). Het MER zou dan op een aantal punten moeten worden aangevuld en verbeterd, wil het voldoende bruikbaar worden voor de (milieubewuste) besluitvorming.
4. Het MER is op teveel hoofdzaken en bijzaken onder de maat ("nee"-categorie). Het had eigenlijk door bevoegd gezag niet mogen worden openbaar gemaakt samen met het ontwerp-besluit respectievelijk de vergunningaanvragen.

Tot nu toe zijn er geen MER'en van categorie 1 verschenen. Voor categorie 4 komt het lokatie-onafhankelijk MER inzake opslag en verwerking van radioactief afval nog het meest in aanmerking (zie het jaarverslag 1986). De meeste MER'en behoren tot de categorie 2 of 3. Vaak kunnen tekortkomingen van het MER worden opgevangen door veranderingen of nadere voorwaarden respectievelijk voorschriften in het definitieve besluit op te nemen. Niet altijd is dit mogelijk en zal eerst de betreffende nadere informatie over de voorgenomen activiteit en de milieu-effecten daarvan alsnog beschikbaar moeten komen.

De wettelijke regels stellen dat dan de nadere inhoudelijke informatie door het bevoegd gezag bijeen wordt gebracht. In het geval van de m.e.r. vliegveld Zuid-Limburg werd het MER bijvoorbeeld namens de luchthaven opgesteld terwijl de aanvullingen op het MER, het zogenoemde "*Nader Rapport*", onder verantwoordelijkheid van de Rijksluchtvaartdienst wordt opgesteld.

Het eindoordeel over de wenselijkheid van aanvulling is aan het bevoegde gezag voorbehouden. De Commissie kan en mag in dit kader slechts een onafhankelijk advies geven over de inhoudelijke kwaliteit van het MER.

In een toetsingsadvies komen, ter wille van de optimale bruikbaarheid voor de besluitvorming, regelmatig de modaliteiten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven/varianten daarvoor aan de orde. De milieu-effecten van een activiteit zijn nu eenmaal inherent verbonden met de precieze uitvoeringswijze van de activiteit. Daarbij bemoeit de Commissie zich echter niet met hoe het volgens haar zou moeten. Dat is een verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

De toetsingsadviezen die in de jaren vòòr 1987 zijn uitgebracht en het advies over de Benelux-/Blankenburgtunnel zijn reeds in eerdere jaarverslagen besproken. In de volgende paragraaf (4.8) wordt op die projecten nog teruggekomen.

Tot nu toe heeft de Commissie bij ieder getoetst MER wel wat op te merken gehad. Daarbij ging het slechts in een aantal gevallen om hoofdzaken die volgens de Commissie dringend om een nadere aanvulling van het MER vroegen.

Bij de toetsing van het MER afvalberging Midden-IJssel bleek het onderdeel geohydrologie onvoldoende. Bepaalde hydrologische informatie over Salland, die gemakkelijk toegankelijk is, was niet geraadpleegd.

Er was ook onvoldoende gebruik gemaakt van geschikte computermodellen. De Commissie gaf in haar toetsingsadvies aan hoe deze tekortkoming met betrekkelijk geringe middelen (ongeveer f3500) snel kon worden verholpen. Deze aanvullende informatie was nodig om de invloed van mogelijke lekken in de onderafdichting van de stortplaats(en), op drinkwaterwingebieden na te kunnen gaan. In het MER werd te gemakkelijk verondersteld, dat er geen verontreiniging van bodem en grondwater kan optreden als wordt voldaan aan de standardeisen volgens de *Richtlijn gecontroleerd storten*. De Commissie wees erop dat dit op de korte termijn weliswaar correct kan zijn, maar dat er vroeg of laat lekkage zal optreden. Met andere woorden: toepassing van de Richtlijn gecontroleerd storten ontslaat de initiatiefnemer niet van de noodzaak geohydrologisch onderzoek te verrichten, vooral als drinkwaterwingebieden en gevoelige vegetaties in de omgeving liggen.

Het gewest Midden-IJssel heeft inmiddels besloten om, voorafgaand aan het definitieve besluit in medio 1988, een nadere geohydrologische analyse te verrichten. Het ligt tevens in de bedoeling om tegelijkertijd met de aanbeveling aan de gemeente, waar de stortplaats komt, het bestemmingsplan te wijzigen een nadere uitwerking van het streekplan voor deze lokatie te maken.

In het toetsingsadvies van het MER vliegveld Zuid-Limburg werd geconcludeerd, dat het MER onvoldoende informatie biedt voor het nemen van een besluit over de aanwijzing in het kader van de Luchtvaartwet. Met name de beschrijvingen van de aspecten geluid en geohydrologie schoten tekort. Bij het geluid gaat het om twee aspecten:

- de geluidhinder is alleen beschreven in fysische termen binnen de 35 Ke contour, ofschoon de Commissie in haar richtlijnenadvies had gevraagd ook de 30, 25 en 20 Ke contouren te berekenen en te tekenen[9]. Omdat deze contouren niet getekend werden, wordt in het MER genegeerd, dat geluidhinder zal optreden in België en in woonkernen ten oosten van de nieuwe oost-westbaan;
- de werkelijke betekenis van de geluidhinder voor de betrokkenen is niet beschreven in het MER, m.a.w. de vertaling van de fysische grootheden naar de fysieke en mentale belasting van betrokkenen ontbreekt (ontwaakreacties, gebrek aan slaap, geprikkeldheid, overspanning etc.).

Wat betreft de geohydrologie maakte het MER niet duidelijk welke gevolgen de aanleg van de nieuwe oost-westbaan zou hebben op de hydrologie van het betreffende plateau en de randen daarvan met haar bronnen

[9] Bij het bereik van de 20 Ke contour ondervindt ongeveer 10 % van de bevolking ernstige geluidhinder. Omdat de 20 Ke contour een groter gebied beslaat dan de 35 Ke contour kan het betekenen, dat veel méér mensen feitelijk ernstige hinder ondervinden dan het MER aangeeft als het alleen de effecten binnen de 35 Ke contour beschouwt.

en beken en op welke wijze negatieve gevolgen gecompenseerd zouden kunnen worden.

Ook het meest milieuvriendelijke alternatief was onvoldoende uitgewerkt. De nieuwe oost-westbaan wordt in het MER als dat alternatief gepresenteerd, omdat bij de aanleg daarvan minder personen dan nu ernstige geluidhinder zouden ondervinden. Daarbij wordt echter geen rekening gehouden met de effecten buiten de 35 Ke contour en andere aspecten, met name (geo)hydrologie, zodat van een echt meest milieuvriendelijk alternatief geen sprake is.

De kritiek van de Commissie leidde ertoe, dat de Rijksluchtvaartdienst als bevoegd gezag een nader aanvullend rapport opstelt, dat begin 1988 ter inzage wordt gelegd en ter toetsing wordt aangeboden aan de Commissie.

Bijzonderheid bij dit project is de nadrukkelijke suggestie van de Commissie in haar advies aan het bevoegd gezag ook geluidhindereffecten aan te geven buiten de 35 Ke contour, die geldt als buitenste grens voor de milieuzonering met planologische betekenis. De Commissie benadrukte in haar advies dat m.e.r. verder gaat dan het verstrekken van informatie tot aan de milieunormen. Ook onder deze normen (maar boven de streefwaarden) treden effecten op die belangrijk kunnen zijn voor de besluitvorming.

Het MER Broekerhaven werd voldoende bruikbaar geacht voor de besluitvorming. Van het meest milieuvriendelijke alternatief ontbrak echter een samenhangend beeld. Met name waren er weinig mogelijkheden aangegeven om de waterkwaliteit te verbeteren.

Bij zo'n MER voor een recreatieproject doet zich de moeilijkheid voor dat, hoewel het in wezen om een concreet project gaat van een particuliere initiatiefnemer (projectontwikkelaar), de besluitvorming op bestemmingsplanniveau plaatsvindt met een gemeente als initiatiefnemer bij de m.e.r. In dit stadium van de planvorming wordt nog niet over de precieze wijze ("op bestekniveau") van aanleg, gebruik en beheer besloten.

De daadwerkelijke milieu-effecten zijn echter wel tot op zekere hoogte afhankelijk van de wijze van uitvoering van de deelhandelingen. Een besluit tot wijziging van het bestemmingsplan verdient dan nog de nodige nazorg ten behoeve van het milieu.

Het commentaar van de Commissie op het MER is door het bevoegd gezag opgevat als kritiek op het plan. Het misverstand was gerezen, dat de Commissie daarmee een negatief oordeel over de wenselijkheid van de aanleg van het recreatie-eiland had gegeven. In een gesprek met de gemeenteraden van Stede Broec en Venhuizen is dit misverstand recht gezet.

Ook bij de toetsing van het MER strandvlakte IJmuiden bleek dat het MER en de voorgenomen activiteit (tevens verwoord in het ontwerp-bestemmingsplan) vaag blijven over de daadwerkelijke toepassing van bepaalde milieu-beschermende maatregelen. In haar toetsingsadvies heeft

de Commissie het bevoegd gezag dan ook het volgende in overweging gegeven. Schep bij de vaststelling van het bestemmingsplan en de toelichting daarbij juridisch meer waterdichte waarborgen voor een milieu-vriendelijke uitwerking van de plannen en voor een milieu-vriendelijk beheer voor de delen van de Strandvlakte met bestemming natuurontwikkeling.

De Commissie stelde, dat voor zulke waarborgen geen aanvulling op het MER nodig zou zijn. Dit gold niet voor de grondwaterhuishoudkundige berekeningen in dit MER. Tijdens de toetsing werd al snel geconstateerd, dat de beschrijving van de geohydrologische effecten niet voldeed aan redelijke eisen van wetenschappelijke kwaliteit en juistheid. Deze bedenkingen werden in een vroeg stadium aan de gemeente Velsen doorgegeven. Het betreffende onderdeel werd snel bijgesteld en vlak voor het einde van haar adviestermijn de Commissie wederom voorgelegd ter beoordeling. In korte tijd bleek het wenselijke kwaliteitsniveau alsnog bereikt te kunnen worden.

Voor dit geval was de Commissie bereid bij wijze van uitzondering binnen een termijn van enkele dagen een reactie te geven op de resultaten van het vervolgonderzoek. De Commissie zal in de toekomst echter niet accepteren, dat de toetsing van een MER wordt gebruikt om te kijken, welke kwaliteit van een MER net (niet) aanvaardbaar is en om vervolgens dan snel alsnog informatie van voldoende kwaliteit aan te leveren.

De toetsing van het milieu-effectrapport SVK Waterweg ter onderbouwing van de principebeslissing over een te bouwen stormvloedkering in de Nieuwe Waterweg met bijbehorende dijkversterking in plaats van doorgaan met alleen dijkversterkingen, vond onder grote tijdsdruk plaats. De Minister van Verkeer en Waterstaat was van plan vóór het begin van 1988 hierover te beslissen om de einddatum voor het bereiken van de vereiste veiligheid niet in gevaar te brengen en om het versterkingsprogramma voor de waterkeringen in 1988 niet te vertragen. De Commissie heeft zich bereid verklaard aan een snelle procedure van besluitvorming mee te werken onder het voorbehoud dat hierin voor het milieu-belang een volwaardige plaats blijft gewaarborgd en de vereiste zorgvuldigheid en openheid niet in het geding komen.

Hoewel de in het MER verwoorde conclusies ten gunste van aanleg van een stormvloedkering waarschijnlijk wel zijn gerechtvaardigd, moest de Commissie toch een voorbehoud maken, omdat een aantal belangrijke details nog niet duidelijk voor het voetlicht waren gebracht. Ook de opstellers van de rapporten was slechts een kort tijdsbestek ter beschikking gesteld.

In het bijzonder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast, dreigt in zo'n geval in het gedrang te komen. Bij deze m.e.r. werd dit alternatief pas na de onderlinge vergelijking van de alternatieven/varianten als zodanig aangewezen. Het werd niet actief ontwikkeld, hetgeen wel de bedoeling is.

Dat het meest milieu-vriendelijke alternatief niet voldoende was uitgewerkt, werd ook in het toetsingsadvies over het MER Amer-9 centrale geconcludeerd. Aan een verdergaande emissiereductie van NO_x (dan tot 200 mg per kubieke meter) en SO₂ door een combinatie van technieken bleek niet voldoende aandacht geschonken te zijn in het MER. Ook stof-emissies en afvalwaterlozing hadden technisch verder kunnen worden beperkt. Het ligt in de bedoeling van de initiatiefnemer in een aanvulling op het MER op de beoordeling van de Commissie te reageren.

In haar toetsingsadvies heeft de Commissie het bevoegd gezag tevens in overweging gegeven met de initiatiefnemer te overleggen over denitrificatie van de rookgassen van de bestaande Amer-8 eenheid. Dit zou betekenen dat aan de reeds voorgenomen rookgasontzwaveling van de Amer-8 ook voorschriften voor denitrificatie in de reeds verleende vergunning voor de Amer-8 worden toegevoegd. De Commissie vindt, dat bij de integrale benadering die m.e.r. beoogt, het milieurendement kan worden verbeterd door mitigerende maatregelen niet alleen voor nieuwe, maar ook voor bestaande installaties te treffen. Zo'n gecombineerde toepassing kan ook een bouwsteen zijn van het meest milieu-vriendelijke alternatief.

Bij deze m.e.r. deed zich in procedureel opzicht een nieuwigheid voor. Door het bevoegd gezag werd eerst geïnventariseerd of er behoefte bestond aan een openbare (hoor)zitting. Eén insprekende instantie (de Brabantse milieufederatie) reageerde op deze oproep met schriftelijk geformuleerde bezwaren. Het bevoegd gezag en de initiatiefnemer hebben in een openbare zitting op de bezwaren van deze enig aanwezige inspreker gereageerd.

4.8

Besluitvorming

Tot eind 1986 waren besluiten bekend gemaakt voor de aardgasontzwavelingsinstallatie te Emmen, het gasmengstation te Ommen, de Slufterdam en de keuze tussen een zout of zoet Grevelingenmeer. In 1987 is daarbij gekomen het besluit over de C₂-deponie.

In 4.7 is al gesteld, dat een aantal van de tot nu toe getoetste MER'en naar de mening van de Commissie bijstelling behoefde om tot een verantwoorde milieubewuste besluitvorming te kunnen komen. Daarbij kunnen zich de volgende mogelijkheden voordoen:

1. Het bevoegd gezag neemt op basis van het MER en de opmerkingen en adviezen daaromtrent een besluit zonder aanvullend onderzoek.
2. Het bevoegd gezag besluit tot een aanvullend onderzoek maar legt de resultaten hierover niet ter visie en vraagt geen oordeel aan de Commissie.
3. Het bevoegd gezag legt de resultaten wel ter visie en vraagt een oordeel van de Commissie.

In het eerste geval worden er in overleg met de initiatiefnemer meestal wel zaken nader uitgezocht. Dit heeft ondermeer bij de m.e.r. C₂-deponie plaatsgevonden waarbij de Tweede Kamer in grote lijnen op de hoogte werd gehouden. De m.e.r. Benelux-/Blankenburgtunnel is een voorbeeld voor categorie 2. De verdere gang van zaken vindt plaats

binnen de Raad van de Waterstaat en één van haar subcommissies, in dit geval de Commissie van Overleg voor de Wegen. De openheid in zo'n stadium is gering.

Ook de m.e.r. afvalberging Midden-IJssel valt in categorie 2. Het aanvullend geohydrologische onderzoek wordt niet ter visie gelegd noch aan de Commissie voorgelegd.

Duidelijke voorbeelden van de derde categorie zijn de m.e.r. vliegveld Zuid-Limburg, waarbij de aanvullingen ten aanzien van de aspecten geluidhinder en geohydrologie ter visie werden gelegd en de Commissie wederom ter beoordeling werden voorgelegd en de m.e.r. strandvlakte IJmuiden in verband met geohydrologische aspecten. Bij de m.e.r. Amer-9 centrale zal de initiatiefnemer reageren op het toetsingsadvies.

Bij het genomen besluit dient het bevoegd gezag te motiveren hoe rekening is gehouden met de resultaten van de m.e.r. (de inhoud van het MER, de ingebrachte opmerkingen en adviezen). Dit blijkt in de praktijk zeer beknopt te kunnen zijn, zoals in het geval van de m.e.r. Grevelingen, of uitgebreid plaats te vinden. Dat laatste is tot nu toe vooral het geval bij m.e.r.'s voor concrete projecten waarbij milieuvergunningen worden verleend. Zo werden bij de m.e.r. C₂-deponie alle bezwaren in de beschikkingen besproken, overwogen en deels verwerkt in de vergunningvoorschriften.

4.9 Belang van m.e.r. bij de besluitvorming

De hoofddoelstelling van m.e.r. (zie considerans van de wet) is via een openbare gedachtenwisseling het milieu-belang naast andere belangen een volwaardige plaats in het besluitvormingsproces te geven. In de praktijk werkt dit milieu-belang vanaf het begin van het besluitvormingsproces al door. De initiatiefnemer hoedt zich er meestal voor volslagen milieu-onvriendelijke voornemens naar buiten te brengen. Tijdens het vooroverleg wordt de problematiek scherper gedefiniëerd. Successievelijk worden in het besluitvormingsproces, tijdens de opstelling van het MER, naar aanleiding van de inspraak en toetsing en andere adviseringen, een aantal meer milieu-vriendelijke elementen ingebouwd of in elk geval (nogmaals) overwogen. Bij de besluitvorming worden de laatste knopen meestal doorgehakt. Daarna kan pas in zijn totaliteit worden beoordeeld welke plaats het milieu-belang heeft gekregen.

Het succes van m.e.r. kan misschien worden afgemeten aan de volgende "maatstaven":

1. In hoeverre is de kwaliteit van de informatie over de milieu-effecten door de m.e.r. verbeterd? Zijn nieuwe milieu-inzichten ontstaan of eerst onvoorziene zaken alsnog gesignaleerd en bewust gemaakt?
2. In hoeverre zal het project na de m.e.r. een kleiner aantal en minder ernstige milieu-effecten (op korte en lange termijn) vertonen? Wordt een meer geschikte lokatie gekozen, respectievelijk worden aanvullende, milieu-beschermende en kwaliteitsbevorderende maatre-

gelen ingebouwd? Dit kan worden beoordeeld in verhouding met soortgelijke projecten zonder m.e.r., wat problemen van onderlinge (on)vergelijkbaarheid geeft. Beter is een vergelijking met het oorspronkelijke voornemen, het initiatiefontwerp van de activiteit. Met andere woorden heeft het voornemen grote veranderingen door m.e.r. ondergaan?

3. Zijn de milieu-aspecten werkelijk volwaardig in de planning en besluitvorming meegenomen of zijn de gemaakte keuzen in werkelijkheid nagenoeg geheel door andere factoren bepaald?
4. In hoeverre is betrokkenen (insprekers) een volwaardige inbreng gegund die serieus is genomen?
5. In hoeverre geeft de planning van de nazorg van de besluitvorming meer waarborgen voor het milieu bij realisering en gebruik van de activiteit?
6. In hoeverre is door de bovenstaande punten de acceptatie van het genomen besluit bevorderd?
7. In hoeverre zijn "kosten" en "baten" in evenwicht gebleven? Trefwoorden hierbij zijn zorgvuldigheid (minder bezwaren), snelheid van besluitvormingsproces (looptijd, vertragingen, minder beroep), kostenbesparende varianten, duurdere uitvoering, en minder milieuschade (op korte en lange termijn). Ook zou m.e.r. niet vertragend mogen werken op het nemen van besluiten die vooral gunstige effecten voor het milieu opleveren.

Ad 1. Beter milieuinformatie:

Door de systematische presentatie van de voorspellingen van milieueffecten scoren de tot nu tot getoetste MER'en op dit punt over het algemeen positief. Fundamenteel nieuwe inzichten zijn meestal niet verkregen. Het betreft meestal specifieke toepassing van op zich reeds bestaande kennis of de bestaande situatie wordt beter in kaart gebracht.

Het MER opslag radioactief afval II heeft wel geleid tot een verbetering van bestaande bij het ECN in gebruik zijnde modellen voor de voorspelling van stralingsbelastingen, zowel bij normaal bedrijf als bij storingen.

Bij de m.e.r. afvalberging Midden-IJssel is duidelijker geworden, dat de toepassing van de richtlijn gecontroleerd storten geen waarborg is dat verontreiniging van bodem en grondwater op middellange termijn niet op zal treden. Het kiezen van een geohydrologisch gunstige locatie is ook belangrijk, vooral als drinkwatergebieden, gevoelige vegetaties e.d. in de omgeving liggen.

Ad 2. Minder ernstige milieueffecten:

Een aantal m.e.r.'s scoren op dit punt duidelijk positief. Ten opzichte van het oorspronkelijke voornemen hebben de projecten Grevelingen, Slufterdam en C₂-deponie duidelijke wijzigingen ondergaan.

Bij de Grevelingen is voor de ecologisch meest vriendelijke optie gekozen: een zout meer. Deze keuze is ook gunstig voor de milieuhygiënische waterkwaliteit, de visserij en de recreatie, minder voor de agrarische productie. Tevens heeft deze m.e.r. bijgedragen aan een nuancering van de visie op de problematiek, waardoor het compromisalternatief zout met pijp voor toevoer van zoet water naar Schouwen-Duiveland meer bespreekbaar is geworden.

Bij de Slufterdam is een gunstige lokatie uit de bus gekomen om schade aan de Voornse Duinen te beperken. Ook door een kleiner oppervlak is bij dit project getracht de effecten van een verminderde "saltspray" in de Voornse Duinen te beperken.

Bij de C₂-deponie is door een nadere onderverdeling in vakken en anderszins, een betere beheersbaarheid van eventuele lekkages te verwachten. Door een indeling in twee afzonderlijke eenheden worden de mogelijkheid opengehouden uit één bepaalde eenheid de daarin gebrachte meer dan 2 % lood, chroom, koper en nikkel bevattende afvalstoffen in de toekomst te hergebruiken. Tevens zal een type bodemafdichting worden gebruikt, dat goedkoper is en waarschijnlijk betrouwbaarder is bij de aanleg en in het gebruik.

Ad 3. Milieubelang volwaardige plaats

Om een aantal genoemde en nog te noemen redenen is naar de mening van de Commissie te stellen, dat bij de projecten Grevelingen, Slufterdam, gasontzweveling Emmen, gasmengstation Ommen, en de C₂-deponie het milieu-aspect in de besluitvorming een volwaardige rol heeft gespeeld. Financiële en politieke factoren hebben volgens de Commissie in deze gevallen in ieder geval niet tot milieu-onvriendelijke keuzen geleid.

Ad 4. Inspraak serieus genomen

Er zijn geen aanwijzingen dat betrokkenen niet serieus zijn genomen in de gevallen waarover tot nu toe is besloten. De participatie is groot geweest. De inspraakreacties zijn over het algemeen gedegen en in veel gevallen constructief van aard.

Ad 5. Betere nazorg

De evaluatie achteraf heeft bij de projecten Slufterdam, gasontzweveling Emmen, gasmengstation Ommen en de C₂-deponie meer of minder gestalte gekregen (zie 4.9). Het is nog te vroeg om over de toegevoegde waarde hiervan uitspraken te doen.

Ad 6. Acceptatiegraad besluit

Bij de projecten Slufterdam, gasontzweveling Emmen en gasmengstation Ommen heeft de m.e.r. de acceptatie van het genomen besluit bevorderd. Zonder m.e.r. zouden met name de projecten Slufterdam en gasontzweveling Emmen misschien niet tot stand zijn gekomen, omdat de plannen nogal controversieel waren.

Ad 7. Optimaal milieu-rendement

Over in hoeverre kosten en baten tot nu toe in evenwicht zijn gebleven, zijn in dit stadium nog moeilijk uitspraken te doen (zo dat al ooit helemaal hard te maken is). Meer zorgvuldigheid bij de besluitvorming staat buiten kijf bij de m.e.r.-projecten.

Aannemelijk is te maken dat de looptijd van de besluitvorming bij met name de projecten gasontzwaveling Emmen en gasmengstation Ommen is verkort.

Bij de Slufterdam is voor vrijwel het duurste alternatief gekozen. Bij de aanbesteding bleek dit project evenwel tientallen miljoenen gulden goedkoper te kunnen worden uitgevoerd.

De C₂-deponie zal zeker (veel) duurder uitvallen dan oorspronkelijk gepland. De baten van een betere beheersbaarheid zullen naar de mening van de Commissie zeker verdedigbaar zijn. De toegevoegde waarde van de compartimentering ten behoeve van eventueel toekomstig hergebruik is momenteel nog (inherent) onzeker.

Hiervoor is de toegevoegde waarde (nut) van m.e.r. min of meer in specifiek projectgebonden zin besproken. M.e.r.'s kunnen echter nog andere nuttige nevenresultaten opleveren zoals door:

- a. Voorbeeldwerking voor de aanpak bij soortgelijke niet-m.e.r.-plichtige projecten (bijvoorbeeld onder m.e.r.-plicht drempels).
- b. Aanzetten tot het aanscherpen respectievelijk verbeteren van normen, criteria en andere richtlijnen.
- c. Het leggen van duidelijke dwarsverbanden tussen verschillende beleidsplannen en tussen beleidsplannen en projecten onderling.

Het eerste punt (a) lijkt voor zich te spreken. Op het tweede punt (b) is hiervoor reeds ingegaan in het kader van de m.e.r. Amer-9 centrale (verdere reductie NO_x uitstoot door optimale verbrandingsvoorwaarden en behandeling van rookgassen).

Ook bij de m.e.r. Hemweg-8 centrale heeft de Commissie in haar advies voor richtlijnen voorgesteld bij het ontwerp van de centrale te anticiperen op deze nieuwe technieken. Door een ruimere vuurhaard kunnen nadere verbrandingsvoorzieningen (alsnog) worden ingebouwd, dit met het oog op verscherping van de normen in de toekomst. Dit houdt verband met de verzuringsproblematiek en de lange duur waarop de effecten van zo'n centrale zullen spelen (levensduur van ca. 25 jaar). Eerder kwam dit tweede punt ook aan de orde ten aanzien van de m.e.r.'s vliegveld Zuid-Limburg (zie p. 29) en afvalberging Midden-IJssel (zie p. 29 en 34) aan de orde.

Voorbeelden voor dwarsverbanden tussen afzonderlijke besluitvormingsprocedures zijn de gasontzwaveling Emmen en het gasmengstation Ommen. Toen de installaties in Emmen werden voorgesteld, was het de Commissie

en insprekers niet duidelijk, dat de installaties in Ommen een noodzakelijk vervolg daarvan zouden zijn [10] .

De problematiek, dat een samenhangend geheel van projecten zo in stukjes wordt geknipt, komt overigens bij m.e.r. meer voor.

Een duidelijk voorbeeld is de problematiek bij provinciale afvalstoffenplannen (PAP'en). Tussen de PAP'en van één provincie voor de diverse categorieën van afvalstoffen, zoals bijvoorbeeld huishoudelijk afval, zuiveringsslib en bouw- en slooafval, kunnen naar de mening van de Commissie duidelijke dwarsverbanden worden gelegd. Deze verbanden kunnen bijvoorbeeld voortvloeien uit de wenselijkheid zuiveringsslib en (delen van het) huishoudelijk afval in combinatie te verbranden. In de provincie Noord-Brabant lopen bijvoorbeeld m.e.r.'s voor het tweede PAP voor huishoudelijk afval waarbij ook aan (nieuwe) verbrandingsinstallaties wordt gedacht en voor het voornemen van drie waterschappen in Oost-Brabant zuiveringsslib te verbranden.

Ook tussen de PAP'en van diverse provincies zullen er dwarsverbanden moeten worden gelegd. Afvalstoffen van een bepaalde provincie worden en zullen ook in de toekomst regelmatig bij inrichtingen in andere provincies worden verwerkt, mede vanwege de schaalvergroting van verwerking.

In de afzonderlijke m.e.r.'s kan soms worden bewerkstelligd, dat het een en ander inhoudelijk - zij het soms volgtijdelijk - op elkaar wordt afgestemd.

Ten tijde van de definitieve besluitvorming zal pas blijken in hoeverre afstemming als gevolg van m.e.r. werkelijk heeft kunnen plaatsvinden. Daarbij zal zich de vraag voordoen in hoeverre voor concrete afvalverwerkingsprojecten die een vervolg zijn van een (vastgesteld) PAP ontheffing van de m.e.r.-plicht zou kunnen worden verleend. Veel zal daarbij afhangen in hoeverre men erin slaagt daarvoor de juiste mate van concreetheid en detail bij de onderbouwing van een PAP of een uitwerkingsplan daarvan te vinden.

4.10 Evaluatie/nazorg

De evaluatie in het kader van m.e.r., de nazorg na het begin van de uitvoering van een besluit omvat:

- controle/inspectie op de juiste uitvoering van de bouw of aanleg en de inrichting, tijdens het gebruik en, waar van toepassing, na het buiten gebruik stellen van de activiteit.
- meting van bepaalde uitwerpen en veranderingen in het milieu als gevolg van de activiteit.

[10] Ook zal mogelijk een deel van het water dat bij de aardgasontzwavelingsinstallatie vrijkomt, eventueel samen met proceswater, vrijgekomen bij de gaswinning in Twente en Drenthe, in de diepe bodem bij Schoonebeek worden gebracht.

- evaluatie van de verzamelde gegevens (verificatie van de voorspellingen, evaluatie van toegepaste milieubeschermdende maatregelen).
- opstelling en waar nodig uitvoering van corrigerende maatregelen wanneer blijkt dat de activiteit in belangrijke mate meer nadelige gevolgen voor het milieu heeft dan die welke bij het nemen van het besluit werden verwacht.
- opzetten en in stand houden van een goede managementstructuur voor de evaluatie/nazorg.

De ervaring met evaluatie bij m.e.r. is nog niet erg groot. Aan het einde van 1987 waren slechts vijf definitieve besluiten genomen over activiteiten waarvoor de m.e.r.-procedure of een verkorte vorm daarvan was gevolgd.

In het jaarverslag over 1986 is reeds ingegaan op de evaluatie/nazorg bij gasontzweveling Emmen, gasmengstation Ommen en Slufterdam.

Voor het project Slufterdam is het evaluatieprogramma in 1987 definitief vastgesteld. Bepaalde metingen vinden reeds plaats. Begin 1988 zullen de resultaten beschikbaar komen van een onderzoek over in hoeverre het methodologisch mogelijk is aan te tonen dat bepaalde ecologische effecten in de Voornse Duinen daadwerkelijk door de Slufterdam worden veroorzaakt. Dit in verband met mogelijk te treffen corrigerende beheersmaatregelen. Tot dit onderzoek heeft het Ministerie van VROM opdracht verleend aan de vakgroep Milieubiologie van de Rijksuniversiteit Leiden.

De eerste resultaten van de evaluatie achteraf bij dit project kunnen ook een rol spelen in de opstelling van een toekomstig MER (in 1988) over het voornemen om voor een beperkt aantal jaren zuiveringsslib afkomstig uit Zuid-Holland in de Slufterdam te storten. De situatie van het gebruik van de Slufterdam voor het storten van verontreinigde baggerspecie geldt voor het nieuwe MER als referentieniveau bij het voorspellen van effecten ten gevolge van het storten van zuiveringsslib.

In de verleende vergunningen voor de C₂-deponie zijn aparte paragrafen gewijd aan evaluatie. Daarin worden in algemene zin de onderwerpen opgesomd die bij de evaluatie aandacht dienen te krijgen in respectievelijk de bouwfase, de gebruiksfase en de fase na het buiten gebruik stellen van de C₂-deponie. Ook de termijnen waarbinnen een evaluatierapport steeds moet worden opgesteld en moet worden gepubliceerd, worden in deze beschikkingen geregeld. Criteria waaraan de activiteit en de milieu-effecten daarvan moeten voldoen zijn eveneens in de vergunningvoorschriften opgenomen.

Een nader uitgewerkt evaluatieprogramma dient echter nog te worden vastgesteld.

Het secretariaat van de Commissie was in 1987 betrokken bij de ontwikkeling van een evaluatieparagraaf voor het (nog) te nemen besluit over de m.e.r. Benelux-/Blankenburgtunnel.

Tot nu toe is de ervaring dat de ontwikkeling van een evaluatieparagraaf bij het besluit en van een nader evaluatieprogramma vrij veel

tijd vergt. Het is dan ook aan te bevelen vroegtijdig met de ontwikkeling daarvan te beginnen. Een ander leerpunt is, dat bij evaluatie steeds kritisch moet worden gezien voor welke aspecten het methodologisch werkelijk mogelijk zal zijn tot een (statistisch) verantwoorde uitspraak te komen over de mate waarin daadwerkelijk geconstateerde milieu-veranderingen eenduidig zijn toe te schrijven aan het betrokken project dat onderwerp van (m.e.r.) evaluatie is.

De Commissie is van plan in een van haar komende jaarverslagen dieper op het onderwerp evaluatie/nazorg in te gaan.

5. LEEMTEN IN KENNIS EN ONDERZOEK VOOR DE M.E.R.

De leemten in kennis die in de loop van de verschillende in 1987 uitgevoerde toetsingen naar voren kwamen, zijn hieronder kort aangestipt.

Uit de m.e.r. Benelux-/Blankenburgtunnel bleek, dat er nog weinig bekend is, over het kwantitatieve verband tussen verkeer en stank. Stankhinder door verkeer speelt slechts op korte afstanden (tot ca. 100 m) van de weg. Binnen deze afstanden is er nog weinig bekend over de samenhang tussen het wegverkeer en stank.

In het MER Amer-9 centrale wordt vermeld dat voor een verantwoorde toepassing van doekfilters voor stofbestrijding nader onderzoek nodig is inzake filtertype en doekmateriaal.

De problemen bij toepassing van doekfilters in Nederland, waar met wisselende kolensoorten wordt gewerkt, zijn al jaren geleden gesignaleerd. Het is onduidelijk waarom deze leemte in kennis nog actueel is.

6. TIJDLIMIETEN EN LOOPTIJDEN

De adviezen voor richtlijnen en de toetsingsadviezen werden in het verslagjaar vrijwel alle binnen de gestelde termijnen uitgebracht. Uitzonderingen vormden de adviezen voor richtlijnen MER ontgroningen Noordzee, MER Amer-9 centrale, MER PAP Noord-Holland waarbij om de volgende redenen de termijn met een à drie weken werd overschreden.

Bij ontgroningen Noordzee kwam dit door een late start van de werkzaamheden door de werkgroep. Bij Amer-9 centrale lag de oorzaak in het feit dat de bekendmaking van de start van de m.e.r. niet vergezeld was gegaan van het ter inzage leggen van informatie over het voornemen. Pas in een later stadium kwam via de initiatiefnemer informatie beschikbaar over het voornemen. Ook vroeg het bevoegde gezag de Commissie en de wettelijke adviseurs niet tijdig om advies.

De overschrijding van de termijn bij het PAP Noord-Holland had te maken met de start van deze m.e.r. midden in de zomervakantieperiode (op 17 juli 1987) en het feit, dat het bevoegd gezag alle inspraakreacties tijdens het vooroverleg ter kennis van de Commissie wilde brengen. Daarnaast werden wederom rond kerst en nieuwjaar één à twee weken bij de dan lopende adviestermijnen opgeteld.

Een nieuw verschijnsel is, dat m.e.r.'s ook van start gaan tijdens de zomervakantieperiode, in juli en augustus. In eerder jaren werd ter visielegging van de startnotitie in de vakantieperiode vermeden om insprekers zo min mogelijk de gelegenheid te ontnemen hun opmerkingen in te brengen tijdens het vooroverleg. Bij deze m.e.r.'s, HSL, slibverbranding Oost-Brabant, zoutlozingen, PAP Noord-Holland, PAP Brabant en PAP Drenthe werd de inspraakperiode wel met enkele weken tot een maand verlengd, evenals de termijn voor het advies door de Commissie. Daarbij werd in een enkel geval de advertentie van de bekendmaking van de start van de m.e.r. na enkele weken nogmaals herhaald.

Bij één advies voor richtlijnen, A30/Maanderbroek werd na de start van de m.e.r. alsnog de Minister van Verkeer en Waterstaat als mede-bevoegd gezag aangemerkt. De termijn van de terinzagelegging van de startnotitie en de inspraak, alsmede van de advisering door de Commissie, werd daardoor met ongeveer een week verlengd.

Bij het toetsingsadvies opslag radioactief afval II bereikten een aantal inspraakreacties en het advies van de regionaal inspecteur van volksgezondheid voor de milieuhygiëne vertraagd de Commissie.

Ook verslagen van openbare (hoor)zittingen vertonen de tendens de Commissie pas tegen het einde van haar adviestermijn te bereiken. In andere gevallen wordt in overeenstemming met het bevoegd gezag het binnenkomen van de (concept)verslagen van deze hoorzittingen niet afge wacht, mede om redenen van tijdsdruk bij de besluitvorming (SVK Waterweg).

Hoewel vertegenwoordigers van de betreffende werkgroep van de Commissie steeds als waarnemer bij de openbare zittingen aanwezig zijn en veelal wel in staat worden gesteld de tijdens deze zitting schriftelijk ingediende teksten in de beschouwingen te betrekken, is het de vraag of op deze wijze de Commissie passend kan voldoen aan het gestelde in artikel 41 z lid 2 van de Wabm om in haar toetsingsadvies de ingediende opmerkingen (inspraak) en (andere) adviezen te betrekken.

Vermeldenswaard is, dat in 1987 in een aantal gevallen de termijnen gesteld voor het vaststellen van de richtlijnen door het bevoegde gezag beduidend werden overschreden.

Bij het m.e.r. PAP Noord-Holland werd de termijn van vijf maanden overschreden met twee tot drie maanden. Bij de m.e.r. ontgrondingenplan Noord-Brabant werd deze termijn overschreden met zeven maanden. In het laatste geval is als reden op te geven, dat op advies van de Commissie eerst overleg met de betrokken gemeenten is gevoerd met het oog op een inperking van het studiegebied. Er zijn nu vier potentiële wingebieden afgegrensd waarbinnen zeven lokatie-alternatieven liggen. Ook bij de m.e.r. PAP Brabant werd de termijn (van vijf maanden) overschreden met twee tot drie maanden.

Bij het vaststellen van richtlijnen voor MER'en ten behoeve van provinciale plannen doen zich mogelijk interne organisatorische problemen voor, die meer tijd vergen. Wellicht wordt dit veroorzaakt, omdat in zulke gevallen Provinciale Staten bevoegd gezag zijn en de bevoegdheid

de richtlijnen vast te stellen niet is gedelegeerd aan Gedeputeerde Staten.

Ook bij de m.e.r. afvalverwerking Den Bosch werd de termijn (van drie maanden) met zes maanden overschreden. De provincie wilde in dit geval eerst de resultaten van een schaalgrootte-onderzoek afwachten (zie ook 4.3.2).

Er is geen sanctie op het overschrijden van de termijn tot de vaststelling van richtlijnen. Bij provinciale plannen, waarbij initiatiefnemer en bevoegd gezag min of meer "in hetzelfde huis" zitten, is dit misschien ook niet zo urgent. In afwachting van de formele vaststelling van de richtlijnen kan alvast met de opstelling van het MER worden begonnen. Toch strookt dit niet met de intenties van de wettelijke m.e.r.-regeling.

De termijn voor de beschikking over het verzoek tot ontheffing van de m.e.r.-plicht voor de golfbaan Ruigoord werd door de Ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Landbouw en Visserij met een maand overschreden. Dit had mogelijk te maken met een zekere onwennigheid met de praktijk bij dit nieuwe onderdeel van de m.e.r.-regeling.

7. TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN

In 1987 gingen 32 nieuwe m.e.r.'s van start. De verwachting voor 1988 is, dat wederom dertig à veertig nieuwe m.e.r.'s van start zullen gaan. Er zijn geen aanwijzingen dat dit aantal in 1989 minder zal zijn. In 1988 worden naar verwachting 25-30 toetsingsadviezen en ongeveer 6 adviezen inzake verzoeken om ontheffing van de m.e.r.-plicht uitgebracht door de Commissie. Ook in 1989 zullen deze aantallen zich naar verwachting gaan voordoen. In het totaal zullen dan in 1988 en 1989 naar beste weten zestig tot tachtig adviezen per jaar door de Commissie kunnen worden uitgebracht.

In 1990 zal de AMvB die de m.e.r.-plicht regelt worden herzien.

Op 3 juli 1988 treedt de EG-richtlijn over de m.e.r. in werking[11]. De ruime formulering van deze regeling laat een grote mate van beleidsvrijheid aan de lidstaten voor invulling. Op 1 januari 1988 was deze richtlijn in onze buurlanden België en West-Duitsland nog niet verwerkt in de eigen wetgeving. De EG-richtlijn kent overigens geen instituut zoals de Commissie voor de m.e.r. in Nederland.

[11] Richtlijn van de Raad van 27 juni 1985 betreffende de milieu-effectbeoordeling van bepaalde particuliere en openbare projecten (85/337/EEG). Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen, nr. L.175/40-48 van 5 juli 1985.

Toch kan voor de Commissie de invoering van de EG-regeling van belang zijn bij projecten met grensoverschrijdende effecten. Hiervoor is in de EG-richtlijn, artikel 7, bepaald dat:

- aan het buurland op hetzelfde tijdstip, dezelfde informatie ter beschikking moet worden gesteld die van het land zelf vereist is op basis van de nationale regelingen;
- deze informatie dient voor bilateraal overleg, dat op basis van wederkerigheid en gelijkwaardigheid moet plaatsvinden.

Bij de projecten m.e.r. vliegveld Zuid-Limburg en WOV besteedt de Commissie in haar adviezen aandacht aan de toepassing van dit artikel.

Tenslotte is de Commissie van plan in 1988 en volgende jaren een geautomatiseerd systeem voor de evaluatie van m.e.r.-projecten te ontwikkelen. Het is de bedoeling in deze database per project gegevens over de stand van zaken in de diverse fasen van het m.e.r.-proces op te slaan en te verwerken. Dit systeem bevond zich op 1 januari 1988 nog in de prototyping fase.

REGISTER

A16 Rotterdam, 9
A30/Maanderbroek Ede, 10, 15, 40
A57 Walcheren, 9, 19, 22
afval Tlofine, 9, 15
afvalberging Midden-IJssel, 10, 28, 33, 34, 36
afvalstort Geldermalsen, 9
afvalstort Nijehaske, 9
afvalverwerking Den Bosch, 9, 16, 41
afvalverwerking Zwolle, 9
Amer-9 centrale, 9, 10, 15, 23, 32, 33, 36, 39
Amsterdam Nieuw-Oost, 25
AVI-West Amsterdam, 11
Benelux-/Blankenburgtunnel, 10, 28, 32, 38, 39
Besluit milieu-effectrapportage, 12, 41
Besluit startnotitie, 14
Broekerhaven, 9, 10, 16, 30
C2-deponie, 10, 32, 33, 34, 35, 36, 38
COT Ginkelse heide, 9, 19, 23, 24
Efteling, 9, 16, 18
EOT De Haar, 9, 22
Evaluatiecommissie Wabm, 12, 13
gasmengstation Ommen, 10, 32, 35, 36, 38
gasontzweving Emmen, 10, 32, 35, 36, 38
golfbaan De Utrecht, 10, 16
golfbaan Lochem, 11
Grevelingen, 8, 33, 34, 35
Grevelingenmeer, 32
grondwaterwinning Alblasserwaard, 9, 14, 17
Groot recycling Helloo, 10
HELP-Melderslo, 11, 12
Hemweg-8, 9
Hemweg-8 centrale, 23, 24, 36
HSL, 9, 17, 24, 40
keersluis Ramspol, 9, 21
kolenreststoffen Flevoland, 9, 16
landinrichtingsprojecten, 12
meest milieu-vriendelijke alternatief, 20
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 14
nulalternatief, 2, 24
ontgrondingen IJsselmeer, 9, 22
Ontgrondingen Noordzee, 9, 22, 39
ontgrondingenplan Noord-Brabant, 40
ontheffing golfbaan Ruijgoord, 10, 41
opslag radioactief afval, 11, 26, 28, 34, 40
PAP Brabant, 17, 37, 40
PAP Drenthe, 9, 17, 40
PAP Noord-Brabant, 9
PAP Noord-Holland, 9, 17, 39, 40
Raad van de Waterstaat, 33
Richtlijn gecontroleerd storten, 29

ruilverkaveling Melderslo, 1
ruilverkaveling Rossum-Oost, 12
slibplan Zuid-Holland, 9, 17
slibverbranding Oost-Brabant, 9, 37, 40
Slufterdam, 8, 32, 34, 35, 36, 38
stortplaats Nijehaske, 23
strandvlakte IJmuiden, 9, 11, 16, 30, 33
Structuurschema militaire terreinen, 19, 22
SVK Waterweg, 9, 10, 31, 40
Technische Commissie Grondwaterbeheer, 14
TOR, 11, 15
Veerse Meer, 21, 24
vliegveld Eelde, 11, 21
vliegveld Zuid-Limburg, 10, 21, 28, 29, 33, 36, 42
waterbeheer Veerse Meer, 9
WOV, 11, 16, 42
zoutlozingen, 9, 20, 40

BIJLAGEN BIJ HET JAARVERSLAG OVER HET JAAR 1987

BIJLAGE 1: LEDENLIJST VAN DE COMMISSIE VOOR DE MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE EN SAMENSTELLING VAN HET
PRESIDIUM EN HET SECRETARIAAT

prof. dr. E.H. Adema te Doorwerth
prof. ir. J.F. Agema te 's-Gravenzande
drs. J.A. van den Berg te Zeist
ir. M.G. Mey te Delft
dr. E.D.H. Best te Utrecht
drs. J.W. Beijersbergen te Kerkwerpe (Gem. Middenschouwen)
prof. dr. K. Biersteker te Wageningen
dr. B.J. Blaauboer te Maarssen
ir. M.G.M. den Blanken te Cadier en Keer
dr. E.F. Blokker te Rotterdam
dr. ir. D.E. Boas-Vedder te Rotterdam
dr. J.S.M. Boleij te Wageningen
A.P.H.M. Boonman te Brunssum
drs. A. Bours te Amsterdam
prof. dr. K. Bower te Heilig Landstichting
prof. ir. J.L. Brasser te De Lier
dr. ir. N. van Breemen te Wageningen
ir. J.S. van Broekhuizen te Assen
prof. dr. ir. P.J.H. Bultjes te Apeldoorn
ir. P.M. Buis te Zeist
drs. W.C. Bus te Haren
ir. H.S. Buijtenhek te Deventer
prof. dr. ir. E.W. Bijker te Maassluis
prof. ir. C. Bijkerk te Rhenen
dr. L.A. Clarenburg te Pijnacker
ir. C. de Cler te 's-Gravenhage
prof. dr. E.M. Cohen te Wassenaar
ir. H.J. Colenbrander te Velp
F.J. Colon te Hall (Gem. Brummen)
dr. F. Colijn te Groningen
ir. H. Compaan te 's-Gravenhage
dr. L.A. Conrads te Houten
dr. J.W. Copius Peereboom te Nijmegen
ir. W. Cramer te Woubrugge
prof. dr. ir. J.C. van Dam te Pijnacker
dr. N.M.J.A. Dankers te Den Burg (Gem. Texel)
ir. J.G.H.R. Diephuis te Lochem
dr. ir. P. Doelman te Wageningen
ir. J.C.H. Drost te Hallevoetsluis
ir. W. van Duijvenbooden te Woudenberg
ir. K.A. Duijves te Petten (Gem. Zijpe, N.H.)
ir. H. Dijkstra te Zetten (Gem. Valburg)
ir. B. Th. Eendebak te Oosterbeek (Gem. Renkum)
dr. D. Eisma te Bergen, N.H.
prof. dr. G.B. Engelen te Hengelo
ing. J.L.J. van Es te 's-Gravenhage
prof. dr. W.A. van Es te Amersfoort
dr. H. Eijsackers te Zevenaar
dr. V.J. Feron te Zeist

dr. ir. A.J. Flach te Overveen (Gem. Bloemendaal)
ir. D.H. Frieling te Almere
dr. M.J. Frissel te Heelsum (Gem. Renkum)
dr. J.A. Goedkoop te Bergen, N.H.
dr. J.G.A. de Graaf te Rijswijk
dr. N.J.A. Groen te Zeist
dr. A.P. Grootjans te Groningen
prof. dr. ir. F.A.M. de Haan te Wageningen
dr. H. de Haan te Lemmer (Gem. Lemsterland)
dr. P. Hagel te Ljuiden
ir. J. van der Harst te Voorschoten
prof. dr. P.Th. Henderson te Valkenberg aan de Geul
dir. ir. Ch.F. Hendriks te Vlaardingen
ir. G.J. Heij te Driebergen
ir. H.Ch.M. Heyning te Amsterdam
dr. ir. J. Hoeks te Wageningen
drs. L. Hordijk te Leusden
ir. A.Th. ten Houten te Wageningen
dr. H. Hueck te Delft
prof. dr. E.A. Huisman te Lunteren (Gem. Ede)
ir. C. Huygen te Delft
ir. Chr. J. Huyskens te Dommelen (Gem. Valkenswaard)
dr. W. Joenje te Wageningen
prof. dr. E.N.G. Joosse-van Damme te Nederhorst den Berg
drs. W.J. ter Keurs te Voorschoten
ir. P. de Kiewit te Soest
prof. dr. L.H. Klaassen te Rotterdam
ir. F.R. Klein te Ouderkerk a/d Amstel (Gem. Ouder-Amstel)
ir. W. Klein te Lochem
ir. G.J. Kleinhoonte van Os te Schiedam
ir. N. van der Kleij te Bergen, N.H.
drs. R.H.J. Klok te Amersfoort
prof. dr. J.H. Koeman te Wageningen
prof. dr. J. Kommandeur te Groningen
ir. B.N. de Koning te Rhoon (Gem. Albrandswaard)
ir. B.G. Kreiter te Putten
prof. ir. P.C. Kreijger te Waalre
drs. J.W.M. Kuijpers te Berkel en Rodenrijs
drs. R.H.D. Lambeck te Kapelle
mr. C. Lambers te Opende (Gem. Grootegast)
ir. P.H.R. Langeweg te 's-Gravenhage
ir. J.A.M. van der Lee te 's-Gravenhage
dr. H.P. Leenhouts te Bennekom (Gem. Ede)
prof. dr. R. van der Lende te Groningen
prof. ir. H.N. van Lier te Kesteren
prof. ir. H.P. S. van Lohuizen te Muiden
prof. dr. L. Lijklema te Renkum
prof. dr. ir. F.M. Maas te Breda
W.A.S. van Meel te Zwolle
dr. ing. A. von Meier te Nieuw Vennepe
ing. J.A. Mertens te Tilburg
ir. E.J. Mesu te Bennekom (Gem. Ede)

ing. W. Meijnen te Utrecht
dr. L.R. Mur te Vinkeveen
prof. dr. A. Nentjes te Roden
dr. H. Nieboer te De Bilt
prof. dr. ir. E.M.M.G. Niël te Maastricht
mr. P.G.A. Noordanus te 's-Gravenhage
prof. dr. P. Nijkamp te Hilversum
drs. G.M.R.A. van Oort te Zeist
ir. W.A. Oosting te Leidschendam
ir. A. Paape te Voorschoten
prof. ir. H. Peters te Hengelo
ir. P.A.R. Post van den Burg te Oostvoorne
prof. dr. A.C. Posthumus te Bennekom
prof. dr. H. Postma te Den Burg (Gem. Texel)
drs. T.E. Puister te Haren
prof. dr. J. Ringelberg te Putten
ir. T.F. Risselada te 's-Gravenhage
drs. E. Romijn te Oosterbeek (Gem. Renkum)
dr. ir. J.P.N.L. Roorda van Eijsinga te Naaldwijk
ir. N.P.H.J. Roorda van Eijsinga te Delft
mr. dr. C.J.M.A. van Rooij te Eindhoven
dr. ir. P.E. Rijtema te Wageningen
ir. P. Santema te Voorburg
ir. J.B.R. van der Schaaf te Apeldoorn
ir. R.P.H.P. van der Schans te Bennekom (Gem. Ede)
dr. R. Schilt te Hilversum
ir. D.L.H. Slebos te Baambrugge (Gem. Abcoude)
dr. C.J.M. Sloet van Oldruitenborgh te Bennekom (Gem. Ede)
dr. J. Th. de Smidt te Egmond aan Zee
dr. W.A. Smit te Denekamp
drs. J.H. Smittenberg te Irnsum (Gem. Boarnsterhim)
ir. K.A.A. van der Spek te Amersfoort
dr. A.P. Spruijt te Bunnik
ir. J.H.A.M. Steenvoorden te Bennekom (Gem. Ede)
drs. J.W. Stellingwerff te Boskoop
prof. dr. C.W. Stortenbeker te Arnhem
dr. ir. G. van Straten te Oldenzaal
ir. A.G. Stroband te Bilthoven
ir. T. Teeuwen te Amersfoort
prof. dr. E. Tellegen te Amsterdam
prof. ir. M. Tels te Eindhoven
prof. dr. J.H.J. Terwindt te Leusden
prof. ir. P. Tideman te Bennekom (Gem. Ede)
drs. S.P. Tjallingii te Gouda
prof. ir. E.J. Tuininga te Leusden
dr. W.C. Turkenburg te Amsterdam
prof. dr. H.A. Udo de Haes te Leiden
dr. J. Veen te Boerakker (Gem. Marum)
dr. H.E. van de Veen te Terwolde (Gem. Voorst)
dr. A.A. de Veer te Rhenen
ir. A. Verbeek te Ugchelen (Gem. Apeldoorn)
ir. J.H.G. Verhagen te Wageningen

drs. R. Verhoef te Schagen
prof. drs. J.A.J. Vervloet te Bennekom (Gem. Ede)
dr. W. van Vierssen te Bennekom (Gem. Ede)
ir. J.J. Vinje te Emmeloord
dr. C.A.J. Vlek te Onnen (Gem. Haren, Gr.)
prof. dr. E.W. Vogel te Leiden
dipl. ing. K.P. Vollmer te Bodegraven
prof. ir. J. Volmuller te Driebergen
drs. ing. J.B. Vos te Almere
ir. E.G.H. Vreedenburgh te Capelle a/d IJssel
prof. dr. J.D. van der Waals te Haren (Gr.)
prof. dr. ir. L. Wartena te Breedenbroek (Gem. Geldringen)
prof. ir. A.F. van Weele te Stolwijk (Gem. Vlist)
prof. mr. J. Wessel te Noordwijk
dr. A.A.E. Wibowo te Amsterdam
dr. A.J. Wiggers te Leersum
prof. ir. H. Wiggerts te Delft
drs. P. Winkel te Voorschoten
drs. G. van Wirdum te Wijk bij Duurstede
dr. P. de Wolf te Oosterend (Gem. Texel)
dr. W.J. Wolff te Den Burg (Gem. Texel)
prof. dr. R.A. de Zeeuw te Appingedam
prof. dr. P. Zonderwijk te Bennekom (Gem. Ede)
dr. G.J. Zijlstra te Amsterdam

Voorzitter	:dr. H. Cohen te Bilthoven
Plaatsvervangend voorzitters	:prof.dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist
	:drs. H.G. Ouwkerk te Emmen
	:ir. K.H. Veldhuis te Wassenaar (per 1.09.1988)
Secretaris	:drs. J.J. Scholten
Plaatsvervangend secretaris	:ir. R.I. Seijffers
Adjunct secretaris	:drs. H. Huisman
Documentalist/literatuuronderzoeker	:drs. M. Odijk
Werkgroepsecretaris	:drs. R.L.J.M. Klerks
1e secretaresse/administratief medewerkster	:mw. M.C.F. Bekkers
2e secretaresse	:mw. J. van Oudbroekhuizen-de Leeuw

Op contract-basis verrichtten secretariaatswerkzaamheden voor m.e.r.-projecten:
drs. J. van Belle, drs. M. Buitenkamp, drs. M. Donker, ir. L. Goudswaard, G.W.F. Herengreen, ir. R. Rense, drs. M. Visschers.

Administratieve ondersteuning werd verder verleend door:

mw. E. de Groot, mw. M.F.B. Huwaë, mw. mr. J.M.B. Seignette, mw. J.M. Smet-Heyman.

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN PROCEDURES: STAND VAN ZAKEN PER 31 DECEMBER 1987

LEGENDA: = niet onder wettelijke m.e.r.-plicht
 ■ onder wettelijke m.e.r.-plicht
 > gestopt

Project	voor-overleg	MER	toetsing	besluit	uitvoering	evaluatie
Oeververbinding ten westen v. R'dam (101)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Grevelingenmeer zout of zoet (103)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Berging baggerspecie Slufterdam (102)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Gasontzwavelingsinstallatie Emmen (115)	=====	=(MIR)=	=====	=====	=====	=====
Woningbouw Amsterdam-Nieuw Oost (112)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Afvalstort gewest Midden-IJssel (117)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Gasmengstation Vilsteren (Ommen) (121)	=====	=(MIR)=	=====	=====	=====	=====
Motorcrosscircuit stadsgewest Breda (116)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Chemisch afval (C ₂)-deponie Maasvlakte (111)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Opslag radioactief afval: (123)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Baanverlenging vliegveld Eelde (125)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Dollardhaven Enden (UVP) (126)	=====	=(UVP)=	=====	=====	=====	=====
Oost-westbaan vliegveld Zuid-Limburg (120)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Ontgrondingenplan Noord-Brabant (119)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Compagniesoefenterrein Ginkelse heide (107)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Rijksweg A 57 Walcheren (131)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Rijksweg A 16 Rotterdam (132)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Eenheidsoefenterrein De Haar (129)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Recreatieproject Broekerhaven (118)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Strandvlakte IJmuiden (105)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Afvalverwerking Den Bosch (136)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Plan zuiveringsslib Zuid-Holland (109)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Kolencentrale Amer-9 Geertruidenberg (139)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
HELP Melderslo (128)	=====	=(HELP)=	=====	=====	=====	=====
Stoornvloedkering Nieuwe Waterweg (142)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Afvalstort Nijehaske (Fr.) (130)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Kolenreststoffenberging Flevoland (145)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Hogesnelheidsspoorlijn Brussel-A'dam (141)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Afvalstoffenplan Noord-Brabant (140)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Kolencentrale Henweg-8 Amsterdam (135)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Afvalstoffenplan Noord-Holland (146)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Slibverbrandingsinstallatie O-Brabant (148)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Afvalstoffenplan Drenthe (113)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Zoutlozingen op de Eems (149)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Ontgrondingen IJsselmeer (157)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Berging afval Tiofine (143)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Grondwaterwinning Alblasserwaard (154)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Uitbreiding Efteling (144)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Ontgrondingen Noordzee (158)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Radiologisch nomenstelsel (TOR) (137)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Waterhuishouding Veerse Meer (160)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Afvalstort 'De Marsen' (IJsseldelta) (153)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
HELP ruilverkaveling Rossum-Oost (156)	=====	=====	=====	=====	=====	=====
Afvalstort Geldermalsen (155)	=====	=====	=====	=====	=====	=====

Project	voor- overleg	MER	toetsing	besluit	uitvoe- ring	evalu- atie
M.e.r.-onthefing golfbaan Ruigoord (164)	■■■■■	-----	■■■■■	■■■■■		
Keersluis Ramspol (Kampen) (161)	■■■■■					
Rijksweg A30 / Maanderbroek (Ede) (147)	■■■■■					
Vaste oeververbinding Westerschelde (114)	■■■■■					
Regionale stortplaats Heiloo (163)	■■■					
Golfbaan 'De Utrecht' (Hilvarenbeek) (166)	■■■					
Afvalverwerking AVI-West Amsterdam (165)	■■					
Golfbaan Lochem (168)	■					

BIJLAGE 3: BESCHRIJVING VAN LOPENDE PROJECTEN EN SAMENSTELLING VAN WERKGROEPEN

Milieu-effectrapportage oeververbinding ten westen van Rotterdam (101)

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat, directie Zuid-Holland voor de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Besluit: vaststelling van het tracé volgens de Raad van de Waterstaat-procedure.

Activiteit: Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft een studie verricht naar de wenselijkheid van een tweede oeververbinding ten westen van Rotterdam als onderdeel van het hoofdwegennet vanwege capaciteitsproblemen in de Beneluxtunnel. Met de studie is in eerste aanleg beoogd na te gaan of ter ontlasting van de Beneluxtunnel aanleg van de Blankenburgtunnel noodzakelijk is dan wel of een tweede Beneluxtunnel de voorkeur verdient. De m.e.r. kan uitmonden in de vaststelling van het tracé voor de gekozen oeververbinding.

Stand van zaken m.e.r.: De m.e.r. is op 10 februari 1982 aangevangen. De werkgroep van de VCmer heeft op 8 april 1982 geadviseerd over de richtlijnen. De richtlijnen zijn vastgesteld op 7 mei 1982. De projectnota, met daarin opgenomen het MER, is op 7 mei 1986 ontvankelijk verklaard. Het document heeft van 22 september tot en met 24 oktober 1986 ter visie gelegen. Een openbare hoorzitting heeft op 10 december 1986 plaatsgevonden in Rozenburg. Het toetsingsadvies van de Commissie is op 5 januari 1987 uitgebracht. De besluitvorming is begin 1988 te verwachten.

Samenstelling werkgroep:

prof. dr. E.H. Adema te Doorwerth (in toetsingsfase)
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter, in toetsingsfase)
ir. P.H.B. Langeweg te 's-Gravenhage
ing. W. Meijnen te Utrecht
prof. dr. P. Nijkamp te Hilversum
ir. W.A. Oosting te Leidschendam
dr. J. Spaander te Bilthoven (voorzitter, in vooroverlegfase) †
drs. S.P. Tjallingii te Gouda
prof. ir. J. Volmuller te Driebergen
prof. dr. V. Westhoff te Groesbeek (adviseur).

Secretaris van de werkgroep: ir. R.I. Seijffers.

Milieu-effectrapportage grootschalige lokatie voor de berging van baggerspecie uit het benedenrivierengebied (102)

Initiatiefnemers: a) de gemeente Rotterdam, b) het Openbaar Lichaam Rijnmond, c) Rijkswaterstaat, directie Benedenrivieren.

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat en de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Besluit: de keuze van een lokatie voor de berging van matig verontreinigde (klasse 2) tot verontreinigde (klasse 3) specie uit havens en rivieren van het benedenrivierengebied gedurende 15 jaar (na 1987) volgens de concessieverlengingsprocedure op grond van de Wet inzake droogmakerijen en indijkingen 1904. Tevens spelen vergunningen een rol op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewater, het Baggerreglement, het Rijkszeeweringenreglement, het Rijksreglement ontgrondingen en de Afvalstoffenwet. De concessieverlening geschiedde door de Kroon op voordracht van de Minister van V&W. De vergunningen - met uitzondering van de vergunning op grond van de Afvalstoffenwet - werden verleend door de Minister van V&W. De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft de vergunning inzake de Afvalstoffenwet verleend.

Activiteit: Volgens het definitieve beleidsplan "*Verwerking van baggerspecie uit havens en vaarwegen in het benedenrivierengebied*" (april 1982) dient zo spoedig mogelijk een bergingslokatie te worden gerealiseerd met een inhoud van 100-150 miljoen kubieke meter voor de berging van bovengenoemde specie. De grote hoeveelheden en de verontreinigingsgraad van de specie (o.a. met zware metalen en persistente milieu-vreemde stoffen) leiden er toe, dat de berging op een wijze dient te geschieden die maatschappelijk en met name voor het milieu verantwoord is. Als meest geschikte lokaties zijn onderzocht, een schiereiland aansluitend aan of gedeeltelijk op de Maasvlakte met verschillende liggingen en een eiland in zee voor de mond van het Haringvliet.

Stand van zaken m.e.r.: De m.e.r. is op 21 september 1982 van start gegaan. De werkgroep van de VCmer heeft op 15 november 1982 geadviseerd voor de richtlijnen. De richtlijnen zijn vastgesteld op 21 december 1982. De projectnota (inclusief het MER) is op 19 oktober 1984 door de VCmer ontvangen en is van 30 oktober tot en met 24 december 1984 door het College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland ter visie gelegd. Hoorzittingen zijn op 11 en 12 december 1984 gehouden in respectievelijk Rockanje (gemeente Westvoorne) en Goedereede. Het toetsingsadvies werd op 31 januari 1985 uitgebracht aan bevoegd gezag. Na advisering door de Provincie Zuid-Holland, de Raad van de Waterstaat, de Rijks Planologische Commissie en de Interdepartementale Coördinatiecommissie voor Noordzee Aangelegenheden werden op 30 september, respectievelijk 7 oktober 1985 verleend: de concessie voor de indijking van buitendijkse gronden en wateren ingevolge de Wet van 1904, de vergunningen op grond van het Baggerreglement, het Rijkszeeweringenreglement en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren, alsook de Afvalstoffenwet. De keuze voor de bergingslokatie is uiteindelijk gevallen op een lokatie dicht gelegen bij het in de projectnota/MER voorgestelde alternatief III, aansluitend aan de Maasvlakte en geheel ten noorden gelegen van de zogeheten verlengde demarcatielijn. De lokatie is in een aanvullende studie op de projectnota/MER nog aangepast waardoor o.a. door een grotere verhoging en verdieping van de berging volstaan kan worden met een kleiner oppervlak. Deze verdere optimalisatie kwam tot stand o.a. naar aanleiding van bepaalde inspraakreacties en het toetsingsadvies.

In mei 1986 werd een begin gemaakt met de aanleg van de ringdijk van de bergingslokatie. In dat jaar is ook een begin gemaakt met de opstelling en uitvoering van een evaluatie-programma. Tevens werd in het najaar van 1986 door het Ministerie van VROM een opdracht verleend aan de vakgroep Milieubiologie van de Rijksuniversiteit Leiden om na te gaan welke beheersmaatregelen reeds tijdens de aanleg van de bergingslokatie kunnen worden genomen om negatieve effecten in het Voornse kust- en duingebied te kunnen tegengaan. De resultaten van dit onderzoek zullen begin 1988 bekend worden gemaakt.

De Slufterdam is op 24 september 1987 officieel in gebruik genomen.

Samenstelling van de werkgroep:

prof. mr. T.G. Drupsteen te Amsterdam
ir. B.G. Kreiter te Putten
prof. dr. W. Maas te Brunssum (voorzitter, in vooroverlegfase) †
ir. P.G. Meyer te Vucht (adviseur)
ir. P. Santena te Voorburg
dr. C.J.M. Sloet van Oldruitenborgh te Bennekom
dr. J. Spaander te Bilthoven (voorzitter, in toetsingsfase) †
prof. dr. J.H.J. Terwindt te Leusden
dr. P. de Wolf te Oosterend (Texel)

Prof. dr. ir. A. Verruijt te Zoetermeer adviseerde de werkgroep over het consolidatiegedrag van de baggerspecie.

Secretaris van de werkgroep:

ir. R.I. Seijffers (in vooroverlegfase)
drs. J.J. Scholten (in toetsingsfase)

Milieu-effectrapportage Grevelingenmeer zout of zoet (103)

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat, directie Zeeland voor de Minister van Verkeer en Waterstaat (V&W).

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Besluit: keuze Grevelingen zout of zoet volgens de Raad van de Waterstaat-procedure.

Activiteit: Na het gereedkomen van de compartimenteringsdammen (de Philipsdam en de Oesterdam) in het kader van de Deltawerken ontstaat een sterk gewijzigde waterhuishoudkundige structuur in Zeeland. Deze maakt een nadere overweging noodzakelijk van het te voeren waterhuishoudkundige beleid. De hoofdvraag is hierbij of het Grevelingenmeer zout moet blijven of zoet moet worden. De mogelijkheid van het zoet maken van het Grevelingenmeer heeft een nieuw belang, nl. de zoetwatervoorziening van de landbouw op Schouwen-Duiveland en een deel van Goeree-Overflakkee, toegevoegd aan de serie belangen die betrokken zijn bij het Grevelingenmeer. Een andere oplossing voor deze zoetwatervoorziening is een pijpleiding waardoor water rechtstreeks vanuit de Kramer, het Zoommeer of het Haringvliet kan worden aangevoerd.

Stand van zaken m.e.r.: De m.e.r. heeft op 12 mei 1982 een aanvang genomen. De VCmer heeft op 6 juli 1982 het advies voor de richtlijnen ingediend. De richtlijnen zijn vastgesteld op 12 augustus 1982. De projectnota/MER is op 17 mei 1984 door de VCmer ontvangen en is van 14 juni tot en met 3 augustus 1984 door de Raad van de Waterstaat ter inzake gelegd. De einddatum voor het indienen van schriftelijke opmerkingen en adviezen is verschoven van 15 augustus tot 1 oktober 1984. Een hoorzitting is op 30 oktober 1984 in Brouwershaven gehouden. Op 30 november 1984 is het toetsingsadvies aangeboden aan bevoegd gezag. Het bevoegd gezag heeft het advies naar de Raad van de Waterstaat gestuurd met het verzoek met het advies van de VCmer rekening te houden. Het integrale advies van de Raad van de Waterstaat is op 6 mei 1985 uitgebracht.

De Minister van Verkeer en Waterstaat heeft de voorzitter van de Tweede Kamer op 29 mei 1986 medegedeeld te hebben besloten de huidige situatie van een zout Grevelingenmeer te bestendigen. Over de aanleg van een zoetwaterleiding ten behoeve van de landbouwwatervoorziening op Schouwen-Duiveland moet nog worden beslist. De milieu-effecten hiervan en van eventuele kwelschermen dienen nog nader te worden onderzocht.

Samenstelling werkgroep:

drs. A.J. Beintema te Doorn (adviseur)
ir. W. van Duijvenbouden te Moordrecht
prof. dr. E.A. Huisman te Lunteren
dr. W. Joenje te Tynaarlo
prof. dr. J. Ringelberg te Putten
ir. A.G. Stroband te Bilthoven
drs. R. Verhoef te Schagen (adviseur)
dr. G.P. Wind te Zeist |
prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: ir. R.I. Seijffers.

Milieu-effectrapportage Strandvlakte IJmuiden (105)

Initiatiefnemer: het College van Burgermeester en Wethouders van de gemeente Velsen.

Bevoegd gezag: de gemeenteraad van Velsen.

Besluit: vaststelling van het bestemmingsplan IJmuiden aan Zee.

Activiteit: De gemeente Velsen heeft met het gebied van de strandvlakte, die door aanlanding ten zuiden van de Zuidpier bij IJmuiden is ontstaan, deels een recreatief-toeristische ontwikkeling en deels een natuurontwikkeling op het oog. De recreatieve plannen omvatten ondermeer de aanleg van een jachthaven, een centrumgebied met winkels, horecabedrijven, vakantiebungalows/zomerhuizen (woonhuizen) een nieuw kampeerterrein, een binnenmeer en een nieuwe duinregel.

Het is de bedoeling dat de zuidkant van de strandvlakte, grenzend aan het toekomstige Nationale Park, de Kennemerduinen, een natuurbestemming krijgt en dat er een overgangszone tussen de recreatieve ontwikkeling in het noordelijk deel en het natuurdeel in het zuiden wordt gecreëerd.

Stand van zaken m.e.r.: Deze m.e.r. is gestart op 1 maart 1987. De richtlijnen voor de inhoud van het MER zijn vastgesteld op 2 juni 1987, nadat op 29 april 1987 de Commissie haar advies had uitgebracht. Het MER is op 28 oktober 1987 door de gemeente aanvaard en kan als integraal onderdeel van het bestemmingsplan worden beschouwd. Het ontwerp-bestemmingsplan en het MER hebben van 23 november tot 25 december 1987 ter visie gelegen. Een openbare hoorzitting is op 7 januari 1988 gehouden. Het toetsingsadvies is op 10 februari 1988 uitgebracht. Het bestemmingsplan zal naar verwachting in maart 1988 worden vastgesteld.

Samenstelling werkgroep:

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
mw. ir. M.G. Meij te Delft
prof. dr. ir. E.W. Bijker te Maassluis
ir. G.J. Heij te Driebergen
ir. J.A.M. van der Lee te 's-Gravenhage
drs. P. Winkel te Voorschoten
dr. W.J. Wolff te Den Burg, Texel

Secretaris van de werkgroep: ir. R.I. Seijffers.

Milieu-effectrapportage compagniesoefenterrein Ginkelse Heide (107)

Initiatiefnemer: Ministerie van Defensie: Dienst gebouwen, werken en terreinen van de directie Gelderland.

Bevoegd gezag: de staatssecretaris van Defensie.

Besluit: vaststelling van het inrichtingsplan voor het compagniesoefenterrein Ginkelse Heide. Bijkomende besluiten betreffen in ieder geval de aanpassing van het streekplan en bestemmingsplan.

Activiteit: Het Ministerie wil op basis van het Structuurschema Militaire terreinen[1] een compagniesoefenterrein van ongeveer 1000 ha inrichten, gebruiken en beheren op de Ginkelse Heide en aangrenzende gebieden tussen de Oude Arnhemse weg, de spoorlijn Ede-Arnhem en rijksweg 12 ten noorden van Ede. Dit terrein zal ook worden gebruikt als eenheidsoefenterrein en als overig oefenterrein, terwijl het ook zal openstaan voor recreatief en mogelijk ander medegebruik.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 30 oktober 1986 gestart. De periode van inspraak liep tot 1 december 1986. Het advies voor richtlijnen werd uitgebracht op 12 januari 1987. De staatssecretaris stelde de richtlijnen op 19 maart 1987 vast. Naar verwachting zal het MER medio 1988 gereed zijn.

Samenstelling van de werkgroep:

prof. dr. K. Bower, te Heilige Landstichting
dr. A.M.H. Brunsting, te Utrecht (adviseur)
ir. G. Gelderblom, gen. maj. b.d., te Zoetermeer (adviseur)
drs. R.H.J. Klok, te Amersfoort
ir. W.A. Oosting, te Leidschendam
drs. H.G. Ouwkerk, te Emmen (voorzitter)
ir. R.P.H.P. van der Schans, te Bennekom
dr. J.Th. de Smidt, te Utrecht
dr. A.A. de Veer, te Rhenen.

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten, bijgestaan door drs. R.L.J.M. Klerks.

[1] Tweede Kamer 16666, nr. 35 (deel e, abusievelijk vermeld als f).

Milieu-effectrapportage zuiveringsslibplan Zuid-Holland (109)

Initiatiefnemer: het College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Zuid-Holland

Besluit: vaststelling van het plan voor verwijdering van zuiveringsslib

Activiteit: Zuid-Holland dient op grond van artikel 26 van de Afvalstoffenwet een plan voor de verwijdering van zuiveringsslib vast te stellen. Dit plan zal een integrale beleidsvisie op deze verwijdering geven.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 13 april 1987 van start gegaan. De Commissie heeft op 10 juni 1987 geadviseerd over de richtlijnen. De richtlijnen zijn in september 1987 vastgesteld.

Samenstelling werkgroep:

ir. L.E. Duvoort-van Engers te Amersfoort

dr. N.J.A. Groen te Zeist

ir. A. Kiestra te Boxtel

mr. C. Lambers te Opende

drs. H.G. Ouwkerk te Emmen (voorzitter)

ir. P. Santema te Voorburg

drs. J.H. Smittenberg te Irnsun

Secretaris van de werkgroep: ir. R.I. Seiffers, m.m.v. drs. M. Odijk.

Milieu-effectrapportage C₂-deponie op de Maasvlakte (111)

Initiatiefnemer: AVR Chemie C.V.

Bevoegd gezag: de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer; de Minister van Verkeer en Waterstaat; Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (als opvolger van het toenmalige Daghelijks Bestuur van het Openbaar Lichaam Rijnmond), tevens coördinerend bevoegd gezag.

Besluiten: ontheffingen en vergunningen volgens de Wet chemische afvalstoffen, Wet verontreiniging oppervlaktewateren, de Hinderwet en andere besluiten.

Activiteit: De initiatiefnemer is voornemens een deponie in te richten voor niet-verwerkbaar chemisch afval uit de zogenaamde middenklasse (C₂ volgens de indeling van de Commissie Hofman) op een nader omschreven terrein, dat gelegen is in het Zuidwestelijk deel van het haven- en industrieterrein Maasvlakte in de gemeente Rotterdam. De C₂-deponie moet in de eerste plaats een eindstation zijn voor de kleinere hoeveelheden chemisch afval, die op vele plaatsen in Nederland ontstaan en tot nu toe meestal niet op verantwoorde wijze (kunnen) worden verwerkt.

Stand van zaken m.e.r.: De m.e.r. is op 6 december 1984 van start gegaan. De werkgroep van de VCmer bracht op 1 februari 1985 haar advies uit voor de richtlijnen voor de inhoud van het MER. De richtlijnen werden vastgesteld in begin maart 1985. De Stichting Natuur en Milieu maakte mede namens enkele andere milieu-organisaties bezwaar bij de Raad van State tegen deze richtlijnen. Het bezwaar betrof de vaststelling in de richtlijnen door het bevoegd gezag dat in het MER geen lokatie-alternatieven behoeven te worden uitgewerkt. Op 23 juli 1985 deed de Raad van State uitspraak en verklaarde het beroep niet-ontvankelijk met de motivatie, dat de vaststelling van richtlijnen voor het MER niet gericht is op enig rechtsgevolg en geen beschikking was als bedoeld in artikel 2, eerste lid van de Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen. De vergunningaanvragen met daarbij het MER zijn op 7 november 1985 ingediend. De publicatie van het MER en de vergunningaanvragen is op 18 december 1985 bekend gemaakt. De stukken hebben van 2 januari tot en met 3 februari 1986 ter inzage gelegen. Op 16 januari 1986 is een hoorzitting gehouden in Rockanje, gemeente Westvoorne. Het toetsingsadvies van de VCmer is uitgebracht op 14 maart 1986. De beschikkingen op grond van de Hinderwet en de ontheffing artikel 35, 1e lid van de Wet chemische afvalstoffen zijn 29 april 1987 van kracht geworden. Toen werd ook een ontwerpvergunning op grond van de Wet verontreiniging oppervlaktewater bekend. Met de bouw wordt naar verwachting in januari 1988 begonnen. De deponie zal voor 1 november 1989 volledig in bedrijf zijn.

Samenstelling van de werkgroep:

F.J. Colon te Hall

dr. J.G.A. de Graaf te Rijswijk (ZH)

prof. dr. J.H. Koeman te Wageningen

prof. mr. drs. M. Oosting te Zuidhorn

ir. A. Paape te Voorschoten

dr. R. Schilt te Hilversum

N.B. Schomaker te Cincinnati, Verenigde Staten (adviseur in toetsingsfase)

dr. J. Spaander te Bilthoven (voorzitter) †

prof. ir. P. Tideman te Bennekom

drs. J.B. Vos te Almere

Secretaris van de werkgroep: ir. R.I. Seijffers.

Milieu-effectrapportage woningbouwlokatie Amsterdam-Nieuw Oost (112)

Initiatiefnemer: de Dienst Ruimtelijke Ordening (DRO) van de gemeente Amsterdam.

Bevoegd gezag: de gemeenteraad van Amsterdam.

Besluit: vaststelling van de Nota van uitgangspunten voor het bestemmingsplan Nieuw Oost.

Activiteit: Het voornemen van de gemeente Amsterdam tot de realisatie van een woningbouwlokatie in het Buiten-IJ vormt een onderdeel van de door Amsterdam ontwikkelde plannen om een oplossing te vinden voor een door de gemeente voorspelde toekomstige woningbehoefte tot aan het jaar 2000. De probleemstelling houdt in het kort in, dat volgens Amsterdam voortzetting van het huidige groeikernbeleid alleen niet het gewenste resultaat zal hebben voor de oplossing van het woningtekort. Amsterdam tracht een oplossing van het door haar gesignaleerde probleem te bewerkstelligen door o.a. realisatie van aanvullende woningbouwlokaties op het eigen grondgebied. Amsterdam heeft de lokatie Nieuw Oost aangewezen als één van die aanvullende woningbouwlokaties. De stad verwacht, dat Nieuw Oost met een aantal van ongeveer 20.000 woningen een belangrijke bijdrage kan leveren aan het opheffen van het woningtekort. In de vastgestelde richtlijnen voor het MER wordt het doel van de voorgenomen activiteit omschreven als: *"het realiseren van een woningbouwlokatie in het Buiten-IJ"*. Omdat in het kader van deze m.e.r. gekozen is voor een uitvoering op bestemmingsplanniveau is er geen sprake van lokatie-alternatieven, maar alleen van uitvoeringsalternatieven van de woningbouwlokatie. In de richtlijnen worden deze uitgewerkt, waarbij ook mitigerende maatregelen bij deelactiviteiten worden aangegeven ter bescherming van het milieu. Bij de beschrijving van alle alternatieve oplossingen zal bijzondere aandacht worden besteed aan de noodzaak tot sanering van de brandplaats en stortplaatsen van afval op en nabij de Diemerzeedijk, alsmede van de verontreinigingen ten gevolgen van de vroegere lozing van ongezuiverd rioolwater op het IJ-meer.

Stand van zaken m.e.r.: De m.e.r. is op 11 april 1983 van start gegaan. De werkgroep van de VComer heeft op 9 juni 1983 geadviseerd voor de richtlijnen. De richtlijnen zijn vastgesteld op 19 juli 1983. In juni 1984 heeft de gemeente Amsterdam de Structuurschets Zeeburg openbaar gemaakt. Dit plan voor 7000 woningen kan worden gezien als een eerste fase in de ontwikkeling van het plan Nieuw Oost. In het structuurplan van Amsterdam dat in april 1986 werd vastgesteld is de lokatie Nieuw Oost aangeduid als een reservering. In het Streekplan Amsterdam Noordzeekanaal-gebied (1987) is de lokatie Zeeburg opgenomen als gebied met een nog te realiseren woonfunctie, nog nader te bepalen in tijd en omvang (7000 à 10000 woningen aan te vangen in de periode 1990-2000). Door de vertraging in het onderzoek naar de verontreinigingen rond de Diemerzeedijk is de opstelling van het MER nog niet afgerond. Aan het einde van 1987 was het nog steeds onduidelijk wanneer het MER bekend gemaakt zou worden.

Samenstelling werkgroep

drs. J.A. van den Berg te Zeist
prof. dr. E.W. Bijker te Maassluis
ir. H.S. Buijtenhek te Brielle
drs. W.J. ter Keurs te Voorschoten
dr. ing. A. von Meier te Nieuw Vennep
dr. H. Nieboer te Nootdorp
ir. N.P.H.J. Roorda van Eijsinga te Delft
ir. T.F. Risselada te 's-Gravenhage
dr. J. Spaander te Bilthoven (voorzitter) †
prof. mr. J. Wessel te Oegstgeest

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten.

Milieu-effectrapportage provinciaal afvalstoffenplan Drenthe (113)

Initiatiefnemer: Provincie Drenthe

Bevoegd gezag: Provincie Drenthe

Besluit: vaststelling van het provinciaal afvalstoffenplan (PAP), voorzover dit betrekking heeft op de methode van definitieve verwijdering van afvalstoffen, de daarvoor te creëren voorzieningen en de lokatie van die voorzieningen of inrichtingen.

Activiteit: De provincie Drenthe zal haar PAP opstellen voor de afvalcategorieën huishoudelijke en daarmee gelijkgestelde afvalstoffen, de gelijktijdig ermee te verwerken bedrijfsafvalstoffen, bouw- en sloopafval, ziekenhuisafval, zuiveringsslib en agrarische afvalstoffen.

Ze zal in in het PAP streven naar een beperking van de stroom huishoudelijk en bedrijfsafval en een bevordering van het nuttig gebruik van afvalstoffen. Dit laatste zal worden gerealiseerd door (gefa-seerde invoering van) gescheiden inzameling van groente-, fruit- en tuinafval en compostering van deze fractie. De restfractie wordt na afscheiding van componenten tot een brandbare fractie ver-werkt. Voor zuiveringsslib wordt gestreefd naar betere kwaliteit en afzetmogelijkheden, terwijl het beleid voor bouw- en sloopafval ongewijzigd blijft. Agrarisch afval zal regionaal worden ingezameld, terwijl voor ziekenhuisafval bovenprovinciale verwerking wordt nagestreefd.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 3 augustus 1987 gestart. De inspraakperiode liep tot 28 september 1987. De Commissie had tot 3 november de tijd gekregen om haar advies uit te brengen en bood haar advies op 30 oktober aan het College van Gedeputeerde Staten aan. De provincie heeft de richtlijnen vastgesteld op 26 januari 1988; het MER zal naar verwachting begin 1989 gereed zijn.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. A.Th. ten Houten te Wageningen
dr. Th.W. Kuyper te Beilen
ing. J.A. Mertens te Tilburg
drs. E. Romijn te Oosterbeek
ir. A.G. Stroband te Bilthoven
prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: M. Buitenkamp.

Milieu-effectrapportage Westerschelde oeververbinding (114)

Initiatiefnemer: Provinciale Staten van Zeeland

Bevoegd gezag : Provinciale Staten van Zeeland

Besluit: vaststelling van een nieuw tracé voor een vaste oeververbinding tussen Midden-Zeeland en Zeeuwsch-Vlaanderen bij gelijktijdige opheffing van de beide veerverbindingen Vlissingen-Breskens en Kruiningen-Perkpolder in hun huidige vorm.

Activiteit: Nadat in 1977 het tracé voor een vaste oeververbinding tussen Kruiningen en Perkpolder was vastgesteld door de Minister van Verkeer en Waterstaat vond een heroverweging van de uitvoering van dit besluit plaats. De opstelling van een haalbaarheidsstudie met inschakeling van particulier initiatief in het begin van 1987 leidde tot de start van een nieuwe besluitvormingsprocedure met m.e.r. over de aanleg van een vaste oeververbinding met als doelstelling *"het verbeteren van de verkeersplanologische positie van Zeeuwsch-Vlaanderen in zijn totaliteit door het op korte termijn tot stand brengen van een vaste verbinding tussen dit gebied en Midden-Zeeland"* en als neven doelstelling *"het bieden van een verbinding van terminste autowegniveau tussen Rijksweg A 58 in Midden-Zeeland en Rijksweg N 61 in Zeeuwsch-Vlaanderen"*.

In het Structuurschema Verkeer en Vervoer 1981 en in het Rijkswegenplan 1984 is de voorgenomen vaste oeververbinding niet opgenomen als onderdeel van het hoofdwegennet. Met het oog hierop en ook vanwege de inschakeling van particulier initiatief bij aanleg en exploitatie van de vaste oeververbinding ligt het initiatief voor het project alsook de bevoegdheid tot het nemen van het tracé vaststellingsbesluit bij het provinciaal bestuur van Zeeland en niet bij de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Stand van zaken m.e.r.: De start van de m.e.r. vond plaats op 2 december 1987. Het advies van de Commissie voor de m.e.r. zal worden uitgebracht omstreeks 10 februari 1988. De richtlijnen zullen ongeveer een maand nadien worden vastgesteld.

Samenstelling werkgroep:

prof. ir. J.F. Agema te 's-Gravenzande
ir. B.N. de Koning te Rhooon
drs. R.H.D. Lambeck te Kapelle
prof. dr. ir. F.M. Maas te Breda
dr. ing. A. von Meier te Nieuw-Vennep
drs. J.W. Stellingwerff te Boskoop
ir. K.H. Veldhuis te Wassenaar (voorzitter)
prof. drs. J.A.J. Vervloet te Bennekom.

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten.

Milieu-invloedenrapport aardgasontzwavelingsinstallatie bij Emmen (115)

Initiatiefnemer: Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM)

Bevoegd gezag: gemeenteraad van Emmen

Besluit: grondverkoop aan de NAM; tevens werden Gedeputeerde Staten van Drenthe en het Ministerie van Economische Zaken op de hoogte gehouden in verband met de vergunningen volgens de Wet Luchtverontreiniging, de Wet Geluidhinder en het Mijnreglement 1964.

Activiteit: Het aardgas, dat uit velden in Drenthe en Twente wordt gewonnen, bevat zwavel (voornamelijk in de vorm van zwavelwaterstof). Er is alle aanleiding om dit aardgas te ontzwavelen. De NAM heeft voorgesteld een ontzwavelingsinstallatie te situeren op het industrieterrein Bargemeer-Zuid bij Emmen. In het milieu-invloedenrapport zijn naast de ontzwavelingsinstallatie zelf, de huidige situatie van het milieu en randvoorwaarden, vooral beschreven de gevolgen van de luchtverontreiniging (door zwaveldioxide, stikstofdioxiden, zwavelwaterstof, geur), geluidhinder, waterverontreiniging, bodemverontreiniging, de (externe) veiligheid (door giftige wolken van zwavelwaterstof e.d.) en de invloeden op het landschap (visuele aspecten), de flora, vegetaties en cultuurgewassen.

Stand van zaken m.e.r.: Het betreft geen milieu-effectrapportage volgens de procedurele en inhoudelijke vereisten van het toenmalige wetsontwerp inzake m.e.r. Wel is door de VQmer zoveel mogelijk in de geest van het wetsontwerp gehandeld. Een advies voor de inhoud van het milieu-invloedenrapport is op 6 mei 1983 uitgebracht. Er zijn geen richtlijnen vastgesteld. Adviezen over de kwaliteit van het milieu-invloedenrapport zijn door de VQmer uitgebracht op 22 juni 1983 (een tussentijds oordeel) en op 24 augustus 1983 (het eindoordeel). Bij het eindoordeel zijn de resultaten van de inspraak betrokken. De vergunningen volgens de Wet inzake de luchtverontreiniging en de Wet geluidhinder zijn op 20 december 1983 verleend. De vergunning volgens de Mijnreglement 1964 is op 30 december 1983 verleend. Tot de grondverkoop is op 6 februari 1984 besloten. Na de verlening van de vergunningen werd hiertegen een verzoek om schorsing ingediend bij de voorzitter van de afdeling voor de geschillen van bestuur van de Raad van State. In zijn beschikking van 30 mei 1984 stelde de voorzitter als voorlopige voorziening, dat voordat de inrichting zou worden gebouwd, doch uiterlijk vóór 1 januari 1985, een aantal studies over de veiligheidsrisico's en de geluidhinder moesten worden uitgevoerd. Na voltooiing van deze studies werd met de bouw in het voorjaar van 1985 begonnen. De installaties zijn in 1987 gedeeltelijk in bedrijf gesteld en zullen in maart 1988 volledig in gebruik worden genomen.

Nader overleg tussen initiatiefnemer en de gemeente Emmen en Schoonebeek heeft tot een zodanige aanpassing van de bedrijfsvoering door de NAM bij de oliewinning in Schoonebeek geleid, dat de uitstoot van SO₂ in het gebied ondanks een toename ervan in verband met de komst van de gasontzwavelingsinstallatie in Emmen in totaliteit aanzienlijk is teruggebracht.

Samenstelling werkgroep:

ir. P.M. Buis te Bunnik (adviseur)
prof. dr. W. Maas te Brunssum (voorzitter) †
prof. ir. H. Peters te Hengelo (adviseur)
ir. T.F. Risselada te 's-Gravenhage
dr. ir. T. Schneider te Soest
dr. J. Th. de Snidt te Utrecht
prof. ir. M. Tels te Eindhoven
prof. ir. M.J. Vroom te Wageningen (adviseur)

Secretaris van de werkgroep: ir. R.I. Seiffers.

Milieu-effectrapportage geluidhinderrecreatie Breda (116)

Initiatiefnemer: raad van het stadsgewest Breda

Bevoegd gezag dagelijks bestuur van het stadsgewest Breda.

Besluit: aanwijzing van minimaal drie (sub)regionale terreinen voor geluidhinderrecreatie in het Stadsgewest Breda.

Activiteit: Het scheppen van permanente, ruimtelijke mogelijkheden voor de beoefening van de geluidhindersporten motorcross, modelvliegen en modelautorijden. Hiermee moeten knelpunten worden gesaneerd; zo kunnen gewest en gemeenten een stringenter beleid voeren ten aanzien van (il)legale geluidhinderrecreatie.

Hiervoor werd een haalbaarheidsonderzoek verricht, dat uit drie onderdelen bestond:

1. Inventarisatie van vraag en aanbod en analyse van de knelpunten.
2. Stapsgewijze selectie leidend tot een aantal mogelijke lokaties onder vermelding van gebruikte criteria.
3. Gedetailleerd onderzoek naar de haalbaarheid van deze lokaties, waarbij minimaal drie permanente terreinen moeten worden gevonden; richtlijnen voor inrichting, beheer, en exploitatie van de terreinen.

De opstelling van het MER had vooral betrekking op de onderdelen 2 en 3.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 28 november 1984 van start gegaan. De werkgroep van de VCmer heeft op 22 januari 1985 haar advies voor de richtlijnen voor de inhoud van het MER uitgebracht. Dit advies werd op 1 april 1985 zonder wijzigingen door het bevoegd gezag overgenomen als richtlijnen. Het MER werd bekendgemaakt op 30 september 1985. Na een hoorzitting op 4 november sloot de ter visie legging op 15 november van het zelfde jaar. De VCmer bracht haar toetsingsadvies uit op 13 december 1985.

Het overleg in het stadsgewest is nog niet afgerond. Dit hangt samen met de weigering van de gemeente Oosterhout, die het regionale terrein binnen haar grenzen zou krijgen, om medewerking te verlenen aan de realisatie. Het besluit voor de aanwijzing van één of meer terreinen is daarom (voorlopig?) opgeschort.

Verder is het MER bijgesteld op grond van de opmerkingen die tijdens de toetsingsfase naar voren zijn gebracht. In het Eindrapport/MER, dat juli 1986 is verschenen is in belangrijke mate tegemoet gekomen aan de punten uit het toetsingsadvies van de Voorlopige Commissie m.e.r.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. W. Klein te Lochem

ir. J.A.M. van der Lee te 's-Gravenhage

mr. dr. C.J.M.A. van Rooy te Eindhoven

drs. M.J.S.M. Reynen te Buurmalsen (adviseur)

prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep drs. A.W.J. Schaik (in vooroverlegfase) en drs. H. Huisman (in toetsingsfase).

Milieu-effectrapportage afvalstort Midden-IJssel (117)

Initiatiefnemer: Dagelijks Bestuur van het Gewest Midden-IJssel.

Bevoegd gezag: Raad van het Gewest Midden-IJssel.

Besluit: de aanwijzing van een lokatie voor het gecontroleerd storten van huishoudelijk (en daarmee gelijk te stellen) afval, zuiveringsslib en bouw- en sloopafval in het Overijsselse deel van het Gewest Midden-IJssel als uitwerking van het Provinciale Afvalstoffenplan van Overijssel.

Activiteit: Er dient een lokatie te worden gekozen voor het gecontroleerd storten van voornoemde soorten afval, die vrijkomen in het Overijsselse deel van het Gewest Midden-IJssel. Ten behoeve hiervan ging begin 1984 een bijbehorend lokatie-onderzoek van start, dat bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. globale lokatiebepaling.
2. bepaling van een beperkt aantal voorkeurslokaties.
3. uitwerking van de voorkeurslokaties.

Het MER heeft betrekking op onderdeel 3: de uitwerking van vijf voorkeurslokaties en de milieu-effecten daarvan.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 30 april 1984 van start gegaan. De werkgroep van de VOMer heeft op 27 juni 1984 geadviseerd over de richtlijnen. De richtlijnen werden in juli 1985 vastgesteld. Het MER werd op 22 januari 1987 bekend gemaakt. Op 28 en 29 januari 1987 vonden de hoorzittingen plaats. De Commissie voor de m.e.r. bracht haar toetsingsadvies uit op 16 april 1987. Het commentaar van de Commissie richtte zich vooral op de presentatie van het aspect (geo)hydrologie en het ontbreken van een adequaat beeld over de mogelijke verspreiding van het verontreinigd percolatiewater uit de stortplaats bij eventuele lekken in de onderafdichting van de stortplaats. Naar aanleiding van deze kritiek is een verdergaande (geo)hydrologische studie uitbesteed. De besluitvorming zal in 1988 worden afgerond. Dan zal ook uitwerking van het Streekplan beginnen voor de geselecteerde lokatie.

Samenstelling van de werkgroep:

drs. A.P.H.M. Boonman te Brunssum
ir. W. van Duijvenbouden te Moordrecht
prof. dr. W. Maas te Brunssum (voorzitter tijdens vooroverlegfase) †
ing. J. Mertens te Tilburg
prof. mr. D.W.P. Ruiter te Hengelo (alleen tijdens vooroverleg)
drs. J.A.J. Vervloet te Bennekom
dr. A.J. Wiggers te Leersum
prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (tijdens toetsingsfase)

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten.

Milieu-effectrapportage kampeer- en watersportcentrum Broekerhaven (118)

Initiatiefnemer: college van Burgemeester en Wethouders van Stede Broec

Bevoegd gezag: gemeenteraden van de gemeenten Stede Broec en Venhuizen

Besluit: vaststelling van het bestemmingsplan dat voorziet in de aanleg van het kampeer- en Watersportcentrum "Broekerhaven".

Activiteit: Ter verbetering van de recreatieve voorzieningen van de Markermeerkust wordt voorgesteld om een kampeerterrein van 350 standplaatsen aan te leggen, een jachthaven met 500 natte ligplaatsen en 250 walplaatsen, een strandrecreatiegedeelte voor 2000 personen en een strandgedeelte voor 300 surfers en horecavoorzieningen. Bij de realisatie van het plan wordt op enkele tientallen meters uit de huidige kustlijn bij Bovenkarspel een eiland met een oppervlak van 14 ha aangelegd binnen de grenzen van de gemeenten Stede Broec en Venhuizen en in nog niet gemeentelijk ingedeeld provinciaal gebied. In enge zin kan als ondernemersdoel het oprichten en exploiteren van een rendabele recreatievoorziening worden onderkend.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 26 februari 1987 van start gegaan. De werkgroep heeft op 23 april 1987 geadviseerd over de richtlijnen. Deze zijn op 4 juni 1987 vastgesteld. Op 22 oktober 1987 startte de toetsingsfase met de openbaarmaking van het MER. De Commissie bracht op 18 december van hetzelfde jaar haar toetsingsadvies uit over het MER.

Samenstelling van de werkgroep:

A.P.H.M. Boonman te Brunssum
dr. ir. A.J. Flach te Overveen
dr. ir. J. Leentvaar te Middelburg (adviseur)
drs. J. Rooth te Utrecht (adviseur)
ir. J.J. Vinjé te Emmeloord
prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: drs. H. Huisman (in de vooroverlegfase) en drs. M. Odiik (in de toetsingsfase).

Milieu-effectrapportage ontgrondingenplan (beton- en metselzand) Noord-Brabant (119)

Initiatiefnemer: College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant.

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Noord-Brabant.

Besluit: vaststelling van het ontgrondingenplan voor beton- en metselzand, met name waar dit plan betrekking heeft op de aanwijzing van de toekomstige zandwinningslokatie(s).

Activiteit: Ten behoeve van de landelijke voorziening voor de lange termijn - de periode 1989 tot en met 1998 - heeft de provincie Noord-Brabant een taakstelling op zich genomen van ca. 22 miljoen ton beton- en metselzand.

Hiervoor dienen op maximaal 5 km van groot vaarwater, één of meerdere gebieden van tesamen 200 à 220 ha gevonden te worden waar de zandwinning kan plaatsvinden. Een eerste globale selectie op basis van geologische voorkomens en harde belemmeringen had een globale aanduiding van het studiegebied opgeleverd. Een tweede afbakening met behulp van een multi-criteria analyse leverde vijf gebieden op. In het MER zullen, naast lokatie-alternatieven, ook uitvoeringsalternatieven en de verschillende mogelijkheden voor de eindbestemming van de te creëren plas worden vergeleken op de respectievelijke milieu-gevolgen.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 1 september 1986 van start gegaan. De werkgroep van de Commissie heeft op 27 oktober 1986 geadviseerd over de richtlijnen. De richtlijnen zijn op 1 september 1987 vastgesteld en komen in hoofdlijnen overeen met het advies van de Commissie. Tegelijk met de richtlijnen hebben Gedeputeerde Staten, na overleg met de betrokken gemeenten, vier potentiële wingebieden aangewezen, waarbinnen zeven lokatie-alternatieven in aanmerking komen. Het overleg met de betrokken gemeenten is er debet aan dat de richtlijnen niet vijf, maar twaalf maanden na de start van de m.e.r.-procedure zijn vastgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. W. Cramer te Woubrugge
ir. H. Dijkstra te Zetten
drs. R.H. Kemmers te Rhenen (adviseur)
prof. ir. H.P.S. van Lohuizen te Muiden
W.A.S. van Meel te Zwolle
prof. dr. J.I.S. Zonneveld (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: drs. H. Huisman, geassisteerd door drs. R. Klerks.

Milieu-effectrapportage uitbreiding luchthaven Zuid-Limburg (120)

Initiatiefnemer: N.V. Luchthaven Zuid-Limburg

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Besluit: wijziging van de aanwijzing van het vliegveld Beek (ook genoemd Maastricht Airport of Luchthaven Zuid-Limburg) op grond van de Luchtvaartwet, artikel 18 t/m 30.

Activiteit: Ter ontwikkeling van het vliegveld als belangrijk regionaal vrachtcentrum en als knooppunt in de expressgoederen- en pakketpostmarkt wil de initiatiefnemer een nieuwe start-/landingsbaan met een lengte van 3500 m aanleggen en gebruiken, gelegen in de richting 079°-259° rw, de zogeheten Oost-westbaan.

Naast de feitelijke aanleg van deze baan en het gebruik ervan wil de initiatiefnemer een bedrijventerrein aanleggen. De verwachting is dat de Oost-westbaan extra bedrijvigheid aantrekt en dat ook de infrastructuur zal moeten worden herzien.

Doordat bij de aanleg van de baan en het bedrijventerrein grond aan het (nu agrarisch) gebruik wordt onttrokken, is een aanpassingsinrichting voorzien.

Een complicatie in de procedure vormen de feiten, dat

- het huidige luchtvaartterrein nog niet is voorzien van een geluidzone, zoals artikel 25 van de Luchtvaartwet voorschrijft;
- het bevoegd gezag, vooruitlopend op de aanleg en het gebruik van de Oost-westbaan, toestemming heeft gegeven om het aantal nachtvluchten uit te breiden.

Stand van zaken m.e.r.: Na een eerste bekendmaking door de Rijksluchtvaartdienst op 26 mei 1986, waarin werd uitgegaan van een aangepaste m.e.r.-procedure, werd in tweede instantie gekozen voor een (vrijwel) normale m.e.r.-procedure. Dit werd op 13 juni 1986 bekendgemaakt in de Staatscourant en andere dagbladen. In deze bekendmaking werd de status van enkele rapporten, die volgens de eerdere bekendmaking te zamen het MER zouden vormen, gewijzigd en werden de hoorzittingen, die aanvankelijk bedoeld waren ter beoordeling van dat MER, omgezet in inspraakbijeenkomsten ten behoeve van de richtlijnen van een nieuw, nog op te stellen MER.

De op 25 februari 1986 door de VOMer opgestelde '*Aanbevelingen voor de inhoud van het MER Oost-westbaan luchthaven Zuid-Limburg*' kregen in de nieuwe opzet de status van een richtlijnenadvies. De richtlijnen werden op 21 augustus 1986 vastgesteld, met uitzondering van het punt geluidhinder. Aanvulling op dit punt en de omvang van het studiegebied werden op 20 november 1986 vastgesteld in de vorm van aanvullende richtlijnen. Het MER werd op 29 april 1987 bekend gemaakt, nadat het in eerste instantie door het bevoegd gezag was teruggegeven aan de Luchthaven Zuid-Limburg voor aanvulling. Op 7 juli 1987 vonden hoorzittingen plaats te Nuth en Beek. De Commissie bracht haar toetsingsadvies uit op 1 september 1987. Daarin stelde de Commissie dat het MER niet voldoet aan de eisen, die aan m.e.r. als hulpmiddel voor de besluitvorming gesteld mogen worden. Met name schoot het MER tekort in de voorspelling van de werkelijke geluidhinder voor de betrokken omwonenden en de behandeling van de geohydrologische effecten. Het toetsingsadvies en de kritische opmerkingen uit de inspraak hebben het bevoegd gezag doen beslissen een '*Nader Rapport*' op te stellen waarin zal worden ingegaan op de ontbrekende informatie. Het Nader Rapport zal begin 1988 worden bekend gemaakt en ter visie gelegd. Er zal weer inspraak mogelijk zijn en de Commissie zal in de gelegenheid worden gesteld ook het Nader Rapport te toetsen. Het Nader Rapport en de beoordeling daarvan zullen in de besluitvorming worden betrokken.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. J.H. Ettema te Amsterdam (adviseur)

dr. ir. J. Hoeks te Wageningen

ir. G.J. Kleinhoonte van Os te Schiedam
dr. H. Nieboer te Nootdorp
drs. H.G. Ouwerkerk te Emmen (voorzitter)
ir. K.A.A. van der Spek te Amersfoort
dr. F. P.C. L. Tonnaer te Thorn (adviseur)
ir. A.J.A. Zaat te Oegstgeest (adviseur)

Bij het opstellen van de aanbevelingen was in plaats van ir. Zaat, mr. ir. A.H. Vitters te 's-Gravenhage betrokken. Deze laatste deskundige heeft zich echter uit de werkgroep teruggetrokken toen zijn werkgever werd betrokken bij de uitbreidingsplannen van het vliegveld.

Secretariaat van de werkgroep:

- drs. M. Odijk (tijdens de opstelling van de aanbevelingen voor de inhoud van het MER)
- ir. R. Rense (tijdens de toetsing van het MER).

Milieu-invloedenrapport luchtscheidingsinstallatie en mengstation te Vilsteren[2] (121)

Initiatiefnemer: N.V. Nederlandse Gasunie.

Bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten van Overijssel (GS Overijssel), het Zuiveringschap West-Overijssel, de gemeente Ommen.

Besluiten: vergunningverlening volgens de Wet inzake de luchtverontreiniging, de Wet verontreiniging oppervlaktewater, Hinderwet, Wet geluidhinder en de Grondwaterwet. Tevens zal het bestemmingsplan van de gemeente Ommen moeten worden gewijzigd.

Activiteit: De Gasunie is van plan het compressorstation Ommen uit te breiden met een luchtscheidings- en menginstallatie voor de winning van stikstof en menging met hoogcalorisch aardgas tot aardgas van "Slochteren-kwaliteit". Het gas met afwijkende samenstelling, dat met stikstof dient te worden gemengd, is afkomstig van verschillende velden op de Noordzee en het Noorden en Oosten van het land. Met het project is ook de menging beoogd van aardgas dat vanaf 1987 zal worden geleverd door de ontzwevelingsinstallatie van de Nederlandse Aardolie Maatschappij in Emmen.

Stand van zaken m.e.r.: Het betreft geen milieu-effectrapportage volgens de procedurele en inhoudelijke vereisten van de wet. Wel heeft de VComer aanbevelingen voor de inhoud van het milieu-invloedenrapport uitgebracht aan GS Overijssel op 4 december 1984. GS Overijssel heeft op 2 januari 1985 deze aanbevelingen vrijwel geheel met enkele aanvullingen als richtlijnen vastgesteld. De vergunningaanvraag geschiedde in april 1985 en het milieu-invloedenrapport werd in mei 1985 bekend gemaakt. De vergunningaanvraag en het milieu-invloedenrapport lagen ter inzage in mei en juni 1985. De hoorzitting vond plaats op 21 juni 1985. Het toetsingsadvies van de VComer werd uitgebracht op 23 juli daarop. Op 5 november 1985 werden de vergunningen ingevolge de Hinderwet, de Wet geluidhinder, de Wet inzake de luchtverontreiniging en de Wet verontreiniging oppervlaktewater verleend door Gedeputeerde Staten Overijssel, respectievelijk het Zuiveringschap West-Overijssel. De vergunning op grond van de Grondwaterwet werd verleend op 22 april 1986. In de beschikking voor deze laatste vergunning is bepaald dat een peilbuizenet wordt ingericht voor metingen aan de grondwaterstand, te beginnen tenminste twee maanden voor het begin van de bemaling tot tenminste drie maanden na beëindiging daarvan. De vergunning inzake de wet luchtverontreiniging bevat geen voorschriften over de monitoring van de vegetatie rondom de installatie met het oog op mogelijke beïnvloeding door de afgassen. De suggestie wordt gegeven dat de initiatiefnemer en het Landgoed Vilsteren B.V. hieromtrent overleg hebben.

Het mengstation en de luchtscheidingsinstallatie (fase 1) kwamen in 1987 gereed en zullen bij de ingebruikname van de gasontzwevelingsinstallatie van de NAM medio 1988 in volledig bedrijf komen.

Samenstelling van de werkgroep:

drs. J.A. van den Berg te Zeist
ir. H.S. Buijtenhek te Deventer
dr. ing. A. von Meier te Nieuw-Vennep
dr. J.Th. de Smidt te Utrecht
dr. J. Spaander te Bilthoven (voorzitter) †

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten.

[2] Gemeente Ommen.

Milieu-effectrapportage opslag en verwerking van radioactief afval (123)

Initiatiefnemer: Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) B.V.

Bevoegd gezag:

- de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, de Minister van Economische Zaken, de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur voor de vergunning van de Kernenergiewet
- de Minister van Verkeer en Waterstaat voor de vergunning volgens de Wet verontreiniging oppervlaktewateren.

Besluit: vergunning volgens de Kernenergiewet, artikel 15 en artikel 29 voor het voorhanden hebben van radioactieve stoffen, splijtstoffen en ertsen en volgens de Wet verontreiniging oppervlaktewateren. Andere bijkomende besluiten betreffen een wijziging van bestemmingsplan als de gekozen lokatie voor de opslag- en verwerkingsfaciliteit voor radioactief afval strijdig is met het vigerende bestemmingsplan, alsmede een bouwvergunning.

Activiteit: Initiatiefnemer is voornemens op één lokatie een tijdelijke bovengrondse faciliteit te realiseren voor de opslag en verwerking van alle soorten radioactief afval dat de komende 50-100 jaar in Nederland geproduceerd zal worden. De faciliteit is in eerste instantie bedoeld ter vervanging van de huidige interim-opslag van laag- en middelradioactief afval te Petten (gem. Zijpe) en voor de opslag van (mogelijk) uit het buitenland terugkerend hoogradioactief afval, dat ontstaat na opwerking van bestraalde splijtstofelementen van de bestaande kerncentrales Borssele en Dodewaard. Daarnaast zou de faciliteit ook geschikt moeten zijn voor de opslag van afval van eventuele nieuwe kerncentrales (tot een uitbreiding van het kernenergievermogen met 4000 MWe).

Stand van zaken m.e.r.: Het betreft een m.e.r. met een bijzonder (verlengde) procedure: opstelling en beoordeling van het MER geschiedt in twee stappen (het zogenaamde lokatie-onafhankelijk MER en het lokatie-gebonden MER). De m.e.r. ging op 25 maart 1985 van start met een bekendmaking in de Staatscourant en enige andere dagbladen. De VCmer bracht haar advies voor richtlijnen voor de inhoud van het lokatie-onafhankelijke MER uit op 24 mei 1985. De richtlijnen voor het lokatie-onafhankelijk MER werden vastgesteld in juli 1985. Het MER werd in opdracht van COVRA opgesteld door NUOON en Eco-plan, adviesbureaus te Amsterdam en Arnhem. Het werd begin november 1985 ingediend en op 12 november 1985 bekend gemaakt en ter visie gelegd tot 12 december 1985. Het bevoegd gezag belegde geen openbare zitting in deze inspraakronde. Op 24 januari 1986 bracht de VCmer haar toetsingsadvies uit over het lokatie-onafhankelijk MER. Dit advies bevatte tevens aanbevelingen voor de inhoud van het lokatie-gebonden MER. Op 24 juni 1986 stelde het bevoegd gezag de richtlijnen vast voor de inhoud van het lokatie-gebonden MER. Naast de m.e.r.-procedure bracht de Commissie Lokatiekeuze Opslagfaciliteit Radioactief Afval (LOFRA) op 8 oktober 1985 een advies uit aan de Minister van VROM over lokaties die uit bestuurlijk en planologisch oogpunt geschikt zouden zijn voor de faciliteit. Het advies van de Commissie LOFRA vermeldde drie lokaties, te weten een lokatie op het terrein van het Industrie- en Havenschap Moerdijk op het grondgebied van de gemeente Klundert en twee lokaties in de gemeente Borssele waarvan één lokatie op het terrein van de N.V. PZEM. In vervolg op het advies van de Commissie LOFRA, het lokatie-onafhankelijk MER en de beoordeling daarvan, besloot de minister van VROM de voorlopige keuze van een lokatie over te laten aan de initiatiefnemer. De COVRA gaf daarop in juni 1986 aan een voorkeur te hebben voor een vestiging op het terrein van de N.V. PZEM bij Borssele. In het lokatiegebonden MER worden de drie lokaties behandeld. Het lokatiegebonden MER werd echter ingediend alleen met vergunningaanvragen ex Kernenergiewet en Wet verontreiniging oppervlaktewateren voor de lokatie op het terrein van de N.V. PZEM bij Borssele. De bekendmaking van het MER en de vergunningaanvragen vond plaats op 18 november 1987. Op 10 december 1987 werd een hoorzitting belegd in Heinkenszand. Het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. wordt in de tweede helft van januari 1988 uitgebracht.

Samenstelling van de werkgroep:

prof. dr. K. Aurand te Berlijn (adviseur tijdens vooroverlegfase)
dr. E.F. Blokker te Rotterdam
ir. C.J. Huyskens te Dommelen
prof. dr. J. Kommandeur te Groningen (vooroverlegfase en toetsing lokatie-onafhankelijk MER)
drs. H.G. Ouwerkerk te Emmen (voorzitter tijdens toetsing lokatie-onafhankelijk MER)
dr. R. Schilt te Hilversum
ir. R.G. Schölvinc te Bergen (adviseur)
dr. J. Spaander te Bilthoven (voorzitter tijdens vooroverlegfase) †
prof. dr. C.W. Stortenbeker te Arnhem
dr. C.A.J. Vlek te Onnen
prof. mr. J. Wessel te Noordwijk

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten. Ir. R. Rense ondersteunde het secretariaat tijdens de vooroverlegfase.

Milieu-effectrapportage baanverlenging luchthaven Eelde (125)

Initiatiefnemer: NV Luchthaven Eelde.

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Besluit: wijziging van de aanwijzing van het vliegveld Eelde op grond van de Luchtvaartwet (artikel 18 tot en met artikel 30).

Activiteit: In het kader van het stimuleren van de regionale ontwikkeling van het noorden des lands is de initiatiefnemer voornemens het gebruik van de luchthaven Eelde te intensiveren. Hiervoor is de verlenging van baan 05-23 in zuidwestelijke richting van 1800 m tot 2500 m een essentieel onderdeel. Naast de baanverlenging wordt een aantal voorzieningen en maatregelen noodzakelijk geacht in verband met het gebruik van de geïntensiverde luchthaven door grotere vliegtuigen en dus grotere aantallen passagiers en hoeveelheden vracht.

Stand van zaken m.e.r.: De m.e.r. is op 20 mei 1985 van start gegaan met de ter visie legging van een informatienota over de voorgenomen activiteit. De bekendmaking in de Staatscourant en andere dagbladen vond plaats op 31 mei 1985. De VCmer bracht haar advies voor de richtlijnen voor het MER uit op 15 juli 1985. De richtlijnen werden vastgesteld op 21 augustus 1985. Het MER was in 1986 in grote lijnen al gereed maar werd uiteindelijk pas op 25 september 1987 bekend gemaakt. De hoorzittingen vonden plaats op 10 november 1987 in Vries en op 12 november 1987 op de Luchthaven Eelde. De Commissie voor de m.e.r. zal haar toetsingsadvies uitbrengen omstreeks 15 januari 1988.

Samenstelling van de werkgroep:

prof. ir. L.J. Brassier te De Lier

dr. ir. J. Hoeks te Wageningen

ir. W. Klein te Lochem

W.A.S. van Meel te Zwolle

drs. H.G. Ouwerkerk te Emmen (voorzitter)

mr. ing. A.H. Vitters te 's-Gravenhage (adviseur)

prof. ir. J. Volmuller te Driebergen

prof. dr. J.D. van der Waals te Haren

Secretaris van de werkgroep: drs. A.W.J. van Schaik (tot begin juni 1985); daarna ir. R. Rense.

Toetsing "Zusammenfassende Umweltuntersuchung zum Dollarthafenprojekt Emden" (126)

Initiatiefnemer voor het opstellen van het Duitse milieu-rapport: de deelstaatregering van Nedersaksen.

Bevoegd gezag: Regering en parlement van de Bondsrepubliek Duitsland.

Besluit: goedkeuring van het Samenwerkingsverdrag Eems-Dollard en beschikbaar stellen van kredieten voor de bouw van de Dollardhaven.

Initiatiefnemer voor de toetsing van het milieu-rapport, als ware artikel 7 van de EG-richtlijn inzake de milieu-effectrapportage van kracht: Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Activiteit: Het Dollardhavenproject beoogt in eerste aanleg vermindering van het baggerwerk om de toegang van de Emdershaven op diepte te houden. Een tweede reden voor de plannen is gelegen in het scheppen van gunstige voorwaarden voor de regionale ontwikkeling en een derde tenslotte is de vervanging van de oude zeesluis. Aangezien deze werken plaats zouden vinden op 'betwist gebied' en hiervoor volgens het Nederlandse standpunt het Eems-Dollardverdrag uit 1960 ontoereikend was, is een aanvullend verdrag opgesteld, dat in 1984 is ondertekend door de Nederlandse en West-Duitse regeringen. Ten behoeve van de ratificering van dit verdrag in de Bondsdag is in opdracht van de deelstaat Nedersaksen de 'Zusammenfassende Umweltuntersuchung zum Dollarthafenprojekt Emden' opgesteld. Op 14 november 1985 werd het Samenwerkingsverdrag door de Bondsdag en op 20 december van hetzelfde jaar door de Bondsraad goedgekeurd. Na overleg tussen de betrokken ministeries in beide landen is het milieu-rapport ter hand gesteld van de Nederlandse regering ten behoeve van de eerder genoemde consultatieprocedure. Het milieu-rapport is daarnaast, tezamen met het toetsingsadvies van de Commissie toegezonden aan de Tweede Kamer met het oog op de ratificatieprocedure van het verdrag. Het Dollardhavenproject bestaat uit de afsluiting van het Emder Vaarwater en de bouw van twee sluisen, waardoor een negen km lange, getijvrije haven ontstaat en een omleiding van de Eems door de Dollard van 21 km lengte voor het scheepvaartverkeer naar de boven-Eems. Door de berging van de vrijkomende baggerhoeveelheden en de nieuwe Eemsonleiding gaat ca. 800 ha wadoppervlak verloren.

Stand van zaken: De toetsingsprocedure van het Duitse milieu-rapport is 21 oktober 1985 van start gegaan en op 11 februari 1986 is het advies aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer uitgebracht. Op 14 augustus 1986 verzocht de Minister van VROM de Commissie om een reactie op het commentaar op het toetsingsadvies dat van de Duitse opstellers van het milieu-rapport werd ontvangen. Op 19 augustus van hetzelfde jaar werd dit nader advies, getiteld 'Reactie op de Stellungnahme zum Prüfbericht', aan de Minister uitgebracht. Als bijlage bij de 'Nota naar aanleiding van het eindverslag' werd de 'reactie' op 18 november 1986 aan de Tweede Kamer toegezonden. In de BRD stagneert de besluitvorming over het project. De Minister van Financiën van de Bondsregering heeft zich in het 'Sachstandsbericht zum Dollarthafen' dat aan de Bondsdag is toegezonden kritisch uitgelaten over het project en hiervoor op de meerjarenbegroting tot 1990 geen gelden gereserveerd. In de Bondsdag is in november 1987 een motie aanvaard waarin om een (nieuwe) MER in de zin van de EG-richtlijn wordt gevraagd. In Nederland heeft de Tweede Kamer op 24 februari 1987 het samenwerkingsverdrag aangenomen. De Eerste Kamer zal in maart 1988 het samenwerkingsverdrag in behandeling nemen.

Samenstelling van de werkgroep:

prof. dr. ir. E.W. Bijker te Maassluis
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter, na mei 1986)
dr. F. Colijn te Groningen (adviseur)
ir. J.C.H. Drost te Hellevoetsluis

dr. P. Hagel te IJmuiden
mr. drs. J.H. Jans te Groningen (adviseur)
drs. J. Kuijpers te Berkel en Rodenrijs (adviseur)
prof. dr. P. Nijkamp te Hilversum
dr. J. Spaander te Bilthoven (voorzitter, tot mei 1986) †
prof. dr. J.H.J. Terwindt te Leusden
prof. dr. ir. A. Verruijt te Zoetermeer (adviseur)

Secretaris van de werkgroep: drs. H. Huisman, daarbij ondersteund door drs. R. Klerks en ir. R.I. Seijffers.

Toetsing van het evaluatierapport (HELP) van de ruilverkaveling Melderslo (128)

Initiatiefnemer: niet van toepassing

Bevoegd gezag: niet van toepassing

Besluit: niet van toepassing

Activiteit: De Commissie m.e.r. heeft in het kader van de evaluatie van de werkingssfeer van de m.e.r., een rol toebedeeld gekregen bij de toetsing van evaluatie-rapporten van bepaalde landinrichtingsprojecten. Hieruit voortvloeiend zal de Commissie gedurende drie jaren vijf evaluatierapporten van landinrichtingsprojecten toetsen. Hierin zullen zowel de twee vormen van landinrichting (herinrichting en ruilverkaveling) als de verschillende soorten gebieden (grote landschapseenheden, meest waardevolle beekdalen en meest belangrijke weidevogelgebieden) vertegenwoordigd zijn.

Als eerste project diende zich aan de Ruilverkaveling Melderslo (N-Limburg), waarvan het voorontwerp-plan op 27 augustus 1986 werd vastgesteld en het bijbehorende evaluatierapport (HELP-rapport) in september 1986 verscheen.

De Commissie heeft het HELP-rapport "*inhoudelijk gezien in het licht van de criteria die daarvoor in het kader van de m.e.r. gelden*", en bij de toetsing van het HELP-rapport de werkwijze van de m.e.r.-procedure zoveel mogelijk benaderd.

Eén van de bijzondere aspecten bij de beoordeling van het HELP-rapport Melderslo is, dat vooraf geen richtlijnen in het kader van de m.e.r.[3] waren vastgesteld, waaraan toetsing kon plaatsvinden. De werkgroep heeft daarom als eerste activiteit een eigen toetsingskader opgesteld op basis van de algemene richtlijnen voor de inhoud van een milieu-effectrapport[4] en het Voorontwerp-plan ruilverkaveling Melderslo. Dit toetsingskader geeft een indicatie hoe richtlijnen voor de inhoud van een milieu-effectrapport van een landinrichtingsprocedure er uit hadden kunnen zien.

De algemene HELP-richtlijnen zijn door de Commissie vergeleken met de richtlijnen zoals deze bij een m.e.r. voor een landinrichtingsproject zouden hebben gegolden. De Commissie heeft aan deze algemene verschillen tussen HELP en m.e.r. een aparte beschouwing gewijd.

Stand van zaken: Het voorontwerp-plan van de ruilverkaveling Melderslo werd op 27 augustus 1986 vastgesteld en het bijbehorende evaluatierapport (HELP-rapport) verscheen in september 1986. De werkgroep is op 13 april 1987 begonnen met het opstellen van een intern toetsingskader. Dit toetsingskader werd op 17 juni besproken met de Landinrichtingsdienst. Vervolgens werd het toetsingsrapport samengesteld. Concepten werden op 10 september en 22 oktober 1987 besproken met de Landinrichtingsdienst. Op 3 december 1987 werd het Toetsingsrapport toegezonden aan de minister van Landbouw en Visserij.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. J.S. van Broekhuizen te Assen
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
ir. H.J. Colenbrander te Velp
prof. dr. ir. H.N. van Lier te Kesteren
dr. P.F.M. Opdam te Maurik
dr. J.Th. de Smidt te Utrecht
ir. J.H.A.M. Steenvoorden te Bennekom

[3] Artikel 41o van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne.

[4] Art. 41j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne.

dr. A.A. de Veer te Rhenen

Secretaris van de werkgroep: drs. H. Huisman, bijgestaan door drs. M. Buitenkamp.

Milieu-effectrapportage eenheidsoefenterrein 'De Haar' (129)

Initiatiefnemer: Ministerie van Defensie (de dienst Gebouwen, Werken en Terreinen, regio Noord-Nederland).

Bevoegd gezag: de staatssecretaris van Defensie.

Besluit: vaststelling van het inrichtingsplan voor het eenheidsoefenterrein De Haar. Bijkomende besluiten betreffen in ieder geval de aanpassing van streekplan en bestemmingsplan.

Activiteit: Initiatiefnemer is voornemens, op basis van het Structuurschema Militaire Terreinen [5] een eenheidsoefenterrein van ongeveer 250 ha in te richten, te gebruiken en te beheren in het gebied De Haar/Laaghalerveen, op het grondgebied van de gemeenten Assen en Beilen. Het eenheidsoefenterrein zal ook gebruikt worden als zg. overig oefenterrein.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 19 januari 1987 van start gegaan. De periode van inspraak liep tot 1 maart 1987. Het advies van de Commissie m.e.r. werd uitgebracht op 18 maart 1987. De richtlijnen voor het op te stellen MER zijn op 11 juni van hetzelfde jaar vastgesteld door het bevoegd gezag.

Samenstelling van de werkgroep

drs. G.J. Baaijens te Dwingeloo (adviseur)
prof. ir. C. Bijkerk te Rhenen
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
dr. A.P. Grootjans te Groningen
kol. (b.d.) G.H. Hagen te Breda (adviseur)
prof. ir. P. Tideman te Bennekom.

Secretaris van de werkgroep: drs. H. Huisman.

[5] Deel d, blz. 51.

Milieu-effectrapportage centrale afvalstortplaats Nijehaske-Noord "De Dolten", Friesland (130)

Initiatiefnemer: Openbaar Lichaam Afvalverwerking Friesland (OLAF)

Bevoegd Gezag: Gedeputeerde Staten van Friesland

Besluit: Vergunning volgens de Afvalstoffenwet voor de inrichting en het gebruik van een afvalstortplaats op de lokatie Nijehaske-Noord ("De Dolten") en vergunning volgens de Wet verontreiniging oppervlaktewateren voor de lozing van afvalwater.

Activiteit: OLAF is van plan voor de verwijdering van huishoudelijk afval c.a. en bouw- en sloopafval in de provincie Friesland een nieuwe centrale stortplaats in te richten op de locatie Nijehaske-Noord (De Dolten) in de gemeente Scharsterland. De stortplaats zou gebruikt moeten worden voor het storten van onverwerkbaar residu die overblijven na toepassing van andere methoden van verwijdering: hergebruik, composteren en verbranden. De selectie van de locatie "De Dolten" is tot stand gekomen zonder toepassing van m.e.r.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 15 mei 1987 van start gegaan. De periode van inspraak liep tot 1 juli 1987. Op 17 juni 1987 werd een openbare informatieavond gehouden te Joure. Op die avond is veel kritiek geuit dat de m.e.r. geen lokatie-alternatieven in beschouwing neemt en dat de besluitvorming zich geheel toespitst op de inrichting en het gebruik van de stortplaats. De Commissie bracht haar advies voor richtlijnen voor het MER uit op 14 juli 1987.

Het College van Gedeputeerde Staten stelde vervolgens de richtlijnen vast op 13 augustus 1987. Naar verwachting zal het MER tezamen met de vergunning aanvragen door OLAF worden ingediend tijdens de eerste helft van 1988.

Samenstelling van de werkgroep:

drs. J.A. van den Berg te Zeist
ir. H. Dijkstra te Zetten
dr. N.J.A. Groen te Zeist
dr. W. Joenje te Wageningen
ir. E.J. Mesu te Bennekom
ir. N.P.H.J. Roorda van Eijsinga te Delft
prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: G.F.W. Herengreen

Milieu-effectrapportage rijksweg 57 op Walcheren (131)

Initiatiefnemer: directie Zeeland van Rijkswaterstaat voor de Minister van Verkeer en Waterstaat

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat

Besluit: beslissing over de wenselijkheid van de aanleg van rijksweg 57 op Walcheren en de vaststelling van de projectnota.

Activiteit: Het betreft de aanleg van het gedeelte van rijksweg 57 op Walcheren tussen de Veerse Dam en de A58 bij Middelburg. In het Structuurschema Verkeer en Vervoer 1981 en in het Rijkswegenplan 1984 is rijksweg 57 opgenomen als onderdeel van het hoofdwegennet. Rijksweg 57 vormt de verbinding tussen rijksweg 15 ter hoogte van Brielle en rijksweg 58 in de omgeving van Middelburg. Rijkswaterstaat verwacht dat de openstelling van het gedeelte van rijksweg 57 over de Oosterschelde stormvloedkering aan het einde van 1987 tot een verkeersstroom op Walcheren zal leiden, die problemen kan oproepen voor de capaciteit van het provinciale wegennet tussen Vrouwenpolder en Middelburg. De oplossing wordt gezocht in de verdere aanleg van Rijksweg 57 op Walcheren.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 3 november 1986 gestart met een Raad van de Waterstaat procedure. De periode van inspraak liep tot 6 december 1986. Het advies van de Cie. m.e.r. werd uitgebracht op 12 januari 1987. De de richtlijnen voor het op te stellen MER werden vastgesteld op 6 februari 1987. Het MER en de projectnota zullen naar verwachting in de loop van 1988 bekend worden gemaakt.

Samenstelling van de werkgroep;

ir. B.N. de Koning te Rhoon
prof. dr. ir. F.M. Maas te Breda
dr. ing. A. von Meier te Nieuw Vennep
drs. J. W. Stellingwerff te Boskoop
drs. J.A.J. Vervloet te Bennekom
drs. G. van Wirdum te Wijk bij Duurstede
prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten.

Milieu-effectrapportage rijksweg 16 bij Rotterdam (132)

Initiatiefnemer: directie Zuid-Holland van Rijkswaterstaat, voor de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Besluit: vaststelling van het tracé volgens de Raad van de Waterstaat-procedure.

Activiteit: Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat gaat een studie verrichten naar de wenselijkheid van een nieuw stuk van de A16 tussen het Terbregseplein en Overschie in Rotterdam ter ontlasting van de noordtangent van de ruit rondom Rotterdam (A20).

De m.e.r. zal uitmonden in de vaststelling van het tracé. Het project staat in relatie met het integraal plan Noordrand Rotterdam, dat onder andere een uitbreiding en verplaatsing van het vliegveld Rotterdam beoogt.

Stand van zaken m.e.r.: De m.e.r. is op 25 november 1986 aangevangen. De Commissie heeft op 15 januari 1987 geadviseerd over de richtlijnen. De richtlijnen zijn vastgesteld op 25 februari 1987. De projectnota, met daarin opgenomen het MER, komt mogelijk in 1988 gereed.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)

ir. G.J. Heij te Driebergen

ir. P. de Kiewit te Soest

ir. W.A. Oosting te Leidschendam

drs. S.P. Tjallingii te Gouda

dipl. ing. K.P. Vollmer te Bodegraven

Secretaris van de werkgroep: ir. R.I. Seijffers.

Milieu-effectrapportage Hemweg-8 kolencentrale te Amsterdam (135)

Initiatiefnemer: Burgemeester en wethouders van Amsterdam.

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Besluit: vergunningverlening ingevolge de Hinderwet, Wet inzake luchtverontreiniging, Wet geluidhinder en Wet verontreiniging oppervlaktewateren.

Activiteit: Uitbreiding van de Hemwegcentrale te Amsterdam met een kolengestookte warmte/kracht-eenheid met een vermogen van 600 MW elektrisch. Op grond van het Structuurschema elektriciteitsvoorziening is in het Electriciteitsplan 1987-1996 van de N.V. SEP het besluit genomen over een nieuwe koleneenheid van 600 MW op de Hemwegcentrale, met als tweede brandstof aardgas, die gereed dient te zijn op 1 juli 1994.

Stand van zaken: Op 26 juni 1987 is door Gedeputeerde Staten t.b.v. de besluitvorming over de vergunningverlening voor de Hemweg-8 de m.e.r.-procedure gestart. De werkgroep van de Commissie m.e.r. heeft op 21 augustus geadviseerd over de richtlijnen voor de inhoud van het MER. De richtlijnen werden op 25 september door bevoegd gezag vastgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

prof. ir. L.J. Brasser te De Lier
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
prof. dr. L. Lijklema te Renkum
dr. W.C. Turkenburg te Amsterdam
ir. A. Verbeek te Ugchelen
ir. W.J. Vervetjes te Rotterdam (adviseur).

Secretariaat van de werkgroep: drs. H. Huisman.

Milieu-effectrapportage integrale afvalverwerking stadsgewest 's-Hertogenbosch (136)

Initiatiefnemer: N.V. Verenigde NBM-bedrijven te 's-Gravenhage en wegenbouwmaatschappij J. Heijmans b.v. te Rosmalen.

Bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en de waterschappen De Aa, De Donmel en De Maaskant.

Besluiten: vergunningverlening in het kader van de Afvalstoffenwet en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren.

Activiteit: Het plan behelst het opzetten van een afvalverwerkingsinstallatie voor het totale afvalaanbod binnen het stadsgewest 's-Hertogenbosch met een capaciteit van 140.000 ton per jaar. De installatie zal bestaan uit een scheidings- en drogingsinstallatie en een verbrandingsinstallatie. In de startnotitie wordt vermeld, dat voor het stadsgewest 's-Hertogenbosch is gekozen voor aanvoer, ontvangst, scheiden en drogen op één lokatie, en dat de verbrandingsinstallatie elders zal worden gesitueerd.

Stand van zaken: Op 10 april 1987 is de m.e.r.-procedure gestart. De Commissie bracht op 10 juni 1987 haar richtlijnenadvies uit. Tijdens de opstelling van het richtlijnenadvies waren de lokaties voor de scheidings- en drogingsinstallatie nog niet bekend. De Commissie heeft daarom een aantal algemene punten geformuleerd waaraan de beschrijving van de lokaties in het MER zal moeten voldoen. De richtlijnen werden in november 1987 vastgesteld. Inmiddels is duidelijk geworden, dat de activiteit in zijn oorspronkelijke opzet om financieel-economische redenen geen doorgang kan vinden.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. ir. P.J.H. Bultjes te Apeldoorn
ir. H.S. Buytenhek te Deventer
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
ir. E.J. Mesu te Bennekom
mr. dr. C.J.M.A. van Rooy te Eindhoven
dr. E. Tellegen te Amsterdam

Secretariaat van de werkgroep: drs. R.L.J.M. Klerks en drs. J.J. Scholten.

Toetsingscriterium voor de ondergrondse opberging van radioactief afval (137)

Initiatiefnemer: Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Bevoegd gezag: de Ministerraad.

Besluit: de vaststelling van een toetsingscriterium voor de ondergrondse opberging van radioactief afval door de ministerraad met verdediging van de regeringsbeslissing in het parlement. Ten behoeve van deze vaststelling wordt een procedure gevolgd die sterke gelijkenis vertoont met de m.e.r.-procedure met inschakeling van de Commissie voor de m.e.r., de Gezondheidsraad en de Centrale Raad voor de Milieuhygiëne voor het uitbrengen van advies tijdens verschillende stadia van de procedure.

Activiteit: Per brief van 11 oktober 1984 aan de Tweede Kamer heeft de minister van VROM de ontwikkeling van een radiologisch toetsingscriterium aangekondigd. De ontwikkeling daarvan was opgenomen in het programma van de Studiecommissie (Geologische) Opberging te Land (OPLA). Het toetsingscriterium zou behalve het vaststellen van criteria voor stralenbescherming normstelling ook een handleiding voor de methode van toetsing moeten inhouden. In het IMP Milieubeheer 1987-1991 wordt gesteld dat dit toetsingscriterium ontwikkeld moet worden ten behoeve van toetsing van mogelijke plannen voor de ondergrondse opberging van radioactief afval. De ontwikkeling van het toetsingscriterium door het Ministerie van VROM vindt plaats gescheiden van het OPLA-onderzoek dat wordt gefinancierd door het Ministerie van Economische zaken.

Stand van zaken: De besluitvormingsprocedure ging op 15 september 1987 van start met de tervisielegging van de zogenoemde *Basisnotitie*. Vanaf deze datum tot 26 oktober 1987 bestond gelegenheid tot inspraak. Op 14 en 15 oktober 1987 vonden hoorzittingen plaats in Utrecht, respectievelijk Groningen. De commentaren en de kritiek, die vele insprekers hebben uitgebracht op de onduidelijkheid van de Basisnotitie hebben de minister van VROM doen besluiten de Basisnotitie bij te stellen, opnieuw openbaar te maken en te onderwerpen aan een nieuwe inspraakronde tijdens een fase die zal worden ingelast in de procedure. De gemaakte suggesties en het advies van de Commissie, dat eind januari/begin februari 1988 zal worden uitgebracht, zullen worden betrokken bij de bijstelling van de Basisnotitie. Pas daarna zal worden begonnen met de opstelling van het concept-toetsingscriterium.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
dr. F. van Dorp te Rütihof/Baden, Zwitserland
prof. dr. G.B. Engelen te Hengelo (Gld.)
ir. P. Glasbergen te Goirle
dr. R. Heremans te Vilvoorde (België)
ir. C.J. Huyskens te Dommelen (N-Br.)
prof. dr. C.W. Stortenbeker te Arnhem
dr. A.J. Wiggers te Leersum
ir. P.H.J. de Wringer te Rotterdam

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten, daarin bijgestaan door drs. M. Donker.

Milieu-effectrapportage Amer-9 kolencentrale te Geertruidenberg (139)

Initiatiefnemer: N.V. PNEM te 's Hertogenbosch in samenwerking met de N.V. PLEM

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Besluit: vergunningverlening ingevolge de Hinderwet, Wet inzake luchtverontreiniging, Wet geluidhinder en Wet verontreiniging oppervlaktewateren.

Activiteit: De PNEM is van plan de Amercentrale te Geertruidenberg uit te breiden met een kolenge-stookte warmte/kracht-eenheid met een vermogen van 600 MW elektrisch en 350 MW thermisch. Op grond van het Structuurschema elektriciteitsvoorziening is in het Electriciteitsplan 1987-1996 van de N.V. SEP het besluit genomen over een nieuwe koleneenheid van 600 MW op de Amercentrale, met als tweede brandstof aardgas, die gereed dient te zijn op 1 juli 1993.

Stand van zaken: Op 16 april 1987 is door Gedeputeerde Staten t.b.v. de besluitvorming over de ver-gunningverlening voor de Amer-9 de m.e.r. procedure gestart. De werkgroep van de Commissie m.e.r. heeft op 1 juli geadviseerd over de richtlijnen voor de inhoud van het MER. De richtlijnen werden op 21 juli door bevoegd gezag vastgesteld. Op 12 oktober werd het MER bekendgemaakt. Na een periode van ter visie legging van een maand bracht de Commissie m.e.r. op 11 december 1987 haar toetsingsadvies uit.

Samenstelling van de werkgroep:

prof. ir. L.J. Brasser te De Lier
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
prof. dr. L. Lijklema te Renkum
dr. W.C. Turkenburg te Amsterdam
ir. A. Verbeek te Ugchelen
ir. W.J. Vervetjes te Rotterdam (adviseur).

Secretariaat van de werkgroep: drs. H. Huisman (in de vooroverlegfase) en drs. R.L.J.M. Klerks (in de toetsingsfase).

Milieu-effectrapportage provinciaal afvalstoffenplan Noord-Brabant (140)

Initiatiefnemer: Provinciale Staten van Noord-Brabant

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Noord-Brabant

Besluit: vaststelling van het provinciaal afvalstoffenplan (PAP), voorover dit plan betrekking heeft op

- de methode van definitieve verwijdering van afvalstoffen
- de daarvoor te creëren voorzieningen
- de lokatie van die voorzieningen of inrichtingen

Activiteit: De provincie Noord-Brabant heeft in november 1983 een eerste PAP vastgesteld voor huishoudelijk en verwant afval, bedrijfsafval en bouw- en sloopafval. Dit plan is opgesteld voor een periode van vijf jaar. Voor de periode na 1988 wordt het provinciaal afvalstoffenbeleid vastgelegd in verschillende plannen. Voor de categorieën huishoudelijke afvalstoffen, daarmee gelijkgestelde afvalstoffen en van bedrijven afkomstige afvalstoffen, voorzover de verwijdering daarvan niet in een afzonderlijk plan moet worden geregeld wordt een plan vastgesteld waarvoor de procedure van m.e.r. wordt doorlopen.

Stand van zaken: Op 19 juni 1987 startte de m.e.r.-procedure. In verband met de vakantieperiode kreeg de Commissie tot 1 september de tijd om haar advies uit te brengen. Het advies voor richtlijnen werd op 28 augustus uitgebracht. De richtlijnen werden in januari 1988 vastgesteld en op 29 februari door de Commissie ontvangen.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
ir. D.H. Frieling te Almere
ir. A. Th. ten Houten te Wageningen
ir. W. Klein te Lochem
ir. E.J. Mesu te Bennekom
dr. R. Schilt te Hilversum
drs. J.W. Stellingwerff te Boskoop

Secretaris van de werkgroep: drs. M. Odiijk, m.m.v. M. Buitenkamp.

Milieu-effectrapportage hogesnelheidsspoorlijn Parijs-Brussel-Amsterdam (141)

Initiatiefnemer: voor de tracé-vestiging de Minister van Verkeer en Waterstaat; voor de Planologische Kernbeslissing (PKB) tevens de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Bevoegd gezag: de Ministerraad (voor de PKB-procedure) en de Minister van Verkeer en Waterstaat (voor de tracé-vestiging).

Besluit: bepaling van de wenselijkheid van de aanleg van een hogesnelheidslijn (opstellen beleidsvoornemen PKB) en de tracé-vestiging daarvan.

Activiteit: voor de besluitvorming over de wenselijkheid van de aansluiting van Nederland op het net van Europese hoge snelheidslijnen zal een partiële aanvulling van het Structuurschema Verkeer en Vervoer worden opgesteld (beleidsvoornemen voor de procedure van de PKB). Hierin zullen HSL-verbindingen worden afgewogen tegen andere verbindingen en vervoerswijzen en de consequenties voor de bestaande infrastructuur worden belicht. Pas bij een nadere aanduiding van de tracering van de HSL zijn de kosten en effecten op natuur, milieu en landschap met een zekere nauwkeurigheid te bepalen. Daarom is gekozen voor een gecombineerde PKB/tracé-vestigingsprocedure.

Stand van zaken: Op 12 juni 1987 is de m.e.r-procedure gestart. De termijn van ter visie legging van de startnotitie en de mogelijkheid hierop te reageren liep tot 1 augustus. De Commissie bracht haar advies uit op 28 augustus van hetzelfde jaar. De richtlijnen werden op 1 december 1987 vastgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
prof. dr. ir. J.C. van Dam te Pijnacker
drs. W.J. ter Keurs te Voorschoten
prof. dr. ir. F.M. Maas te Breda
dr. ing. A. von Meier te Nieuw-Vennep
ing. W. Meijnen te Utrecht
mr. P.G.A. Noordanus te Den Haag
prof. dr. P. Nijkamp te Hilversum

Secretariaat van de werkgroep: drs. H. Huisman.

Milieu-effectrapportage stormvloedkering Nieuwe Waterweg (142)

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat, directies Benedenrivieren en Zuid-Holland voor de Minister van Verkeer en Waterstaat

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat

Besluit: principe-besluit over de haalbaarheid van de aanleg van een stormvloedkering in de Nieuwe Waterweg tussen Hoek van Holland en Maassluis met bijbehorende werken en dijkversterking in plaats van verdere dijkversterking langs de benedenrivieren in Zuid-Holland.

Activiteit: zoeken van de beste oplossing voor de beveiliging van het benedenrivierengebied tegen stormvloeden.

Stand van zaken: De start van de m.e.r. is op 14 mei 1987 bekend gemaakt. De richtlijnen voor de inhoud van het MER zijn vastgesteld op 6 juli 1987 nadat de Commissie op 30 juni 1987 haar advies had uitgebracht. De beleidsanalyse/MER deel 1 is op 18 september 1987 openbaar gemaakt. De beleidsanalyse/MER deel 2 is op 19 oktober 1987 verschenen. Tevens kwamen beschikbaar in oktober 1987 een rapport met samenvattingen van de ingediende ontwerpen voor een stormvloedkering door de betrokken aannemerscombinaties en op 17 november 1987 een rapportage van de Commissie Studie Stormvloedkering Nieuwe Waterweg.

De beleidsanalyse/MER hebben vanaf 29 september tot en met 3 november 1987 ter visie gelegen. Op 19, 20 en 22 oktober 1987 hebben voorlichtingsbijeenkomsten plaatsgevonden in respectievelijk Rotterdam, Dordrecht en Maassluis. Op 17 november 1987 heeft een openbare hoorzitting plaatsgevonden in Rotterdam. Het toetsingsadvies van de Commissie is op 1 december 1987 uitgebracht. Het besluit is in 1988 te verwachten.

Samenstelling werkgroep:

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
prof. dr. ir. J.P.Th. Kalkwijk te Benthuisen
prof. ir. H.P.S. van Lokhuizen te Muiden
ir. B.P. Radema te Rotterdam
drs. J.A.J. Vervloet te Bennekom
drs. G. van Wirdum te Wijk bij Duurstede

Secretaris werkgroep: ir. R.I. Seijffers.

Milieu-effectrapportage berging afvalstoffen T.D.F. Tiofine b.v. (143)

Initiatiefnemer: TDF Tiofine b.v.

Bevoegd gezag: Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Besluit: ontheffing ingevolge artikel 35, eerste lid van de Wet chemische afvalstoffen

Activiteit: TDF Tiofine produceert titaandioxide, een stof die als wit pigment in o.a. verfstoffen wordt gebruikt. Op dit moment worden de grondstoffen voor de titaandioxideproductie ontsloten via het sulfaatproces. Na het besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat om vanaf 1990 geen vergunning meer te verlenen voor lozingen op het oppervlaktewater van het vloeibare afval, dat bij dit sulfaatproces ontstaat, heeft Tiofine besloten om over te schakelen op een ander productieproces, het chlorideproces. Het hieruit ontstane afval is vast en zou, na een bewerking waarbij de milieuschadelijkheid wordt verkleind moeten worden gestort op land. De VEM (= Verwerking Bedrijfsafvalstoffen Maasvlakte) bleek bereid om dit afval in haar deponie toe te laten.

Stand van zaken: De milieu-effectrapportage is 21 augustus 1987 gestart. De werkgroep heeft op 22 oktober 1987 geadviseerd over de richtlijnen. De richtlijnen zijn op 12 november 1987 vastgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. L.A. Clarenburg te Pijnacker
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
H. Compaan te 's-Gravenhage
ir. W. van Duijvenbooden te Woudenberg
prof. ir. M. Tels te Eindhoven
dr. ir. W.J. Coumans te Weert

Secretaris van de werkgroep: drs. M. Odijk, bijgestaan door ir. R.I. Seijffers

Milieu-effectrapportage uitbreiding Natuurpark de Efteling (144)

Initiatiefnemer: Efteling B.V. te Kaatsheuvel

Bevoegd gezag: gemeenteraad van de gemeente Loon op Zand

Besluit: vaststelling van het bestemmingsplan

Activiteit: De initiatiefnemer wil het Natuurpark de Efteling uitbreiden met ondermeer:

- een themapark
- verblijfsaccommodatie zoals een camping met 750 staanplaatsen, hotelaccommodatie met 250 kamers, een vakantiestad met 750 recreatiewoningen en een vakantieoord met 400 recreatiewoningen
- een elk-weer accommodatie (o.a. een zwemparadijs)
- een uitgaanscentrum met o.a. horeca, detailhandel- en sportvoorzieningen.

Het voornemen kan voor een groot deel van invloed zijn op gebieden van grote natuurwetenschappelijke en landschappelijke betekenis zoals de Grote Eenheid Natuurgebied (GEN) "*Loonsche en Drunensche Duinen*".

Stand van zaken: De m.e.r. is op 4 september 1987 gestart. Het advies over de richtlijnen van het MER is door de Commissie uitgebracht op 6 november 1987. De richtlijnen zijn vastgesteld op 10 december 1987.

Samenstelling werkgroep:

prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter)

A.P.H.M. Boonman te Brunssum

ir. H.Ch.M. Heijning te Amsterdam

dr. W. Joenje te Wageningen

dr. ing. A. von Meier te Nieuw Vennepe

Secretaris werkgroep: G.F.W. Herengreen

Milieu-effectrapportage lokatiekeuze kolenreststoffenberging Flevocentrale (145)

Initiatiefnemer: N.V. Elektriciteitsproductie­maatschappij Oost-Nederland (EPON) te Zwolle.

Bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten van Flevoland.

Besluit: partiële herziening van het Afvalstoffenplan van de provincie Flevoland om een voorziening mogelijk te maken voor berging van kolenreststoffen bij uitbreiding van de Flevocentrale met kolen­gestookt vermogen.

Activiteit: In het Elektriciteitsplan 1987-1996 is een voorlopig besluit genomen over "een koleneenheid van 600 MW, gereed op 1 juli 1995. De noodzakelijke voorbereidingen moeten worden getroffen, opdat in het volgende plan definitief kan worden besloten deze eenheid te realiseren op hetzij de Flevocentrale, danwel op de lokaties Maasvlakte, Amer, Borssele of Eems."

In de voorbereidingen voor de eventuele bouw van nieuw kolenvermogen op de Flevocentrale wil de N.V. EPON eerst de reststoffenproblematiek oplossen. Hiervoor is aanpassing van het Afvalstoffenplan van de provincie Flevoland noodzakelijk. Het MER zal moeten ingaan op de milieu-aspecten van de lokatie­keuze en van de uitvoeringsvarianten van een kolenreststoffenberging.

Stand van zaken: Op 3 juni 1987 is door Gedeputeerde Staten van Flevoland de m.e.r. gestart. De werkgroep van de Commissie bracht op 21 augustus 1987 haar advies voor richtlijnen uit. De richtlijnen werden op 13 oktober door het bevoegd gezag vastgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
ir. W. van Duijvenbooden te Woudenberg
ir. H.Ch.M. Heyning te Amsterdam
ing. L.A.B. de Jong te Boskoop (adviseur)
dr. ir. C.W. Versluijs te 's-Gravenhage (adviseur)

Secretaris van de werkgroep: drs. R.L.J.M. Klerks en ir. R.I. Seijffers.

Milieu-effectrapportage provinciaal afvalstoffenplan Noord-Holland (146)

Initiatiefnemer: Provinciale Staten van Noord-Holland

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Noord-Holland

Besluit: vaststelling van het tweede provinciale plan voor de verwijdering van de in de provincie Noord-Holland vrijkomende afvalstoffen waaronder huishoudelijk afval, grof huisvuil, met deze stoffen te verwerken bedrijfsafval en bouw- en sloopafval op grond van de Afvalstoffenwet.

Activiteit: De voorgenomen activiteit betreft de opstelling van een provinciaal afvalstoffenplan voor een tweede planperiode voor de hierboven genoemde categoriën afvalstoffen.

Stand van zaken: De m.e.r. is op 16 juli 1987 gestart. De periode van inspraak liep tot en met 28 augustus 1987. Het advies van de Commissie voor de m.e.r. werd op 9 oktober 1987 uitgebracht. De richtlijnen waren eind 1987 nog niet vastgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. ir. D.E. Boas-Vedder te Rotterdam
prof. ir. L.J. Brasser te De Lier
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
mr. C. Lambers te Opende
prof. dr. ir. E.M.M.G. Niël te Maastricht
drs. J.W. Stellingwerff te Boskoop
dr. H.E. van de Veen te Terwolde

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten

Milieu-effectrapportage rijksweg A30/recreatieplas Maanderbroek (147)

Initiatiefnemer: gemeentebestuur van Ede.

Bevoegd gezag: de besturen van de gemeenten Ede en Barneveld en de minister van Verkeer en Waterstaat in het geval van de besluitvorming over Rijksweg A-30; het gemeentebestuur van Ede in het geval van de besluitvorming over de recreatieplas Maanderbroek.

Besluit: 1. de vaststelling van de bestemmingsplannen van de gemeenten Ede en Barneveld inzake de tracé-vestiging en ombouw van de bestaande S1 tot rijksweg A30, gevolgd door de minister van Verkeer en Waterstaat.
2. de vaststelling van het bestemmingsplan van de gemeente Ede inzake de recreatieplas Maanderbroek.

Activiteit: De activiteit bestaat uit twee verschillende initiatieven die met elkaar in verband (kunnen) staan. Het eerste initiatief bestaat uit de voorgenomen aanleg van rijksweg A30 tussen de rijkswegen A1 en A12. Deze aanleg omvat drie tracé-gedeelten, te weten de aansluiting van de A30 op de A1, de baansverdubbeling en ombouw van de huidige S1 en de verbinding van de huidige S1 met en de aansluiting op de A12. Het tweede initiatief geldt de aanleg van en de bijkomende zandwinning van de recreatieplas Maanderbroek. De besluitvorming over beide voorgenomen activiteiten is door de gemeente Ede aan elkaar gekoppeld, omdat wordt aangenomen dat voor de aanleg van het weglichaam van de A30 zandwinning uit de recreatieplas Maanderbroek nodig is. In de loop van de besluitvormingsprocedure over beide initiatieven zal duidelijk worden in hoeverre de aanleg van de recreatieplas afhankelijk is van de aanleg van de A30 of dat de recreatieplas ook zou kunnen worden gerealiseerd op grond van behoefte aan zand elders.

Stand van zaken: De bekendmaking van de start van deze m.e.r. voor beide activiteiten vond plaats op 11 november 1987. Een aanvulling op deze publicatie vond plaats op 25 november 1987 met de mededeling dat de minister van Verkeer en Waterstaat ook als bevoegd gezag optreedt in de besluitvorming over de aanleg van rijksweg A-30. Omdat beide besluitvormingsprocedures parallel aan elkaar oplopen en de m.e.r. wordt uitgevoerd voor beide procedures, moet de datum van 25 november 1987 worden beschouwd als de feitelijke startdatum van deze m.e.r.

Het advies van de Commissie voor de m.e.r. zal derhalve worden uitgebracht omstreeks 25 januari 1988.

Samenstelling van de werkgroep

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
ir. W. Cramer te Woubrugge
ir. P. de Kiewit te Soest
ir. W.A. Oosting te Leidschendam
ir. K.A.A. van der Spek te Amersfoort
prof. dr. H.A. Udo de Haes te Leiden

Secretaris van de werkgroep: drs. M.J. Visschers.

Milieu-effectrapportage verbranding zuiveringsslib Oost-Brabant (148)

Initiatiefnemer: Waterschappen De Aa, De Dommel en De Maaskant.

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant voor de vergunning ingevolge de Afvalstoffenwet en één van de drie genoemde waterschappen ingevolge de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren.

Besluit: vergunningen ingevolge de Afvalstoffenwet en WVO.

Activiteit: De waterschappen overwegen voor de lange termijn over te gaan op centrale verbranding van zuiveringsslib omdat na ca. 1992 voldoende nuttige toepassingsmogelijkheden, zoals afzet in de landbouw, zullen ontbreken. Een gemeenschappelijke slibverbrandingsinstallatie wordt daartoe ontwikkeld. Voor deze installatie worden drie mogelijke voorkeurslokaties genoemd, te weten:

- het bedrijventerrein ten Zuid-Oosten van Uden
- het terrein van de rioolwaterzuivering tussen Teeffelen en Oyen (gemeente Lith)
- het bedrijventerrein Ekkersrijt (gemeente Son en Breugel)

Stand van zaken: De start van de m.e.r. is op 17 juli 1987 bekendgemaakt. De Commissie heeft haar advies voor de richtlijnen voor de inhoud van het MER uitgebracht op 29 september 1987. De richtlijnen zijn vastgesteld op 8 december 1987.

Samenstelling werkgroep:

ir. A.H. Dirkzwager te Lelystad
ing. A.J. Dragt te Leusden
ir. L.E. Duvoort-van Engers te Amersfoort
W.A.S. van Meel te Zwolle
drs. H.G. Ouwerkerk te Emmen (voorzitter)

Secretaris werkgroep: ir. R.I. Seijffers, secretariaat Commissie m.e.r.

Milieu-effectrapportage zoutwaterlozing in verband met de aanleg van cavernes voor de opslag van aardgas (149)

Initiatiefnemer: N.V. Nederlandse Gasunie.

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Besluit: vergunningverlening ingevolge de Wet verontreiniging oppervlaktewateren. Eventueel wordt ook een ontheffing op grond van de Natuurbeschermingswet door deze m.e.r. onderbouwd: In dat geval is ook de Minister van Landbouw en Visserij bevoegd gezag.

Activiteit: De Gasunie is van plan ongeveer tien cavernes voor de opslag van gas in een zoutkoepel aan te leggen. Voorlopig heeft een lokatie ten zuiden van Onstwedde (gemeente Stadskanaal) de voorkeur. Bij de uitloging en de vulling met gas komen grote hoeveelheden overtollig pekelwater vrij. Dit kan oplopen tot maximaal 3.000 kubieke meter per uur met een zoutgehalte van 300 kilogram per kubieke meter.

Het overtollige pekelwater wil de Gasunie lozen in de Eems nabij Delfzijl. Ook volledige of gedeeltelijke verwerking van het pekelwater door AKZO zoutchemie kan oplossing bieden van het lozingsprobleem. Voor de lozing van dit pekelwater heeft de initiatiefnemer ingestemd met een vrijwillige m.e.r. Voor andere onderdelen van het gascaverne-project, zoals de (proef)boringen in de zoutkoepelels, de aanvoer van oppervlaktewater, pijpleidingen, de aanleg van bovengrondse installaties voor het maken, vullen en ledigen van de cavernes, alsmede het maken en vullen van de gascavernes, worden andere procedures doorlopen.

Stand van zaken: De start van deze m.e.r. is op 12 augustus 1987 (en 26 augustus 1987) bekendgemaakt. De richtlijnen zijn vastgesteld op 11 november 1987, nadat de Commissie haar advies voor de richtlijnen voor de inhoud van het MER op 8 oktober 1987 had uitgebracht.

Samenstelling werkgroep:

ir. P. Glasbergen te Goirle
dr. P. Hagel te Ljuiden
dr. H.J. Lindeboom te Den Burg (Texel)
prof. mr. D.A. Lubach te Lutjegast
drs. H.G. Ouwkerk te Emmen (voorzitter)
prof. dr. J.T.F. Zimmerman te De Koog (Texel)

Secretaris werkgroep: ir. R.I. Seijffers.

Milieu-effectrapportage afvalverwerkingslokatie "De Marsen" (153)

Initiatiefnemer: samenwerkingsgebied Afvalverwijdering Regio IJsseldelta en de gemeente Zwolle

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Overijssel en het zuiveringschap West-Overijssel

Besluit: vergunningverlening krachtens de Afvalstoffenwet en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren

Activiteit: aanleg van een regionale afvalverwerkingslokatie voor bouw- en sloopafval, bedrijfsafvalstoffen, plantsoen- en tuinafval, verontreinigde grond en zuiveringsslib. Hierbij worden als verwerkingstechnieken gebruikt:

- procesmatige verwerking van bouw- en sloopafval
- compostering van plantsoen- en tuinafval
- gecontroleerd storten van het overige afval

Door het samenwerkingsgebied is een gebied van 120 ha aangewezen waarbinnen nog een andere plaatsbepaling dient plaats te vinden: ca. 50 ha moet gereserveerd worden. De afvalverwerkingslokatie dient in 1990 in gebruik te zijn.

Stand van zaken: Gedeputeerde Staten hebben op 9 oktober 1987 de m.e.r.-procedure gestart. De Commissie bracht haar advies voor richtlijnen uit op 4 december 1987. De richtlijnen zijn op 13 januari 1988 vastgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. ir. J. Hoeks, te Wageningen
ir. B.G. Kreiter, te Putten
drs. H.G. Ouwerkerk, te Emmen (voorzitter)
ir. D.L.H. Slebos, te Baambrugge
drs. P. Winkel, te Voorschoten.

Secretariaat van de werkgroep: drs. R.L.J.M. Klerks.

Milieu-effectrapportage grondwaterwinning in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden (154)

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (lokatiekeuze) en het Drinkwaterleidingbedrijf De Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (vergunning-aanvraag).

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

Besluit: keuze van lokatie(s), diepte, omvang en fasering bij een mogelijke uitbreiding van de grondwaterwinning in de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden en de besluitvorming over een onttrekkingsvergunning ex Grondwaterwet.

Activiteit: Het provinciale beleid inzake de drink-en industriewatervoorziening is gebaseerd op het Integraal Onderzoek Drinkwatervoorziening Zuid-Holland (1984). Op basis hiervan is de nota 'Lange-termijnbeleid Drink-en industriewatervoorziening Zuid-Holland' (1985) en het Grondwaterplan Zuid-Holland (1986) opgesteld. Hierin is bepaald, dat grondwater in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden en oevergrondwater langs de Lek een belangrijker rol moeten gaan spelen in de veiligstelling van de drinkwatervoorziening van Zuid-Holland als geheel. Berekend is dat tegen het jaar 2010 een tekort van 25 miljoen kubieke meter zal ontstaan, dat zal moeten worden opgevuld met de uitbreiding van de grondwaterwinning. Het onderzoek in het kader van het MER valt uiteen in twee fasen.

1. Een globaal regionaal onderzoek naar geschikte lokaties voor de uitbreiding van de grondwaterwinning, met inbegrip van diepte en omvang, door de provincie. Dit onderdeel van het onderzoek is op vrijwillige basis bij de m.e.r. betrokken.
2. Een gedetailleerd onderzoek naar de geselecteerde alternatieven met het oog op de vergunningaanvragen door het Drinkwaterbedrijf Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Stand van zaken: Op 31 augustus 1987 is de procedure van start gegaan met de ter visie legging van de startnotitie. De Commissie bracht op 30 oktober advies uit voor de inhoud van het MER. De richtlijnen werden op 18 december 1987 door bevoegd gezag vastgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
ir. W. Cramer te Woubrugge
ir. H. Vaessen te Zevenaar (adviseur)
prof. mr. J. Wessel te Noordwijk
drs. J. Wiertz te Houten

Secretaris van de werkgroep: drs. H. Huisman.

Milieu-effectrapportage uitbreiding stortplaats 'Meersteeg' te Geldermalsen (155)

Initiatiefnemer: Regionale reinigingsdienst West-Betuwe

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Gelderland en het zuiveringschap Rivierenland.

Besluit: vergunningverlening ingevolge de Afvalstoffenwet en Wet verontreiniging oppervlaktewateren.

Activiteit: uitbreiding van de stortplaats Meersteeg met een capaciteit van 2 miljoen kubieke meter. De lokatie dient voor (eventuele be- en) verwerking van huishoudelijk afval, bedrijfsafval en bouw- en sloopafval. De huidige stortplaats, inclusief een recente uitbreiding, biedt slechts ruimte tot medio 1988.

Stand van zaken: Op 15 oktober 1987 startten Gedeputeerde Staten de m.e.r.-procedure. De Commissie bracht op 11 december haar advies voor richtlijnen uit.

Samenstelling van de werkgroep:

drs. C.J. Henker te Amsterdam (adviseur)

C. van Maanen te Wormerveer (adviseur)

ir. O.L.H. Slebos te Baambrugge

prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter).

Secretaris van de werkgroep: drs. R.L.J.M. Klerks.

HELP-rapport ruilverkaveling Rossum-Oost (156)

Initiatiefnemer: niet van toepassing

Bevoegd gezag: niet van toepassing

Activiteit: De Commissie speelt in het kader van de evaluatie van de werkingssfeer van de m.e.r. een rol bij de toetsing van evaluatierapporten van bepaalde landinrichtingsprojecten. Daarom zal ze in drie jaar vijf evaluatierapporten van landinrichtingsprojecten toetsen. Hierin zullen zowel de twee vormen van landinrichting (herinrichting en ruilverkaveling) als de verschillende soorten gebieden (grote landschapseenheden, meest waardevolle beekdalen en meest belangrijke weidevogelgebieden) vertegenwoordigd zijn.

De Commissie is gevraagd het HELP-rapport "*inhoudelijk te bezien in het licht van de criteria die daarvoor in het kader van de m.e.r. gelden*" en bij de toetsing van het HELP-rapport de werkwijze van de m.e.r.-procedure zoveel mogelijk te benaderen. In overleg met de Landinrichtingsdienst is besloten tot een experiment bij de toetsing van het evaluatierapport van het voorontwerp-plan van de ruilverkaveling Rossum-Oost.

Stand van zaken: De Commissie heeft in het najaar van 1987 'aanbevelingen' (vgl. een richtlijn-advies) opgesteld voor de inhoud van het HELP-rapport, behorende bij het voorontwerp-plan van de ruilverkaveling Rossum-Oost, op basis van het schetsontwerp (1987).

De concept-aanbevelingen zijn op 2 februari 1988 besproken met de Landinrichtingsdienst en op 16 maart aan de directeur van de Landinrichtingsdienst aangeboden. De Landinrichtingsdienst verwacht in september 1988 het voorontwerp-plan gereed te hebben en het bijbehorende HELP-rapport aan de Commissie ter toetsing voor te kunnen leggen.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. ir. N. van Breemen te Wageningen
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
dr. A.P. Grootjans te Groningen
prof. dr. ir. H.N. van Lier te Kesteren
dr. P.F.M. Opdam te Maurik
drs. J.A.J. Vervloet te Bennekom

Secretaris van de werkgroep: M. Buitenkamp, bijgestaan door drs. H. Huisman.

Milieu-effectrapportage oppervlaktedelfstoffenwinning IJsselmeer 1989-1998 (157)

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat, Directie Zuiderzeewerken.

Bevoegd gezag: Minister van Verkeer en Waterstaat.

Besluit: vaststelling van de nota Oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1989-1998, vooral wat betreft de aanwijzing van wingebieden en de wijze van uitvoering van de oppervlaktedelfstoffenwinning.

Activiteit: Het ontgrondingenbeleid voor de wateren van het IJsselmeergebied in de jaren 1989-1998 zoals uitgewerkt in genoemde nota is een concretisering van het landelijk beleid ten aanzien van oppervlaktedelfstoffenwinning, zoals dat gestalte heeft gekregen in de ontwerpnota 'Gegrond ontgronden'.

In de wateren van het IJsselmeergebied zal het vooral gaan om winning van ophoogzand. De maximale hoeveelheid die hier gewonnen zou moeten kunnen worden is ca. 120 miljoen kubieke meter (inclusief Markerwaard). In het MER zullen de potentiële lokaties en de uitvoeringswijzen worden vergeleken op hun milieu-aspecten.

Stand van zaken: Op 14 augustus 1987 startte de m.e.r.-procedure. De werkgroep van de Commissie adviseerde op 16 oktober 1987 over de richtlijnen voor het MER. De richtlijnen werden op 8 december 1987 vastgesteld.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. G.J. Heij te Driebergen
dr. L.R. Mur te Vinkeveen
dr. ir. P.E. Rijtema te Wageningen
dipl. ing. K.P. Vollmer te Bodegraven
prof. ir. A.F. van Weele te Stolwijk
prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter).

Secretaris van de werkgroep: drs. R.L.J.M. Klerks.

Milieu-effectrapportage regionaal ontgrondingenplan Noordzee (158)

Initiatiefnemer: Directie Noordzee van Rijkswaterstaat.

Bevoegd gezag: Hoofddirectie van Rijkswaterstaat, namens de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Besluit: aanwijzing van winplaatsen voor oppervlaktedelfstoffen.

Activiteit: Het Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee (RON) wordt opgesteld om het voorgenomen beleid ten aanzien van winning van oppervlaktedelfstoffen in de Noordzee uit te werken. In het plan zullen ondermeer gebieden worden aangewezen, die geschikt worden geacht voor de winning van verschillende oppervlaktedelfstoffen. Het MER spitst zich toe op de zandwinning.

Stand van zaken: Op 15 september 1987 heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat de besluitvormingsprocedure gestart. De werkgroep van de Commissie heeft op 3 december 1987 geadviseerd over de richtlijnen voor het MER.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
dr. F. Creutzberg te Den Helder (adviseur)
dr. P. Hagel te IJmuiden
ir. G.J. Heij te Driebergen
prof. dr. J.H.J. Terwindt te Leusden
prof. ir. A.F. van Weele te Stolwijk.

Secretariaat van de werkgroep: drs. J. van Belle

Milieu-effectrapportage waterbeheer Veerse Meer (160)

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat, directie Zeeland voor de Minister van Verkeer en Waterstaat

Bevoegd gezag: de Minister van Verkeer en Waterstaat

Besluit: besluit over de wenselijkheid tot herziening van het waterbeheer van het Veerse Meer.

Activiteit: Na het gereed komen van de Oosterscheldewerken zal het waterbeheer van het Veerse Meer definitief moeten worden geregeld. Voor dit waterbeheer komen in aanmerking een groot aantal keuzemogelijkheden met peilbeheers- en waterkwaliteitsmaatregelen, zoals diverse (wisselende) peilen, uitwisseling/doorspoeling met water uit de Oosterschelde of Noordzee en gedeeltelijk afleiden van polderwaters. Voor de beleidsanalyse ten behoeve van de definitieve keuze van het waterbeheer wordt een MER vervaardigd.

Stand van zaken: De start van deze m.e.r. is op 5 oktober 1987 bekendgemaakt. De Commissie heeft haar advies voor de richtlijnen uitgebracht op 3 december 1987. De richtlijnen zijn vastgesteld op 13 januari 1988.

Samenstelling werkgroep:

prof. ir. C. Bijkerk te Rhenen
prof. dr.ir. J.C. van Dam te Pijnacker
dr. W. Joenje te Wageningen
ir. J.A.M. van der Lee te 's-Gravenhage
prof. dr. J. Ringelberg te Putten
prof. dr. J.I.S. Zonneveld te Zeist (voorzitter)

Secretaris werkgroep: ir. L.J. Goudswaard (bijgestaan door ir. R.I. Seijffers).

Milieu-effectrapportage keersluis Ramspol (161)

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat, vooral de directie Overijssel, voor de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Bevoegd gezag: Minister van Verkeer en Waterstaat.

Besluit: een (principe-)besluit over noodzakelijke maatregelen ter beveiliging van Noordwest-Overijssel tegen overstromingen.

Activiteit: Het zoeken van de beste oplossing om Noordwest-Overijssel beter te beschermen tegen overstromingen. Vooral door noordwesterstormen opgestuwd water uit het IJsselmeer in combinatie met grote (rivier)waterafvoeren.

Het gaat vooral om de aanleg van één of meer keersluizen bij bijvoorbeeld Ramspol, Westerveld (Zwolle) dan wel eventueel Ketelburg. Deze aanleg van één of meer keersluizen zal nog gepaard moeten gaan met een aantal dijkversterkingen. Ook een alternatief dat uitsluitend uit dijkversterkingen bestaat, wordt nog niet geheel uitgesloten. De oevers van de betreffende wateren zijn wat betreft natuur- en landschapsvoorwaarden van grote betekenis en kwetsbaar voor ingrepen. Ook het woon- en leefmilieu en de cultuurhistorie kunnen in het geding komen.

Stand van zaken: De start van de m.e.r is op 21 oktober 1987 bekendgemaakt. De Commissie heeft haar advies voor de richtlijnen voor de inhoud van het MER op 18 december 1987 uitgebracht.

Samenstelling werkgroep:

dr. H. de Haan te Lemmer
prof. dr. ir. J.P.Th. Kalkwijk te Benthuizen
drs. R.G. Mes te Utrecht (adviseur)
ir. K.H. Veldhuis te Wassenaar (voorzitter)
drs. J.A.J. Vervloet te Bennekom

Secretaris werkgroep: ir. R.I. Seijffers.

Milieu-effectrapportage stortplaats voor bouw- en sloopafval Heiloo (163)

Initiatiefnemer: G.P. Groot Recycling B.V., Hoogeweg 72 te Heiloo.

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en het Hoogheemraadschap der Uitwaterende Sluizen in Kennemerland en West-Friesland.

Besluit: vergunningen in het kader van de Afvalstoffenwet (AW) voor de aanleg en inrichting van de stortplaats en in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewater (WVO) voor de lozing van afvalwater van de stortplaats.

Activiteit: De firma Groot Recycling B.V. is van plan de huidige in haar beheer zijnde stortplaats voor bouw- en sloopafval af te graven, de vrijkomende bruikbare afvalbestanddelen te hergebruiken en het huidige terrein opnieuw in te richten en uit te breiden voor een scheidingsinstallatie voor bouw- en sloopafval en de stort van de niet voor hergebruik in aanmerking komende reststoffen. Dit betekent dat uit reeds gestort afval bruikbare bestanddelen zullen worden teruggewonnen en dat in samenhang daarmee, een reeds in gebruik zijnde stortplaats alsnog zal worden geïsoleerd.

Stand van zaken: De m.e.r. ging van start op 3 december 1987 met de bekendmaking daarvan in de Staatscourant. De Commissie voor de m.e.r. zal haar advies voor de richtlijnen voor het MER begin februari 1988 uitbrengen.

Samenstelling van de werkgroep:

drs. J.A. van den Berg te Zeist
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
mr. C. Lambers te Opende (Groningen)
ing. J.A. Mertens te Tilburg

Secretaris van de werkgroep: G.F.W. Herengreen.

Verzoek om ontheffing van de plicht tot uitvoering van m.e.r. voor de golfbaan Ruigoord [6] (164)

Initiatiefnemer: Amsterdamse Golfclub.

Bevoegd gezag over het verzoek om ontheffing van de m.e.r.-plicht: De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en de Minister van Landbouw en Visserij.

Bevoegd gezag bij het besluit over de inrichting en het gebruik van de golfbaan: het bestuur van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude.

Besluit: Het al dan niet verlenen van een ontheffing van de plicht tot uitvoering van m.e.r.[7] ten behoeve van de besluitvorming over de voorgenomen inrichting van de golfbaan Ruigoord. Ten behoeve van de realisering van de golfbaan zal het bestemmingsplan "Ruigoord" van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude moeten worden gewijzigd.

Activiteit: De voorgenomen activiteit betreft de inrichting en het gebruik van een 18 holes golfbaan op een terrein van iets meer dan 50 ha in de Houtrakpolder ten noorden van het recreatiegebied Spaarnwoude-Houtrak. De golfbaan is bedoeld als vervanging van de huidige golfbaan van de Amsterdamse Golf Club te Duivendrecht.

Stand van zaken: Het verzoek om ontheffing van de m.e.r.-plicht werd op 15 oktober 1987 ingediend door de Amsterdamse Golf Club bij de minister van VROM. Dit verzoek werd ontvangen op 23 oktober 1987. Het verzoek om ontheffing werd ter inzage gelegd vanaf 9 november 1987. Er was gelegenheid tot inspraak gedurende één maand vanaf deze datum.

Per brief van 6 november 1987 verzocht de minister van VROM mede namens zijn ambtgenoot van Landbouw en Visserij aan de Commissie advies uit te brengen over het ontheffingsverzoek. De Commissie bracht haar advies uit op 4 december 1987. Naar de mening van de Commissie *"staat de betreffende omvang van de milieu-gevolgen in dit geval een inwilliging van het verzoek op grond van artikel 41e, eerste lid onder a van de Wabm om ontheffing van de m.e.r.-plicht niet op ernstige wijze in de weg"*. Bij de uitvoering en het gebruik zou wel aandacht moeten worden geschonken aan inrichtingseisen en beheersmaatregelen.

De minister van VROM en de minister van Landbouw en Visserij besloten per brief van 18 januari 1988 aan de Amsterdamse Golf Club de gevraagde ontheffing te verlenen.

Samenstelling van de werkgroep:

A.P.H.M. Boonman te Brunssum
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten.

[6] Gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude.

[7] Op grond van artikel 41e, lid 1 sub a van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne.

Milieu-effectrapportage afvalverwerkingsinstallatie Amsterdam-West (165)

Initiatiefnemer: gemeente Amsterdam

Bevoegd gezag : Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, de Minister van Verkeer en Waterstaat, de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, gemeente Amsterdam.

Besluit: vergunningverlening ingevolge de Afvalstoffenwet, de Wet verontreiniging oppervlaktewateren, de Wet chemische afvalstoffen en een lozingsverordening gemeenteraads.

Activiteit: Het betreft de bouw van een afvalverwerkingsinstallatie in het westelijk havengebied van Amsterdam (AVI-West) voor de verwerking van afvalstoffen uit de samenwerkingsgebieden Zuid-Kennemerland, Waterland, Amsterdam en omstreken en Amstel en Meerlanden. Bij de bepaling van de capaciteit van de installatie is uitgegaan van een prognose van de te verwerken hoeveelheden afvalstoffen van 678.000 ton per jaar in 1993. Voor de opzet van de installatie is gekozen voor een modulair basisconcept bestaande uit vier afvalverbrandingsmodules en drie huisvuilscheidingsmodules. De ingebruikneming van de AVI-West (1993) zal gekoppeld worden aan de sluiting van de in 1993 afgeschreven en (milieu)technisch verouderde vuilverbrandingsinstallatie in Amsterdam-Noord.

Stand van zaken: De m.e.r.-procedure is gestart op 24 december 1987. Op 3 maart 1988 zal de Commissie advies uitbrengen over de richtlijnen voor de inhoud van het MER.

Samenstelling van de werkgroep:

prof. dr. ir. P.J.H. Bultjes te Apeldoorn
dr. H. Cohen te Bilthoven (voorzitter)
ing. L.A.B. de Jong te Boskoop
prof. dr. L. Lijklema te Renkum
C. van Maanen te Wormerveer
drs. A.A. Sein te Ede

Secretaris van de werkgroep: drs. R.L.J.M. Klerks.

Milieu-effectrapportage golfbaan 'De Utrecht' te Hilvarenbeek (166)

Initiatiefnemer: AMEV Levensverzekering N.V. te Utrecht

Bevoegd gezag: gemeenteraad Hilvarenbeek

Besluit: vaststelling van het bestemmingsplan dat voorziet in de aanleg van een golfbaan en recreatiewoningen in het landgoed 'De Utrecht'.

Activiteit: Om te komen tot een rendabele exploitatie van het Landgoed 'De Utrecht' heeft de eigenaar, de AMEV N.V., het voornemen een 27 holes golfbaan met clubhuis en een complex van maximaal 100 recreatiewoningen aan te leggen, in een gebied ter grootte van ongeveer 95 ha, aansluitend aan het verblijfsaccommodatiecomplex 'Rustoord'. Het landgoed maakt deel uit van een grote landschapseenheid (GLE).

Stand van zaken: De m.e.r.-procedure is op 7 december 1987 gestart met de ter visie legging van de startnotitie. De Commissie bracht op 1 februari 1988 haar advies voor de richtlijnen voor de inhoud van het MER uit.

Samenstelling van de werkgroep:

A.P.H.M. Boonman te Brunssum

ir. K.A.A. van der Spek te Amersfoort

dr. H.E. van de Veen te Terwolde

ir. K.H. Veldhuis te Wassenaar (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: drs. H. Huisman.

Milieu-effectrapportage golfbaan Lochem (168)

Initiatiefnemer: Golf- en countryclub 'De Graafschap'

Besluit: vaststelling van het bestemmingsplan dat voorziet in de aanleg van een golfbaan in de gemeente Lochem.

Activiteit: De Golf- en Countryclub heeft het voornemen een 18 holes golfbaan aan te leggen op de landgoederen Hameland, Het Rad en enkele aangrenzende cultuurgronden in de gemeente Lochem; in totaal ca. 80 ha. Het gebied maakt deel uit van een grote landschapseenheid (GLE).

Stand van zaken: De m.e.r.-procedure is gestart op 30 december 1987 met de openbare bekendmaking van het voornemen door de gemeente Lochem. De Commissie brengt op 26 februari 1988 haar advies voor richtlijnen uit.

Samenstelling van de werkgroep:

A.P.H.M. Boorman

prof. ir. C. Bijkerk te Rhenen

dr. ir. A.J. Flach te Overveen

drs. H.G. Ouwerkerk te Emmen (voorzitter)

ir. K.A.A. van der Spek te Amersfoort

ir. A.L.J. Wijnhoven te Culemborg (adviseur)

Secretaris van de werkgroep: M. Buitenkamp.

BIJLAGE 4: M.E.R. BIJ PROVINCIALE AFVALSTOFFENPLANNEN

Zuid-Holland, Noord-Brabant, Drenthe en Noord-Holland zijn in 1987 begonnen met het opstellen en ten dele herzien van provinciale afvalstoffenplannen (PAP'en). De categorieën afvalstoffen waarvoor deze PAP'en gelden, zijn:

Zuid-Holland : zuiveringsslib

Noord-Brabant: huishoudelijke en daarmee gelijkgestelde afvalstoffen en bedrijfsafval

Drenthe : huishoudelijk afval, bedrijfsafval, zuiveringsslib, bouw- en sloopafval, ziekenhuisafval, agrarisch afval

Noord-Holland: huishoudelijk afval, grof huisvuil, bedrijfsafval, bouw- en sloopafval.

De opstelling en herziening van deze plannen gebeurt op basis van de Afvalstoffenwet en is m.e.r.-plichtig.

Bindendheid van beslissingen

Het kan bij een m.e.r. op planniveau moeilijk zijn om goed zicht te krijgen op de concrete activiteiten die een gevolg zullen of kunnen zijn van de vaststelling van het plan. Er is een onderscheid te maken tussen beslissingen in het plan die:

- 1) rechtstreeks leiden tot bepaalde noodzakelijke (of verplichte) activiteiten van de provincie of van anderen;
- 2) randvoorwaarden opleggen aan door anderen te ondernemen activiteiten, waarbij vastgelegd is hoe die anderen moeten handelen;
- 3) randvoorwaarden opleggen aan door anderen te ondernemen activiteiten, waarbij in meer of mindere mate ruimte wordt gelaten aan die anderen in hun handelen;
- 4) de provincie of anderen een bepaalde inspanningsverplichting opleggen (bijvoorbeeld ten aanzien van voorlichting).

Het is van belang dat de aard van de beslissingen duidelijk in het PAP wordt weergegeven, omdat de mate van concreetheid in het PAP eveneens de concreetheid van de te beschrijven gevolgen voor het milieu bepaalt.

Ook kan de mate waarin de beslissingen bindend zijn consequenties hebben voor de besluitvorming over andere projecten. Zo bestaat de mogelijkheid tot ontheffing van m.e.r.-plicht, indien een eerder opgesteld MER voldoende informatie bevat voor het te nemen besluit. De provincies zouden om deze reden voorkeur kunnen hebben voor het zo concreet mogelijk aangeven van de activiteiten in het PAP, aangezien daardoor voor een aantal m.e.r.-plichtige activiteiten de mogelijkheid ontstaat om ontheffing aan te vragen.

Als het alleen om niveau 4 zou gaan, dan is het zelfs de vraag of m.e.r. zou moeten worden uitgevoerd. Het besluit m.e.r. stelt namelijk, dat de vaststelling van provinciale afvalstoffenplannen alleen m.e.r.-plichtig is, voor zover deze plannen betrekking hebben op de methode van definitieve verwerking, de daarvoor te creëren voorzieningen of de lokaties van die voorzieningen.

Naar het zich laat aanzien lopen de plannen van de provincies echter nogal uiteen wat betreft de bindendheid van beslissingen. De provincie Noord-Brabant wil met het PAP vooral randvoorwaarden (beslissingsniveau type 3) scheppen, terwijl Drenthe en Zuid-Holland streven naar zoveel mogelijk concrete besluiten in het PAP (beslissingsniveau type 1) en Noord-Holland vooralsnog een tussenpositie lijkt in te nemen.

Verschillende aanpak

Het MER wordt tegelijkertijd en in samenhang met het ontwerp-PAP opgesteld. Het MER moet de informatie voor de beleidskeuzen in het PAP aandragen.

De beleidskeuzen liggen ten tijde van de startnotitie voor een groot deel nog open. In de adviezen voor richtlijnen moet daarom een scala van mogelijkheden opgehouden worden. De Commissie heeft in haar adviezen gebruik gemaakt van "bouwstenen" om de opstelling van een dergelijk breed MER te structureren. Onder bouwstenen worden de te onderscheiden stappen van het verwijderingsproces begrepen, zoals inzamelen, storten, verbranden, hergebruiken etc. Een combinatie van verschillende bouwstenen voor de verschillende categorieën afvalstoffen levert een beleidsalternatief op. Er zijn vele combinaties van bouwstenen en daarmee vele beleidsalternatieven denkbaar. De onderlinge samenhang van de bouwstenen speelt daarbij een belangrijke rol. De keuze voor een bepaalde verwerkingsmethode als bouwsteen heeft gevolgen voor de wijze van inzamelen als ook voor de wijze waarop reststoffen daarop aansluitend dienen te worden verwerkt.

De Commissie kan in haar advies voor richtlijnen niet aangeven, welke beleidsalternatieven uitgewerkt moeten worden en welke niet, omdat zij daarmee immers zelf beleidskeuzes maakt. In de betreffende adviezen voor richtlijnen wordt wel gevraagd om in ieder geval het voorkeursalternatief, het nulalternatief en het meest-milieuvriendelijke alternatief uit te werken. Het is echter aan de provincie te bepalen welke bouwstenen en welke alternatieven verder nog in het MER uitgewerkt zullen moeten worden.

Er zijn verschillende manieren denkbaar waarop bouwstenen samengevoegd kunnen worden. De keuze van beleidsalternatieven kan op basis van verschillende criteria tot stand komen. Voor de milieu-effect-rapportage zijn vooral milieu-criteria van belang. Globaal zijn er twee manieren, waarop milieueffecten bij de keuze van de beleidsalternatieven een rol kunnen spelen:

1. *Milieu-effecten dienen als criterium voor de vraag welke beleidsalternatieven worden beschouwd:*

Per bouwsteen zal een beschrijving van de milieu-effecten van de bouwsteen moeten worden gegeven. Onder andere op basis van de milieu-gevolgen kan een keuze gemaakt worden uit de bouwstenen en kunnen beleidsalternatieven tot stand komen. Wanneer een aantal alternatieven gekozen is, kan een milieu-effectbeschrijving van de alternatieven gemakkelijk tot stand komen. Nadeel van deze methode is dat er erg veel werk besteed zal worden aan de beschrijving van effecten van deelactiviteiten, terwijl nog onzeker is of deze activiteiten wel uitgevoerd zullen worden. Voordeel is dat de keuze voor beleidsalternatieven onder andere gebaseerd kan worden op milieu-overwegingen.

2. *Bij de vraag welke beleidsalternatieven worden beschouwd spelen milieu-effecten geen expliciete rol:*

Er wordt allereerst een aantal beleidsalternatieven geformuleerd. Van deze beleidsalternatieven wordt een globale beschrijving van de milieu-effecten voor de verschillende milieu-compartimenten gegeven, zodanig, dat een nadere keuze uit de alternatieven daarmee kan worden onderbouwd. Voorzover er in het PAP concrete besluiten over lokaties worden genomen, zal waarschijnlijk een gedetailleerde beschrijving (bijvoorbeeld per bouwsteen) van de milieu-effecten nodig zijn.

Bij deze aanpak is de hoeveelheid 'overbodig' werk kleiner, terwijl bij de afweging tussen beleidsalternatieven toch milieu-overwegingen een rol kunnen spelen. Het nadeel is, dat bij de eerste selectie van beleidsalternatieven milieu-overwegingen geen rol hoeven te spelen.

Bij het opstellen van het richtlijnenadvies voor het slibplan Zuid-Holland is de Commissie uitgegaan van de tweede aanpak. Blijkens de richtlijnen zal de provincie zelf de eerste benadering volgen in het MER.

Voor plannen, waarin veel verschillende categorieën afvalstoffen worden behandeld, zoals in Noord-Holland, Drenthe en Noord-Brabant lijkt de eerste benadering praktisch onuitvoerbaar. Voor plannen met een beperkter omvang kan de eerste benadering wel werkbaar en zinvol zijn.

Hoewel het niet op de weg ligt van de Commissie om een procedure voor te schrijven, waarmee beleidsalternatieven kunnen worden geselecteerd, is de structuur van de adviezen bij dergelijke beleidsplan-m.e.r.'s wel afgeleid uit de denkwijze van de Commissie over de te volgen procedure.

Overigens hangt de keuze voor het niveau van effect-beschrijving toch voor een belangrijk deel af van de bindendheid van de besluitvorming. Als in het PAP beslissingen worden genomen, die leiden tot concrete activiteiten (niveau 1), dan zal de bouwstenenaanpak (aanpak 1), zeer goed bruikbaar zijn

en wellicht ook de voorkeur verdienen. Voor globaler plannen daarentegen lijkt een beschrijving van de gevolgen voor de verschillende milieu-compartimenten voldoende.

BIJLAGE 5: UITGAVEN VAN DE (VOORLOPIGE) COMMISSIE VOOR DE MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE

- Advies richtlijnen milieu-effectrapport oeververbinding ten westen van Rotterdam,
8 april 1982 ISBN 90-71887-01-4
- Advies richtlijnen milieu-effectrapport Grevelingen zout of zoet,
6 juli 1982 ISBN 90-71887-07-3
- Advies richtlijnen milieu-effectrapport grootschalige kustlocatie voor de berging van baggerspecie uit het benedenrivierengebied,
15 november 1982 ISBN 90-71887-02-2
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport woningbouwlocatie Amsterdam-Nieuw Oost,
9 juni 1983 ISBN 90-71887-03-0
- Eindoordeel over het milieu-invloedenrapport inzake de aardgasontzwavelingsinstallatie van de NAM bij Emmen,
24 augustus 1983 ISBN 90-71887-13-8
- Verslag van een werkbezoek aan Canada door het praesidium van de Voorlopige Commissie voor de milieu-effectrapportage van 28 september tot 9 oktober 1983 ISBN 90-71887-04-9
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport keuze van locatie(s) voor het gecontroleerd storten van afval in het Overijsselse deel van het gewest Midden-IJssel,
27 juni 1984 ISBN 90-71887-14-6
- Toetsingsadvies milieu-effectrapport keuze Grevelingenmeer zout of zoet,
27 november 1984 ISBN 90-71887-08-1
- Aanbevelingen voor de inhoud van het milieu-invloedenrapport inzake een luchtscheidings- en een gasmenginstallatie te Vilsteren (gem. Ommen),
4 december 1984 ISBN 90-71887-10-3
- Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport locatie-onderzoek (sub)regionale geluidhinderrecreatie-terreinen in het stadsgewest Breda,
9 januari 1985 ISBN 90-71887-05-7
- Toetsingsadvies over de projectnota/MER grootschalige locatie voor de berging van baggerspecie uit het benedenrivierengebied,
31 januari 1985 ISBN 90-71887-16-2
- Advies richtlijnen milieu-effectrapport C₂-deponie op de Maasvlakte,
1 februari 1985 ISBN 90-71887-17-0
- Advies richtlijnen milieu-effectrapport verwerkings- en opslagbedrijf voor radioactief afval,
24 mei 1985 ISBN 90-71887-09-X
- Advies richtlijnen milieu-effectrapport baanverlenging luchthaven Eelde,
15 juli 1985 ISBN 90-71887-06-5

- Toetsingsadvies over het milieu-invloedenrapport luchtscheidingsinstallatie en mengstation-C in Om-
men,
23 juli 1985 ISBN 90-71887-11-1
- Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport ten behoeve van het locatie-onderzoek naar (sub)regio-
nale terreinen voor geluidhinderrecreatie in het gewest Breda,
13 december 1985 ISBN 90-71887-15-4
- Toetsingsadvies over het locatie-onafhankelijk milieu-effectrapport en advies richtlijnen voor het
locatie-gebonden milieu-effectrapport inzake opslag en verwerking van radioactief afval,
24 januari 1986 ISBN 90-71887-18-9
- Aanbevelingen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Oost-westbaan luchthaven Zuid-Limburg,
25 februari 1986 ISBN 90-71887-12-X
- Toetsingsadvies over de Umweltuntersuchung Dollarthafenprojekt Emden,
11 februari 1986 ISBN 90-71887-20-0
- Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport voor de deponie van niet-verwerkbaar chemisch afval op
de Maasvlakte,
14 maart 1986 ISBN 90-71887-19-7
- Advies richtlijnen milieu-effectrapport ontgrondingenplan (beton- en metselzand),
27 oktober 1986 ISBN 90-71887-21-9
- Toetsingsadvies over projectnota/milieu-effectrapport oeververbinding ten westen van Rotterdam,
5 januari 1987 ISBN 90-71887-25-1
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport A-57 op Walcheren (Veerse Dam - Middelburg),
12 januari 1987 ISBN 90-71887-22-7
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport compagnies oefenterrein Ginkelse Heide,
12 januari 1987 ISBN 90-71887-23-5
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport rijksweg 16 bij Rotterdam (Overschie-Kralingseplein),
15 januari 1987 ISBN 90-71887-24-3
- Keurmerk voor de m.e.r., taken en werkwijze van de Commissie voor de m.e.r.
februari 1987 ISBN 90-71887-26-X
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport eenheidsoefenterrein "De Haar",
18 maart 1987 ISBN 90-71887-27-8
- Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport afvalberging Midden-IJssel,
16 april 1987 ISBN 90-71887-29-4
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport kampeer- en watersportcentrum "Broekerhaven",
23 april 1987 ISBN 90-71887-28-6
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport strandvlakte IJmuiden,
29 april 1987 ISBN 90-71887-30-8

- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport plan voor de verwijdering van zuiveringsslib Zuid-Holland,
10 juni 1987 ISEN 90-71887-32-4
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport integrale afvalverwerking stadsgewest 's-Hertogenbosch,
11 juni 1987 ISEN 90-71887-31-6
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport stormvloedkering Nieuwe Waterweg,
30 juni 1987 ISEN 90-71887-34-0
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport Amer-9 kolencentrale te Geertruidenberg,
1 juli 1987 ISEN 90-71887-33-2
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport centrale afvalstoffenplaats Nijehaske-Noord,
14 juli 1987 ISEN 90-71887-35-9
- Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport partiële herziening afvalstoffenplan provincie Flevoland, (locatiekeuze kolenreststoffenberging Flevocentrale),
21 augustus 1987 ISEN 90-71887-36-7
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport Hemweg-8 kolencentrale te Amsterdam,
21 augustus 1987 ISEN 90-71887-38-3
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport hoge snelheidsspoorlijn Parijs-Brussel-Keulen/Amsterdam,
28 augustus 1987 ISEN 90-71887-37-5
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport provinciaal afvalstoffenplan Noord-Brabant,
28 augustus 1987 ISEN 90-71887-40-5
- Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport uitbreiding luchthaven Zuid-Limburg,
31 augustus 1987 ISEN 90-71887-39-1
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport verbranding zuiveringsslib Oost-Brabant,
29 september 1987 ISEN 90-71887-41-3
- Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport zoutwaterlozing door de opslag van aardgas in zoutcavernes,
8 oktober 1987 ISEN 90-71887-47-2
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport ten behoeve van het tweede provinciaal afvalstoffenplan Noord-Holland voor de verwijdering van huishoudelijk afval, grof huisvuil, met deze stoffen te verwerken bedrijfsafval en bouw- en sloopafval,
9 oktober 1987 ISEN 90-71887-43-X
- Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport nota oppervlaktedelfstoffenwinning wateren IJsselmeergebied 1989-1998,
16 oktober 1987 ISEN 90-71887-48-0
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport berging op de Maasvlakte van afvalstoffen uit het chlo-rideproces bij TDF Tiofine B.V.,
22 oktober 1987 ISEN 90-71887-46-4

- Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport integraal provinciaal afvalstoffenplan Drenthe,
30 oktober 1987 ISEN 90-71887-45-6
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport grondwaterwinning Alblasserwaard en Vijfheerenlanden,
30 oktober 1987 ISEN 90-71887-44-8
- Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding natuurpark "De Efteling",
6 november 1987 ISEN 90-71887-49-9
- Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport beveiliging benedenrivierengebied tegen stormvloed,
1 december 1987 ISEN 90-71887-52-9
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport regionaal ontgrondingenplan Noordzee,
3 december 1987 ISEN 90-71887-50-2
- Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport waterbeheer Veerse Meer,
3 december 1987 ISEN 90-71887-53-7
- Advies over verzoek om ontheffing van de plicht tot uitvoering van milieu-effectrapportage voor de golfbaan "Ruigoord" (Gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude),
4 december 1987 ISEN 90-71887-42-1
- Advies voor richtlijnen milieu-effectrapport afvalverwerkingslocatie "De Marsen",
4 december 1987 ISEN 90-71887-51-0
- Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport Amer-9 kolencentrale te Geertruidenberg,
11 december 1987 ISEN 90-71887-56-1
- Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding stortplaats "Meersteeg" te Geldermalsen,
11 december 1987 ISEN 90-71887-55-3
- Toetsingsadvies milieu-effectrapport kampeer- en watersportcentrum Broekerhaven,
18 december 1987 ISEN 90-71887-57-X
- Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport keersluis te Ramspol,
18 december 1987 ISEN 90-71887-54-5

Deze rapporten zijn aan te vragen bij het secretariaat van de Commissie, Postbus 2345, 3500 GH Utrecht.

m.e.r.-reeks

nr.

- 15 Jaarverslag van de Voorlopige Commissie voor de milieu-effectrapportage over de periode van 15 december 1981 tot 31 december 1983 ISBN 90-346-0275-3
- 29 Jaarverslag van de Voorlopige Commissie voor de milieu-effectrapportage over het jaar 1984 ISBN 90-346-0559-0
- 31 Jaarverslag van de Voorlopige Commissie voor de milieu-effectrapportage over het jaar 1985 ISBN 90-346-0829-8
- 33 Jaarverslag van de Voorlopige Commissie voor de milieu-effectrapportage over het jaar 1986 ISBN 90-346-1306-2

Deze jaarverslagen van de (Voorlopige) Commissie zijn uitgegeven en te bestellen bij het Distributiecentrum Overheidspublicaties in de reeks "milieu-effectrapportage".

